

ЯРОСЛАВ ХАШЕК БЕЗКРАЙНИ ЛЪЖИ

Превод: Светомир Иванчев, Стефан Бошнаков, Василена Мирчева

chitanka.info

Книгата представя Ярослав Хашек с най-добрите му хумористични и сатирични разкази, пропити с естествения комизъм на чешките нрави и действителност и с дъха на вдъхновяващите халби чешка бира. Бащата на Швейк отново плете сладкодумни истории и въвежда читателя в един различен, магически свят, пронизан от неудачите и победите на „малкия“ човек и озарен от всепобеждаващото чувство за хумор на славянските народи.

КИРИЛО-МЕТОДИЕВОТО НАСЛЕДСТВО В МОРУШОВ

В моравското село Морушов пристигна капеланът Линек, млад мъж, възторжен радетел за делото на католическо-националната партия.

Първата му работа беше да организира местните жители на католическо-национална основа.

Това достойно начинание донесе добри плодове. Милите моравци издебнаха тамошния напредничаво настроен учител и го натупаха.

Тогава капеланът Линек благодари на Бога, че най-сетне е прояснил умовете на селяните и е спомогнал да се прояви Кирило-Методиевото наследство в Морушов.

Тази първа проява на Кирило-Методиевото наследство предизвика възторжен отклик в католическия печат в Моравия, в който капеланът Линек бе представен като победител на неверниците.

И той се втурна в борбата с още по-голяма енергия. На първо място разбра, че е къде-къде по-добре парите на селяните да бъдат събрани на едно място под негова опека, за да не се изкуши някой от греха да злоупотреби с тях. Затова свика общо събрание в селската кръчма, където сред радостната възбуда на присъстващите разясни колко много допринасят спестовността и пестеливостта за благоденствието на народа и колко ще укрепне населението на Моравия, след като проумее, че най-добрите пазители на имуществото са духовниците, защо те като хора, разговарящи с Бога, ще опазят спестяванията по-добре от непристъпните сейфове и огнеупорните каси на големите банки.

Там те се пазят само от ключалките, докато в другия случай сам Бог ще бди над спестяванията им с помощта на приближените си служители.

И така Кирило-Методиевото наследство в Морушов доби облика на дружество, в което жителите на Морушов и околните села вложиха

всичките си спестявания с усърдието на пчелите, носещи мед в кошера. Да знаете само колко хубави събрания ставаха, когато капеланът Линек публично огласяваше кой колко му е поверил. Колко завладяващо им говореше той с ярък религиозен плам:

— Мили селяни, приятели! Нашите свети апостоли Кирил и Методий първи са разпространили тук, в Моравия, светата вяра, а нашето дружество — Кирило-Методиевото наследство — тържествено издигна хоругвата на вярата и вие, мъже и жени от Морушов, крачите под нея по стъпките на нашите апостоли. С душевна твърдост вие воювате срещу враговете на светата вяра. Матушек е вложил 20 жълтици. В светите останки на историческия Велехрад ангелите ликуват заради Качарек — донесъл е 25 жълтици. Радост в небесата очаква Бзекота — дал е 30 жълтици. Вяра изпълва сърцата ни, душата ми ликува. Непршела дава 35 жълтици и противниците на светата вяра треперят от страх. Понучкова е спестила 18 жълтици. И всички сме с гордо съзнание, всички сме единни във вярата си, всички крачим по стъпките на светите равноапостоли, а Чамбула е дал 13 жълтици. Нека всяка от жълтиците, които ми поверявате за съхранение, звънне с мелодичния си глас като камбаната, която призовава вярващите в храма. Всяка от жълтиците, които получавам от вас, е сияйно доказателство, че кирило-методиевската вяра не е погинала и че за най-дълбоко съжаление на противниците на вярата вие сте истинска твърд срещу дявола изкусител и го пропъждате обратно в подземните мрачини, където има плач и скърцане със зъби и където пъкълът ще подслони Жежула, който все още не е пристъпил с радост в сърцето към Кирило-Методиевото наследство.

Когато в шкафа му се събраха общо 2000 крони, капеланът Линек замина за Бърно, за да ги вложи там в спестовната каса.

Набожните души обаче ги дебне дяволът в какъв ли не образ. Свети Иоан Златоуст го е изразил с любомъдри слова: „Във виното е дяволът.“

Да, сатаната обикаля по света и се мъчи да поквари душите на вярващите, но най го е яд на благочестивите духовници, свидетелство за което са вестникарските репортажи от съдебните зали, защото вестниците, както се знае, поддържат преки връзки със сатаната.

Но пък сатаната няма достъп до редакциите на католическите издания, което се доказва от факта, че досега в католически вестник не

се е случвало да се разкаже защо е бил осъден един или друг свещеник.

И в нашия случай по целия път до Бърно дяволът се подвърташе около капелана Линек, а в Бърно се скри от него в бутилката вино, която капеланът Линек си поръча във винарната, където го помами сатаната.

От само себе си се разбира, че капеланът Линек смело се съпротивяваше на нападенията на дявола. Дяволът обаче прескочи във втора бутилка вино, а от нея и в трета.

То бе страховита битка! Ненадейно от вино дяволът се превърна в мома и като хвана под ръка Божия служител, го поведе със себе си сред нощната тишина по една бърненска уличка.

Приелият облика на мома дявол продължи да се бори с капелана и накрая, когато той, уморен от борбата, заспа, измъкна от джоба на дрехата му всичките 2000 крони и изчезна, като остави победения сам.

На сутринта капеланът видя, че дяволът е извършил пъкленото си дело, и тъй като благочестивата му душа не може да си обясни как е могло да стане това, отиде в полицията, където съобщи, че през нощта дяволът му е откраднал 2000 крони.

С такова чистосърдечие го повтаряше на полицаите и на комисаря, че на другия ден във вестника се появи съобщение, че в Бърно някакъв свещеник бил сполетян от религиозно умопомрачение и откаран в лудницата.

Кирило-Методиевото наследство в Морушов осиротя и селяните от Морушов се канят да отидат до Бърно, за да освободят там от лечебното заведение — ако се наложи и насилствено — своя капелан, от когото дяволът откраднал 2000 крони.

Депутатите от католическо-националната партия възнамеряват да отправят запитване относно целия този случай в парламента, позовавайки се на известната религиозна истина, че дяволът е вездесъщ.

БЕЗКРАЙНИ ЛЪЖИ

Случва се понякога, не го казвате нарочно, съвсем неволно се изпускате и обещавате нещо, да кажем, нещо съвсем без значение. Подобен случай имах в Пршибрам, където се срещнах тази година по Коледа с господин Вимър. Младият човек ме запитва какво смятам да предприема в това лошо време. Валеше и всичко беше потънало в непроходима кал. Казах му, че на другия ден искам да отида до Камик. Без да се замисли, той изрази готовност, ако завали сняг, да ме закара до Камик, тъй като имал на разположение шейна и коне.

Вечерта престана да вали дъжд, застудя и цяла нощ валя сняг. Толкова натрупа, че човек не би могъл да си пожелае по-добро време за пътуване с шейна.

На сутринта зачаках господин Вимър, както се бяхме уговорили. Не го дочаках обаче и го намерих в кафенето. Видът му решително издаваше голяма тревога, причината за която стана ясна, когато той ми се закле, че без негово знание шурейт му, ветеринарният лекар, докато той все още спял, взел шейната и конете и заминал из околността. Казах му да не се тревожи, защото не е чак толкова наложително точно днес да пътувам и мога да почакам до следния ден. Той се успокои и започна да разказва за хубавия път, който минава през гъсти гори до самия Камик.

От думите му разбрах, че се радва на предстоящото пътуване като малко дете.

На другия ден той сам дойде при мен, беше страшно нервен и целият пребледнял, сякаш не беше спал цялата нощ.

Имаше основание за това. Работата, която може да се предаде с няколко думи, не беше никак дребна.

Шурейт му, ветеринарният лекар, бил сполетян от сериозна злополука. По време на пътуването паднал от шейната. Работата станала така: конете се подплашили, десният кон паднал, шейната се преобърнала и шурейт му, ветеринарният лекар, изхвъркнал навън.

Конят и шурейт му получили сериозни наранявания, а шейната се счупила.

— Ето, виждате ли — каза той съкрушен, — винаги ще се случи така, когато се приготвя за нещо хубаво. Предстоящото пътуване с шейната аз си го представях в най-хубави краски. Сега ще трябва да пътувате до Камик с пощенската кола, имате още половин час време.

— Няма да замина и днес — казах аз, като подадох ръка на услужливия младеж. — Неприятно ми е, че се тревожите толкова. За мене пътуването дотам не е чак толкова наложително.

— Знаете ли — каза той бързо, — и с пощенската кола пътуването не е толкова лошо, то също си има своята прелест. Зимно време нашите заснежени гори и върхове крият толкова красота, а освен това старовремското превозно средство също си има своеобразно очарование! Защо да стоите тук в Пршибрам? Ще занеса куфарчето ви в пощата.

Благодарих му и заявих, че съм променил решението си и че оставам в Пршибрам още няколко дни.

Той твърде енергично започна да ме увещава да не оставам тук, тъй като имало опасност от затопляне, снегът щял да се стопи и тогава пътят ставал кишав, кален, без всякаква прелест, отчайващ и скучен.

След като видя, че не може да ме убеди, съвсем неочаквано започна да ми внушава къде да отида да пия бира. В интерес на здравето ми той настояваше да не ходя в ресторанта на Курц, тъй като там бих могъл да си повредя стомаха. Бирата там била истинска помия, а що се отнасяло до кухнята, то по-добре било да бръкна веднага с пръст в гърлото си.

Не мога да кажа, че интересът, който проявяваше събеседникът ми по въпроса, къде да си пия бирата, ми се стори подозрителен. Господин Вимър твърдеше, че той ходи при Щецлови. В това аз виждах само желание да остана в неговата компания, но, от друга страна, ми бяха казали, че именно при Щецъл кухнята била най-загубена и бирата — най-лоша, докато при Курц всичко било много добро.

Затова отидох у Курц и сякаш съдбата беше наредила така, че ме представиха на местния ветеринарен лекар.

Отбелязах, че го познавам вече от разказите на господин Вимър, неговия зет, и изказах задоволството си, че ветеринарният лекар се е

оправил вече от злополуката с шейната.

Той ме гледаше, сякаш бях паднал от небето, а след това ме помоли да му повтора всичко още веднъж, защото не бил чул много добре. После се оказа, че той не бил шурей на господин Вимър, нямаше и сестри, а пък господин Вимър изобщо нямал нито коне, нито шейна.

— Не мога да разбера наистина — каза ветеринарният натъжен — какво съм му направил на този Вимър. Колкото пъти мине някой чужденец през Пршибрам, господин Вимър винаги му казва: „Моят шурей — ветеринарният лекар.“

Виждаше се, че господин Вимър се е забъркал в нещо бона фиде^[1]. Дълго си мислих за изплашеното му бледо лице, когато ми съобщаваше, че няма да ходим никъде, защото шейната била счупена, а шурейт му, ветеринарният лекар, и конят били пострадали сериозно. По-късно поведението му ми се стори отвратително, а и аз самият (бона фиде) успях да се забъркам в разни истории и афери. Предупреждавам всеки да не се хвали наляво и надясно, да не обещава с лека ръка и изобщо да не дрънка празни приказки.

Моят тъст ме смяташе за правдив човек и твърде много ме уважаваше, но това беше грешка от негова страна, в което по-късно той твърде често имаше случай да се убеждава.

Веднъж, докато вечеряхме, аз разказвах за красотите на Кърконошите, като че ли познавах всяка пътечка там, и трябва да отбележа със задоволство, че разказът ми направи впечатление. Непрекъснато говорех за Грюне буде, Вайсе буде, Шварце нойе буде, Роте алте буде^[2]. Случват се такива неща. След хубава вечеря на човек му се развързва езикът и започват да приказват, каквото ви дойде на ум. Главното в такива случаи е да не се отклоните от темата, за да могат слушателите, които не я познават, да останат с впечатлението, че наистина все още говорите по един и същ въпрос.

Бях забравил вече за този ни разговор, когато най-неочаквано в събота тъстът ми заяви:

— Утре ви чакам в шест и половина на гарата, заминаваме за Кърконошите.

Уплаших се, но независимо от това, предоставяйки всичко на съдбата, се явих на гарата точно навреме. Докато траеше пътуването във влака, продължих все още да дрънкам за това, колко добре

познавам Кърконошите и как там всеки камък ми е познат. Нямах моралната сила да си призная, че това не е истина и че кракът ми никога не е стъпвал там.

Работата започна да става интересна, когато слязохме от влака във Връхлаби. След дванайсетчасов поход, по време на който влачих тѡста си през бѣрда и долини, напразно търсейки връх Снежка, го заведох някъде в Прусия^[3]. Влачих го из пропасти от най-различен тип. Цялата история завърши с това, че през нощта, когато той вече се беше отчаял от усиления поход през гористите склонове, го помъкнах отново към Чехия. В тия ужасни моменти от време на време той ме гледаше така странно и загадъчно, че на мен наистина ми ставаше страшно. Към четири часа сутринта се озовахме на голяма поляна, обраснала с клек, и аз за последен път уверих тѡста си, че познавам тук всяко камъче. Тѡстът ми обаче не беше в състояние дори да се помръдне и се разплака сред гѡстите храсти. Към пет сутринта в здрача на скалите и в мрака на пропастите неочаквано той започна да реве в тишината на планината:

— Грюне буде, Вайсе буде, Шварце буде, Роте алте буде.

Докарах тѡста си в Прага съвсем смазан и днес той, въпреки че съзнанието му е все още помрачено от ужасяващите спомени за Кърконошите, не ми вярва нито дума и винаги когато кажа нещо, измърморва със странен глас:

— Да, да, вие там познавате всяко камъче.

Подобно нещо ми се случи и с главния съдебен съветник Шилер (няма нищо общо с немския поет). Купил си бях ново колело за 180 крони. Възхитен от хубавата седалка, срещнах господин съветника. Той прояви твърде жив интерес към колелото и ме попита колко струва. Без да подозирам, че това би могло да има за мен печални последици и без да си давам сметка, какво говоря, му казах, че всяко такова колело ми струва само толкова, колкото са производствените му разходи, които се равняват на трийсет крони.

— И вие можете да си доставите толкова колела, колкото пожелаете? — попита господин съветникът.

— И сто, ако поискам.

Господин съветникът се замисли и заяви, че ще му окаже голяма услуга, ако му доставя едно такова колело за сина му. Той извади от

джоба си три банкноти от по десет крони и като ми ги подаваше, каза, че работата не била чак толкова бърза.

От този момент животът ми се превърна в истински ад. Не бях в състояние толкова скоро да събера 180 крони, за да му купя колелото, и затова господин съветникът започна да разпространява за мене мълвата, че съм му замъкнал 30 крони.

Най-сетне намерих сумата от един добър човек, след като си послужих с нова лъжа, че колелото ми е необходимо, за да пътувам до Дания. Купих аз значи най-сетне колелото и го закарах на господин съветника. Той обаче не прояви никаква радост и ми каза съвсем грубо:

— Човек трябва само да съжалява, като ви помоли за някаква услуга, това трае цяла вечност.

Каквото и да правя, не мога да се отърва от безкрайните си лъжи. Вчера например пак обещах нещо на един господин — да му осигуря служба в министерството.

[1] Без зъл умисъл (лат.). ↑

[2] Зелената хижа, Бялата хижа, Черната нова хижа, Червената стара хижа — имена на хижи в планинския масив Кърконошите. ↑

[3] Според границите преди Първата световна война. ↑

ИСТОРИЯ ОТ ДАЧИЦЕ

I.

Докато крачеше тежко с високите си обуца в един часа през нощта по улица „Водна“, нощният пазач Вацленяк, загърнат в кожуха си и отдал се на скръбната мисъл, че неговият колега Зима през това време допива в стаичката им в кулата на кметството останалата половин бутилка ром, забеляза пред дома на търговеца Вондрак следните неща, които привлякоха вниманието му:

1. Избата на Вондрак — или по-точно, обкованата ѝ с желязо врата откъм улица „Водна“ — беше отворена.

2. Избата беше осветена от малък фенер.

3. Сред стоката, шишетата и сандъците се движеше някакъв мъж.

И накрая, 4. Фигурата на този мъж не напомняше на никого от жителите на Дачице.

Както се вижда, Вацленяк беше добър наблюдател и след като набързо обобщи наблюдаваните факти, застана, изпълнен с учудване, на първото стъпало на стълбището, водещо към избата, и остана там незабелязан пет-шест минути, докато реши какво да предприеме.

Междувременно наблюдаваше непознатия човек, който забеляза присъствието му и прекъсна работата си, състояща се в събирането на различни предмети от склада и поставянето им в чувал.

Ако имаше козя брадичка, този човек щеше да бъде досущ като Ружичка от улица „Жаби“, помисли си Вацленяк и затова попита:

— Вие да не би да сте Ружичка?

— Не — отговори непознатият и от своя страна зададе на учудения Вацленяк следния въпрос: — А вие да не сте нощният пазач?

— Да.

— Тогава заповядайте.

След тази покана Вацленяк слезе по стълбите и остана прав, като все още не разбираше какво става всъщност. Непознатият го подкани да седне на едно от буретата и дружелюбно заяви:

— Аз съм новият търговски помощник на господин Вондрак.

— Не съм чувал да има нов помощник — отбеляза учтиво Вацленяк. — Той винаги си е такъв потаен.

— И още първата нощ ме хвана на работа — продължи непознатият, — сам трябва да подготвя всичко това за експедиция.

Вацленяк се загледа мечтателно в шишетата вино, които новият търговски помощник слагаше в чувала.

— Тъй, тъй — рече той, — разправят, че при Вондрак всички се строшавали от работа.

— Мъча се като грешен дявол — рече момъкът. — Моля ви, отворете онзи сандък там и вижте в него ли е захарта. Ето ви едно длето. Аз още не съм научил кое къде стои.

— Нишестето е отсреща — помогна му Вацленяк.

— Тъкмо се канех да го потърся — рече момъкът и напъха продълговатата кутия в чувала. — Закъде е човек без приятели — усмихна се той и измъкна от ъгъла една бутилка ром. — Вземете, господин нощен пазач, да се подкрепите.

Целият външен вид на непознатия правеше отлично впечатление на Вацленяк, който, трогнат от добрината му, прошепна, докато пъхаше бутилката под кожуха си:

— Господ здраве да ви дава.

Постоя още малко и послуша разказа на новия помощник за големите магазини в големите градове, където работел по-рано.

— Много е трудно да ограби човек такъв магазин, навсякъде има електрически звънци.

— Тъй, тъй — кимаше Вацленяк, — какво ли не измислят хората, и хубави работи, и лоши. Е, хайде, останете със здраве. Задълженията са си задължения.

— Довиждане — сбогува се момъкът, — и аз скоро свършвам и отивам да си легна.

— Довиждане!

Вацленяк излезе от избата, стоплен от мисълта, колко добри хора има на тоя свят. Като този нов помощник на господин Вондрак например — за пръв път го вижда човек, а той вече му подарява шише ром.

— Ама и тоя Вондрак е един — измърмори Вацленяк, като стигна до градската кула. — Как може да не каже, че си е наел нов помощник?

Докато се качваше нагоре по стъпалата на кулата, си помисли, че ако колегата му Зима е изпил останалото половин шише ром, няма да му дава от подареното. Сам ще си го изпие, а Зима ще си хапе лактите, щом е такъв. Така и излезе. Зима беше доизпил останалата половин бутилка, лежеше си в постелята и спеше като праведник. Вачленяк си помисли нещо за едно животно, настани се в леглото, след което отвори внимателно бутилката, отпи, после я надигна още няколко пъти и заспа, благославяйки мислено своя благодетел, новия търговски помощник на Вондрак, когото после видя в съня си. Беше трийсетинагодишен, с черни мустачки и лице, леко набраздено от едра шарка. В съня му постоянно се явяваше фигурата на този добър човек, бутилки с ром обкръжаваха като лавров венец фигурата му. И насън Вачленяк чувстваше колко свиден му е този човек, как не може да откъсне очи от лицето му, огънат на приятелството им стопляше сърцето му и той не спираше да говори, да приказва и да се усмихва на новия търговски помощник...

„Нощес са обрала склада на Вондрак!“ Това беше новината, която на другия ден подтикна жителите на Дачице към най-сериозни разговори, към разнищване на извънредно сложния въпрос, кой го е обрал, и към извънредно сериозния извод, че това навярно са били крадци, и то крадци от другаде, защото в Дачице крадци нямаше. Още веднъж повтарям: „В Дачице крадци нямаше!“ И никога не е имало, поне никой от най-старите хора в града не беше чувал за такова нещо. Все са били външни хора, както си спомнят най-старите граждани — най-старите, тъй като нито в по-старо, нито в по-ново време не е имало случай на кражба освен веднъж, когато един странстващ точилар по време на събора преди пет години открадна с невероятно нахалство посред бял ден един самун хляб, чифт чорапи и една лула, която веднага натъпка и запали, и спокойно си отиде, следван от изумените погледи на жителите на градчето, в което вероятно изобщо не бяха проникнали нито комунистическите идеи, нито дори дълбоката мисъл „Притежаваш ли частна собственост, значи си откраднал“, прилагана по всяка вероятност от странстващия точилар на практика. И после — отново нищо, спокойствието биваше нарушавано само когато се подплашеше някой кон или пък крава, когато прасетата се разболяваха от червен вятър, когато се появяваха цигани и циганки, когато

завалеше дъжд по време на празника Тяло Господне, когато побеснееше кучето на някой от гражданите, когато избухнеше пожар, когато имаше сватба или погребение или когато видеха някой момък да се разхожда с мома от града, без да има признаци, че се кани да се ожени за нея.

Това бяха случаите, които предизвикваха оживление и вълнуваха хората, докато някой нов подобен случай не предоставеше тема за разговори по улиците, под колоните на площада, вкъщи, по кръчмите или в общинския съвет.

„Нощес са обрала склада на Вондрак!“ Тази новина превърна спокойните граждани в сангвиници. Началникът на пощата тичаше по градския площад, отваряше дюкяните един след друг и викаше:

— Чухте ли новината? Нощес са обрала склада на Вондрак!

А след него припикаше пословично спокойният общински съветник Павлоусек, който не се развълнува дори когато по време на лова през есента простреля панталоните на родния си син. Та този спокоен мъж размахваше ръце, спираше всеки срещнат и му крещеше:

— Вондрак го ограбили, Вондрак го ограбили!

И ето че из града вече знаеха всичко, което се беше случило. Търговецът Вондрак както обикновено слязъл сутринта в склада си в избата и видял, че вратата е отворена.

— Уплаших се — разправяше той, — ама така се уплаших, че да не ви разправам. Целият разтреперан слизам долу и внимателно си светя по пътя, сърцето ми беше слязло в петите, защото чичо ми Валоушек веднъж ме заплаши, че ще иде в моята изба да се обеси. Бях си приготвил нож, за да мога веднага да срежа въжето, че той, чичо ми, много държи на думата си, при него всичко е речена дума, хвърлен камък... Слязох аз долу, осветих около себе си, изтървах фенера, извиках, гледам — всичко наоколо червено — и се строполих върху буретата. Така ме намерили.

Жена му, естествено, имаше последната дума. Тя разправяше, подхващайки разказа на съпруга си:

— Сетих се аз (леле, Боже, лоша работа), че щом Франтишек толкова време не се връща от долу, значи нещо не е наред. Слизам аз в склада и викам: „Франтишек, ще ти изстине кафето!“ (Всъщност беше извикала: „Да не мислиш, че пак ще ти претоплям кафето!“) Не се обади. Тогава извиках още веднъж: „Прибирай се веднага, да не

настинеш.“ Пак не се обажда. Слизам долу, гледам — тъмно. Виждам, че има нещо, връщам се в магазина и казвам на помощника: „Господин Войтех, идете да видите къде е мъжът ми“; слиза той долу, а там — тъмно. Слязох и аз и запалихме една свещ. И чак тогава видях цялата поразия. Мъжът ми лежи в несвяст върху буретата: едната му ръка в мармалада, другата в киселото зеле, а лицето му — в сланината. „Леле Божке — викам, — мъжо, ела на себе си, леле Божке, какво ти е бе, човек?“ А Войтех ми вика: „Не бойте се, сигурно е получил удар.“ Разтърсвам го аз, но се наложи Войтех да го залее с вода и чак тогава старият се свести, викна „Обрали са ме!“ и пак взе, че припадна. Поляхме го с вода и той отново дойде на себе си. И вече видяхме как са ни подредили разбойниците. Виното го няма, рома го няма, захарта, нишестето, всичко разровено и пак ни се наложи да придържаме мъжа ми да не падне. Той само се блещеше към ъглите на избата и крещеше: „Предай се или ще те убия!“ После започна да души Войтех и най-накрая се разрева. Той плака, аз плаках, Войтех също плачеше. Изплакахме си очите. Такава поразия, майко Божия, Господ да ги убие тия разбойници! В катрана да се пържат дано!

— Що нещо са откъмнали — отбеляза Вондрак, — най-малко за сто, сто и петдесет крони стока ми липсва.

Такива и други подобни неща се говореха от сутринта, хората се събираха на групички и лицата на всички бяха почервенели от вълнение.

— Не са били от нашите — заявяваха със задоволство жителите на Дачице с такъв тон, сякаш казваха: — Не сме ние.

Разискванията ставаха все по-оживени, мненията се оформяха все по-ясно, всички се изправяха лице в лице с това обстоятелство и защитаваха единното мнение, че търговецът Вондрак са го обрали, че обирът е бил извършен в неговия склад, че крадците са били двама, ако се съди по стъпките в избата, че щетите са за сто и петдесет крони и че кражбата е била извършена през нощта. Нищо друго не беше известно. И тогава някой се сети да зададе въпрос:

— Ами нощните пазачи?

Та кой друг би могъл да хвърли светлина върху този случай? Разсъждаваха по следния начин: може би нощният пазач (все едно дали е бил Зима или Вачленяк) е срещнал по време на обиколките си непознати хора, не ги е спрял заради почитта, с която се отнасят

всички жители на Дачице към другоселците, но е успял да ги огледа добре или пък е чул гласовете им, така че това, както и описанието на лицата на непознатите, на облеклото и държанието им, може да помогне да бъдат открити извършителите.

— Тази работа трябва да се изясни — обади се един от разискващите, — да изчакаме да чуем какво ще кажат нощните пазачи.

— Отивам да извикам Вачленяк — каза един от гражданите.

И той го видя да слиза от градската кула в отлично настроение и да си свирука някаква църковна мелодия.

— Научихте ли новината? — викна насреща му гражданинът.

— Каква новина, господин Пелишек, това, че Вондрак има нов помощник ли?

— Какви ги говорите — зачуди се Пелишек, — няма друг помощник освен Войтех. Само че нощес му обрала склада.

— Боже Господи! — изтрака със зъби Вачленяк, направи движение, сякаш се опитваше да се хване за някого, и се свлече от стъпалата върху господин Пелишек, който се изтъркаля чак до долу, където се спря и успя да улови Вачленяк, преди да се строполи на улицата.

Но не загуби присъствие на духа и докато го вдигаха от земята, попита:

— Да сте видели през нощта нещо подозрително?

— Аз ли? — запелтечи Вачленяк, който тутакси благодарение на досетливостта си проумя всичко. — Нищо не съм видял. Както виждате, цял треперя. Как може такава нещо, да ограбят човека!

Той остана на мястото си с наведени очи и виждаше насреща си не Пелишек, а онзи, новия търговски помощник с черните мустачки и набразденото от едра шарка лице.

Пред него се разкриваше ужасната действителност, първият му грях, петно върху досегашната му безупречност. Усещаше ясно как, заслепен от лековерието си, е съдействал да бъде обран един негов ближен, съгражданин от Дачице, след като той самият е от Дачице, нощен пазач, комуто хората са поверили имуществото си да го пази през нощта.

II.

Издирването на крадците не доведе до никакъв резултат. Полицаяте не откриха нищо, да не говорим за двамата общински стражари, така че цялата тази работа остана забулена в неизвестност.

Установи се, че нито Вацленяк, нито Зима са забелязали нещо подозрително по време на дежурството си. Разпитът на двамата нощни пазачи не наведе на никаква следа.

Както се изрази господин кметът, макар и да са се измъкнали от светското правосъдие, крадците ги чака и по-висша инстанция. Ще има да се пържат в катрана.

Тъй че на Вондрак не му оставаше друго, освен търпеливо да очаква след време крадците да се каят навеки за оня ром, за виното, за захарта и нишестето.

А Вацленяк линееше. Споменът за „новия търговски помощник“ го преследваше ден и нощ. Постоянно пред очите му бе надупченото му от едра шарка лице. Усещаше под кожуха си тежестта на подарената му бутилка ром. Това толкова много го терзаше и измъчваше, че дори не допи шишето, чието съдържание му се струваше по-разяждащо и от сярна киселина.

Тикна бутилката в сламеника на леглото си, а сънищата му бяха винаги едни и същи. Сънуваше склада в избата на Вондрак, виждаше себе си да отваря сандъка и да казва: „Ето, тук е нишестето.“ Говори с крадеца, пък той му дава бутилката ром, бутилката е голяма, Вацленяк се опитва да отпие от нея, напъхва си главата вътре, лека-полека се вмъква целият и се удавя.

През това време горкият се потеше, а като се събудеше, се наричаше с имената на всички полезни домашни животни, като най-често повтаряше: „Аз съм говедо, магаре, катър“ и други подобни. А когато си седеше умислен в кръчмата под колоните, посетителите от съседните маси често чуваха: „Новият помощник, новият помощник.“

Някой може би ще завърти глава и ще каже: „Наследствена обремененост.“ Нищо подобно. Просто зачитане на старите обичаи,

почит към прадедите, иначе всички жители на Дачице би трябвало да са наследствено обременени.

Би трябвало да е наследствено обременен гълъбарят Кнедличек, който подобно на баща си се ожени на седемдесетгодишна възраст, би трябвало да е обременен будкаджията Подлоушек, който, следвайки примера на баща си и на дядо си, носеше балдахина по време на празника Тяло Господне и винаги се караше с министратите.

Както и чичо Кейдан, който също като баща си, като дядо си и като прадядо си беше пропил зестрата на жена си и накрая обикаляше роднините си и гледаше на карти.

Консерватизмът си личеше и в частното, и в общественото стопанство. Потокът, който течеше край града, всяка пролет излизаше от бреговете си и заливаше долната махала на Дачице, без на никого да му мине през ума, че един най-обикновен насип би ограничил щетите. Не бяха се сетили бащите, не бяха се сетили и синовете им, така че потокът се беше заинатил и всяка пролет на своя глава си издълбаваше ново русло и най-много си беше харесал площада, заобиколен от стари къщи с еркери и колонади, където ставаха запознанствата с градските моми, понеже и бащите им се бяха запознали с майките им там, което се виждаше от факта, че бяха станали бащи.

Обясненията в любов още от незапомнени времена се правеха в градската горичка. Там имаше седалки, направени от чимове, които бяха много удобни за прегръдка и за „Горещо ви обичам“. Това беше обичайната формула за обяснение в любов в Дачице, любима на синовете не по-малко, отколкото на бащите, и на дъщерите не по-малко, отколкото на майките им, осветена от годините формула на чимовите седалки.

Готвеше се също както преди. Сегашният кмет обичаше да яде свинска зурла, защото и баща му обичаше същото, общинският съветник Пршелочка всяка сряда ядеше краставичен сос, тъй като за господин Пршелочка това бе деликатес, тъй като... — не е трудно да се досетите... и бих могъл да изредя толкова примери, колкото са жителите на градчето.

Консервативни бяха и животните. Редно е да се посочат няколко примера. Конят на покойния каруцар Малва беше инат също като коня на сина му, кучето на хлебаря Брадач куца също като кучето на стария Брадач. В дома на сарача Данек открай време се ражда коте, сляпо с

едното око и с черно петно на челото, което открай време отглеждат, след като удавят останалите животинчета от котилото.

Прасетата на господин кмета винаги тежат двеста килограма, когато дойде време да ги заколят, понеже прасетата на баща му са тежали четиристотин ливри (тоест двеста килограма), когато ги колели, и т.н.

Растителността също не се променя. Ягодите на градинаря Пержинка винаги достигат завидни размери, но само на три корена в ъгъла на градината и през май се изреждат да ги гледат всички жители на Дачице, а той казва същото, което е казвал и баща му: „Бива си ги тия пущини!“

У Прошекови гроздето на лозата около беседката винаги узрява, докато на другите места в Дачице гроздето винаги си остава зелено. Странно е и това, че там винаги намират две чепки, сраснали помежду си, също както открай време сред сливите на овощаря Бързлик винаги откриват сред хилядите плодове две-три сливи с по две костилки, и други подобни.

Ако вземем предвид всички тези обстоятелства, едва ли някой ще се учуди, че семейството на търговеца на сено господин Патърни беше прочуто с това, че винаги най-големият син ставаше народен представител на цялата околия, а като се видеше, че синът му също има пипе в главата, се отказваше от мандата и при следващите избори — понеже Дачице даваше тон на цялата околия — винаги единодушно биваше избран синът Патърни, и така вървеше от поколение на поколение.

А новоизбраният народен представител също като баща си защитаваше консервативните принципи на родния си град, като по време на всички изказвания в парламента, които поначало го отвращаваха, спеше демонстративно в депутатското кресло. Той никога не вземаше участие в гласуванията, за каквото и да ставаше дума, никога не се ядосваше, никога не ругаеше никого. Само веднъж прекъсна едно заседание, като падна насън от креслото и си разби носа, проливайки по този начин за народа кръвта си в парламента... Депутатът Патърни като всички депутати от своя род се държеше безупречно, не е имало случай председателят да го подканва да спазва правилника. Когато не спеше, седеше спокойно край масата в бюфета и правеше сметки за сеното върху брошурите, раздадени от

парламентарната канцелария. Той по принципни съображения никога не произнасяше никакви речи, защото бе убеден, че речта му ще попадне във вестниците, които ненавиждаше от момента, когато един вестник беше написал за баща му следното: „Този многоуважаем депутат, благоразумен търговец на сено, положително няма да ни се разсърди, ако повторим въпроса на един от читателите си: «Трябва ли един търговец на сено непременно да има сено и в главата?»“

Или накратко: бащата Патърни беше депутат, синът му — депутат, а неговият син — и той депутат, синът на сина му — също народен представител... Това се разбираше от само себе си, тъй както че конят на покойния каруцар Малва е инат, а ягодите на градинаря Пержинка винаги достигат дължина пет сантиметра, и то на три корена...

Ето защо от само себе си се разбираше, че сега, след като Франтишек Патърни се е отказал от мандата си, синът му Йозеф Патърни ще бъде депутат на негово място. Вече го наричаха „господин депутат“, вече трябваше да се проведе срещата с избиратели в голямата зала на общината, когато в сдружението на избирателите от Дачице и околните села се получи следното писмо:

Ваши благородия!

Позволявам си да ви уведомя с настоящото, че възнамерявам да се кандидатирам за освободения депутатски мандат на мястото на оттеглилия се господин Франтишек Патърни и освен това възнамерявам да произнеса слово на вашето многоуважаемо предизборно събрание, където ще имам честта да ви се представя.

С дълбоко уважение:

Ян Котларж,
земевладелец от Мишице

Това се случи три години след като обраха склада на търговеца Вондрак.

III.

Писмото предизвика неописуемо смайване сред всички слоеве на населението. Изказани бяха не особено ласкави мнения и клубът на избирателите от Дачице и околността в първия момент не беше наясно какво становище да заеме спрямо господин Котларж. Председателят на клуба цяла седмица носи писмото в джоба си, колебаейки се дали да отговори на натрапника.

В кооперативната кръчма „При елена“ близо до старата градска порта се водеха оживени разисквания и господин Йозеф Патърни взе дейно участие в общите дебати. Каза, че му било чудно, много му било чудно. Това беше цялата му реч, след което председателят Бохачек отбеляза, че що се отнася до него самия, учудването му е направо безгранично, а главният предизборен агитатор, чифликчията Жабачек, заяви:

— На мен това ми се вижда мистериозно.

Господин Карловец пък се изправи, размаха разгорещено ръка и заяви:

— В случай че... — той направи пауза и завърши с думите: — Я стига сме говорили за това, само си губим времето!

Часовникарят Крищоф, който винаги ходеше да гласува с черен костюм и бяла вратовръзка, направи твърде остроумна забележка, като предложи:

— Нека изчакаме да видим как ще се развият нещата. Тогава ще се чуе последната ни дума.

Нека изчакаме! Това беше най-доброто възможно решение. Засега се изказваха предположения, с какво облекло ще пристигне господин Котларж от Мишице на предизборното събрание, и всички искаха да разберат какво ще каже и дали ще обясни какво го е накарало да се кандидатира.

Той не го правеше нито от тщеславие, понеже беше скромнен човек, нито пък защото бе недоволен от начина, по който господата Патърни защитаваха интересите на всички жители на този край, нито

поради внезапна промяна на политическите си възгледи. Нищо подобно — той все още беше консерватор като всички жители на Дачице и околните села и политическите му възгледи по нищо не се различаваха от политическите възгледи на господата от семейство Патърни, чийто чист и безупречен принцип гласеше: „Дайте Божието Богу, а Императоровото — Императору!“ и беше написан над входа на магазина им.

И той като тях почиташе всичко украсено с императорските два цвята — черния и жълтия, обожаваше околийския управител и се беше абонира за немскоезичния държавен вестник, макар да не знаеше немски.

Патърни и той бяха духовни близнаци. Но ненадейно му бе хрумнало, че би могъл да се кандидатира за депутат.

Една нощ сънува, че при него пристига полицейският старши подофицер, когото уважаваше, и му казва: „Господин Котларж, не искате ли да станете депутат?“

Той цял ден мисли за това, което беше сънувал, а когато на следващата нощ му се присъни околийският управител, който идва при него и му казва с усмивка, потупвайки се по корема: „Уважаеми колега, имайте добрината да се кандидатира“, реши, че тези благоразумни сънища са Божия поличба, и си поръча в града визитни картички с надпис „кандидат за народен представител“.

Всъщност, отивайки до града, той щеше да удари с един куршум два заека, тъй като бездруго беше призван да се яви в съда, защото една мома от Мишице го съдеше за бащинство, само че това няма нищо общо с нашата история...

Тъй че господин Котларж се гласеше за срещата си с избирателите в Дачице. Там вече се извършваха приготовленията. Гласяха голямата зала, където щеше да се проведе събранието, почистиха лампите и тавана, като употребиха за целта тесто колкото за два самуна хляб, търкаха пода с груби четки, а прозорецът, чието стъкло беше счупено по време на предизборно събрание, бе поправен от стъкларя Лацовка, който не поиска никакви пари нито за стъклото, нито за труда. Такива хора не се раждат вече.

А когато из града се разнесе новината, че залата вече е готова за толкова важната среща, хората започнаха да дращят с тебешир черти по вратите, като ги изтриваха една след друга със захода на слънцето

— първо едната, после другата и накрая и третата, а когато изтриха и последната, това означаваше, че на другия ден, в неделя, в три часа следобед ще очакват с нетърпение да започне събранието, на което ще се появи натрапникът, за чието съществуване наистина знаеха, но с когото, с изключение на двама-трима души от Дачице, никой не бе разговарял, понеже Мишице е на цели шест часа път от Дачице, а да изминеш такова разстояние, за жителите на Дачице бе все едно да кажеш: „Тръгвам пеш от Прага за Унгария.“

IV.

Всичките три предходни глави служат само като увод, защото имат отношение единствено към това, как след предизборното събрание репутацията на Дачице и на жителите на града падна много, как надлъж и нашир започнаха да ги наричат варвари и как, когато не можеха да се сетят за името на града им, ги наричаха „ония телета“ или нещо подобно.

Тъкмо това ме вдъхнови да хвана перото и да разкажа за забележителните събития, които се разиграха в Дачице, събития, заслужаващи да се опишат, да се четат, да се изказва съмнение в достоверността им.

Sit venia verbo!^[1]

[1] С извинение за израза (лат.). ↑

V.

Един прекрасен летен следобед гражданите на Дачице седяха в градината на бирарията „На стрелбището“ заедно със своите съпруги, синове и дъщери и слушаха на халба бира, производство на тяхната пивоварна, музика, собствена композиция на капелмайстора на техния оркестър.

Местоимението „наш“ играеше голяма роля в живота им. Бирарията беше тяхна, стопанинът ѝ беше техен, всичко, което виждаха около себе си, им принадлежеше.

Седяха сред свои хора около кръглите маси, а над тях шумяха дървета, над чиито корони се синееше небето, и когато погледнеха към него, се усмихваха доволни, сякаш и небето над Дачице си беше тяхно.

Сред клоните на дърветата пееха птици, техните птици, понеже те ги хранеха и те се грижеха за тях, свидетелство за което бяха дървените къщички, светлеещи сред листака.

Келнерът, който ги обслужваше, също беше техен — родом от Дачице, човек, който в делничен ден работеше като шивач, а в неделни и други празнични дни обслужваше посетителите в градския ресторант-градина „На стрелбището“.

Масите, около които бяха насядали, бяха изработени от дачицкия столар Рамлик, чашите, от които пиеха, бяха доставени от дачицкия стъklar Колечек, покривките върху масите бяха от магазина на местния платнар Малена, а пурите, които пушеха, бяха от тютюнопродавницата в Дачице, също както и енфието, което смъркаха.

Хлебчетата, които хапваха, бяха произведени от дачицкия пекар Брадач. Ако някой си поръчаше пълнени чушки, можеше да бъде сигурен, че яде месо от говеда местно производство.

А погледнеха ли надолу от склона, на който беше разположен ресторантът, виждаха Дачице, своето родно място, червените керемиди по покривите на старите къщи, еркерите, колоните, статуята на свети Йосиф на градския площад, върху камбанарията на тяхната църква блестеше кръстът, виждаха се разнебитената галерия и продупченият

покрив на градската кула, а наоколо — червени покриви, додето ти стига погледът, чак до рекичката, отвъд която се намираше предградието Пшари с къщурки, покрити със слама, и там градът свършваше. И като кръг около града им се простираха техните ниви, зеленееха се ливадите им, тъмнееха горичките, по-големите гори и нискораслите храсталаци, където се намираше техният ловен район с техните зайци, яребици, пъдпъдъци и врабци.

Ето защо те си седяха толкова доволни, заобиколени от свои неща. Музиката свиреше, те викаха „бис“ и ръкопляскаха въодушевено и ето че отново се разнасяха звуците на композицията на капелмайстора на Дачице, който всъщност беше майстор зидар, а освен това прекрасен човек, съчинил вече цели шест пиеси, които, вярно, пет пари не струваха, но се харесваха на съгражданите му, защото бяха композирани от техен земляк. „Бис!“ Вече за двацети път днес капелмайсторът подхвана новата пиеса, която те съпровождаха с тихо подсвиркване и тананикане, пивото днес беше особено резливо, въздухът — спокоен и приятен, на небосвода нямаше нито едно облаче и беше тъй приятно да си седиш, да си пийваш, да си приказваш и да подвикваш: „Бис, господин Змързлик!“

До самата веранда, където свиреше оркестърът на даровития майстор зидар, състоящ се от един крояч, един кожухар, трима търговски помощници и един стражар, имаше две кръгли маси, сложени една до друга, около които бяха насядали градските първенци, и никой от гражданите, когато се случеше да мине покрай тях, не пропускаше да се поклони и да им пожелае: „Приятен ден, моля.“

Там седяха господин Йозеф Патърни, когото вече смятаха за депутат, до него съпругата му Анна, и двамата добре охранени и гладко избръснати — нещо, което по отношение на съпругата му другаде би дало повод за насмешки, но не и в Дачице, а редом с госпожа Анна — дъщеря им Анежка, наричана галено Нежа. До нея пък бе седнал синът на общинския съветник Матоушек, двацет и осем годишният наследник на магазина на баща си, от своя страна този баща седеше до господин Патърни с лице, почервеняло от щастие — винаги се изчервяваше така, когато виждаше своя Франтишек рамо до рамо с госпожица Нежа, което за него не само беше голяма радост, а и го подтикваше да си мисли с удоволствие, че един ден двамата ще бъдат добра съпружеска двойка, както често си говореха с господин Патърни.

Редом със съветника Матоушек седеше господин кметът Боуржичек с пищната брада, който час по час смъркаше енфие и закриваше лицето си с голяма червена кърпа. До господин Боуржичек бе седнал общинският съветник Пршелочка, възрастен мъж и голям шегобиец, който постоянно се смееше и раменете му се тресяха. До него пък беше доктор Велишка, също стар човек, който лекуваше едва ли не всичко с вода и казваше на пациентите си: „Без волята Божия и косъм няма да падне от главата ви!“ Докторът беше от старата школа и случеше ли се да умре негов пациент, в деня на погребението той не ядеше блажно и не пушеше.

Той тъкмо разговаряше с пощенския началник Бертик, бивш полицейски вахмистър, който имаше навика да се чеше по носа, отначало бавно, а после все по-бързо, когато някой му разказваше нещо.

Господин Бертик казваше: „Jawohl, mein Freund“^[1] и смъркваше енфие от брезовата табакера на общинския съветник Павлоусек до него, седнал спокойно и по обичая си замислено мърдащ челюсти, привеждайки ушите си в движение и те полека потрепваха, на което скришом се подсмивваше седналата насреца му госпожица Нежа, руса мома, и ръчкаше с лакът бледия Матоушек, а той пък възпитано се прокашляше, криейки устата си с комат хляб.

Господин Пршелочка поддържаше веселото настроение на цялата компания. Разказваше вицове, които не бяха обидни за никого и на които биха могли да се смеят и дамите, което те правеха постоянно и на висок глас. Нежа направо врецеше от кикот, а госпожа Анна хохотеше басово и потупваше с дебелията си ръка съпруга си по гърба.

Началникът на пощата се смееше „ха-ха“, докторът — „хе-хе“, кметът — „хъ-хъ“ и кихаше, господин депутатът се смееше с „хо-хо“, а господин Матоушек и синът му казваха „хи-хи“. Ама че смешни бяха тия анекдоти!

Другаде едва ли биха ги харесали, но в Дачице ги смятаха за безценни бисери неподправен хумор и изобщо не се притесняваха постоянно да прекъсват разказа на дачицкия цар на анекдотите господин Пршелочка с най-различни забележки и коментари, понякога не по-малко остроумни от самите вицове.

— А сега — рече Пршелочек, когато капелмайсторът съобщи, че следва пауза, за да могат музикантите да се подкрепят — ще ви

разкажа страхотна история за една лисица.

— Охо, за лисица, ама и вие сте един лисугер — разсмя се господин кметът и смехът му бе подет от цялата компания. — Разкажете за оная лисица, стара лисица такава!

Отново смях. Господин Пршелочка отпи от бирата си и заразказва:

— Веднъж отидох на гости на чичо си, лесничея.

— Ама вие имате чичо? — попита невинно господин Патърни сред бурно веселие.

— Да, тъкмо него бях тръгнал да посетя.

— Ама сам ли? — попита общинският съветник Матоушек, намигайки смешно на сина си.

— Да, сам и като пристигнах при чичо си, лесничея...

— ... се събрахте двама шмекери — подметна на развеселената компания пощенският началник.

— Чичо ми, лесничеят, ме посрещна много сърдечно...

— Не вярвам да ви е разцелувал — ухили се господин докторът.

Нов смях.

— ... и ми вика: Тук има много лисици...

— И един лисугер — не пропусна да се възползва от случая господин кметът, за да повтори каламбура си сред смеховете на градските първенци.

— ... И те правят толкова много бели, че ще трябва да им сложа за примамка наденици със стрихнин.

— Стрихнин ли? — отбеляза господин пощенският началник. — Когато работех в полицията, разследвах една отровителка. Беше отровила мъжа си и случаят беше доста заплетен, защото и тя се обеси.

Госпожица Нежа се разсмя и на това.

— Та чичо свари надениците, натъпка ги със стрихнин и ги разхвърля зад горското стопанство.

— Добър апетит! — разсмя се общинският съветник Матоушек. — Имаше ли достатъчно наденици?

— Много бяха — отвърна разказвачът на смешни истории. — И един ден, тъкмо отиваме зад горското стопанство да проверим какво става, що да видим...

— Наденици със стрихнин — рече господин кметът.

— Това да, а също и една лисица, застанала точно срещу нас. Чичо свали пушката и стреля. Бум! Лисицата обаче продължава да си стои като закована. Чичо зареди отново и бум! Лисицата ни мърда, ни шава. То се знае, че ни се видя много чудно, и хукнахме към нея да видим какво става. И знаете ли каква беше работата? — господин Пршелочка направи пауза, усмихна се и сред напрегнатото мълчание на цялата компания добави: — Лисицата така се беше натъпкала с тия отровени наденици, че не ѝ останало време дори да се гътне...

— Ха-ха! Хе-хе! Хъ-хъ, пчхи! Брей, да му се не види! Хо-хо! Хи-хи!

Смееха се всички, а на околните маси, като чува градските първенци да се смеят, и там се разсмяха. Смехът продължи дълго.

— Ама и вие сте един лисугер — кискаше се господин кметът. — Много я биваше тази история!

Музикантите отново бяха излезли на верандата, зазвуча бурно „Бис!“ и капелмайсторът даде знак за дваисет и трети път да се изсвири новата му композиция „Сватбата на котарака“. Госпожица Нежа прошепна на майка си:

— Ще ми позволиш ли да се поразходя с господин Матоушек?

Госпожа Анна се усмихна и кимна. Младите станаха и се отдалечиха от масата сред многозначителния смях на останалите, които поклащаха пръсти към тях.

Музиката свиреше, птиците пееха, а посипаната с пясък пътека, която водеше към градската горичка, беше не по-малко примамлива от сянката на самата горичка и от приглушената тишина, царяща над седалките от чимове в нейните дебри.

Госпожица Нежа крачеше до младия Матоушек, който вървеше като агънце, без да поглежда нито наляво, нито надясно, и изпитваше някаква боязън.

Той говореше на Нежа за лисиците, за господин пощенския началник, както и за покачването на цената на захарта.

Госпожица Нежа пък се опитваше да насочи разговора в друга посока. За това, как Пепичек Кейхак целунал зад портата Марженка Лойкова, от което младият Матоушек, щом се озоваха в градската горичка, се свлече ужасен на седалката от чимове.

Щеше му се да ѝ каже, че я обича, че ще наследи магазина на баща си, че и него ще го изберат за общински съветник, колко пъти

вече му се искаше да ѝ го каже, само че винаги, както и преди две седмици на същото това място, се сепваше и подхващаше разговор за газените лампи.

Тук беше приказно. Някъде отдалеч се носеше музика, дърветата и храстите хвърляха много приятна сянка, тъмната зеленина наоколо ухаеше. Нежа седеше до него, очарователна в роклята си от лесно перящ се памучен плат...

А Нежа? Тя бе тъжна. От две години вече води младия Матоушек в градската горичка, дава му да разбере, че иска само да ѝ го каже, да се изкаже, а той винаги обръща разговора към повишаването или намаляването на цените на стоките...

— Много сте разсеян, господин Матоушек — каза му Нежа, докато той дъвчеше, без да бърза, една клонка от свирчовина.

— Така е — отговори Матоушек. — Вчера пак изпуснах две шишета на земята. Едното стана на нищо — добави той с въздишка.

— А защо сте толкова разсеян?

— Моля ви, не ме мъчете толкова — рече тъжно Матоушек. — Подхлъзнах се и това беше.

— Ами защо се подхлъзнахте?

— Защото си мислех за нещо.

— А за какво си мислехте?

Матоушек се изчерви.

— Ами... трябва да пренареждаме рафтовете и освен това...

И млъкна.

— Какво друго, господин Матоушек?

— Ами мислех си за днес, госпожице Нежа. Очаквах този ден с нетърпение. Господин Пршелочка е твърде забавен...

Нежа въздъхна, помълча, а след това каза:

— Марженка Лойкова ми каза нещо много чудно. Ако някой господин настъпи някоя госпожица по крака, това значи, че ѝ се обяснява в любов. Какво ще кажете, а?

Младият Матоушек се изправи, отново седна и изведнъж припряно настъпи госпожица Нежа по обувката, а тя веднага изпищя:

— Не този, левия, на десния имам мазол!

И Матоушек с най-сериозно изражение настъпи Нежа по левия крак и се изчерви от радост...

Както се вижда, неделният следобед премина при пълно задоволство, а откъм „Стрелбището“ се носеше чак дотук бурното „бис“, с което подканяха капелмайстора да изсвири за двайсет и четвърти път новата си музикална пиеса...

[1] Тъй вярно, приятелю (нем.). ↑

VI.

Чудна идилия беше, а и да не забравяме, че хората от Дачице бяха много щастливи и се обичаха, разбира се, спокойно и без бурни страсти. Тук никога никой не се беше бесил заради нещастна любов, никога никой не беше убивал заради нещастна любов, понеже в Дачице се влюбваха помежду си само хора, които можеха да се обичат и които знаеха, че нито от едната, нито от другата страна биха могли да бъдат поставяни пречки пред тяхната любов.

В Дачице едва след като направеше любовно обяснение пред госпожицата, младият (а и не толкова младият) господин за пръв път можеше да се появи с нея на обществено място и по този начин да извести на всички граждани, че вече има намерение да се задоми, а семейният съюз се радваше в Дачице на необичайната почит и само в предградията Пшари сред дребните земеделци от време на време избухваше семейна разправия, която обикновено свършваше с това, че по настояване на съпруга жена му се викаше в общината, където кметът я смъмряше.

А любовта на жителите на Дачице беше безупречна. Децата никога не се раждаха преди сватбата, нито пък само месец след нея... За свободна любов никой не беше и чувал, камо ли пък практически да я прилага; ето защо съпрузите се ухажваха взаимно, никой не нарушаваше Божията заповед: „Не пожелавай жената на ближния си!“ Както вече споменах, споровете бяха много редки. За да го докажа, успях да съставя нещо като статистическа таблица на по-известните съпрузески недоразумения през последните десет години:

Година	Име на съпругата или съпруга, наругал другия или нещо подобно	Причина за спора между съпрузите	за	Изречени ругатни и понесени поражения
1894	госпожа кметицата	завръщане делова	от	„Магаре!“, плесница

		вечеринка	
1894	същата	завръщане от кръчмата в четири часа сутринта	„Магаре! Говедо! Радвай се, че не можах да те улуча!“
1895	нищо	нищо	нищо
1896	малоимотната гражданка Машкова от Пжари	изял ѝ порцията грах	изкълчен палец
1896	жената на месаря Коларжик	продал едно теле и пропил парите	„Говедо! Магаре! Добитък такъв!“
1896	същата	продал прасе и пропил парите	същото
1897	нищо	нищо	нищо
1898	Йозеф Йенда, столар (Пшари)	загорела запръжката и разляла отгоре ѝ врящия туткал	дърпал я за косата и повтарял: „Жено, жено!“
1898	същият	отказала да си взема от кума щипка енфие	заплашвал я, че ще ѝ натъпче енфието в устата
1899	нищо	нищо	нищо
1900	господин кметът	хокала го	„До гуша ми дойде! Тая работа няма да излезе на добър край!“
1900	Йозеф Патърни	в петък не му пригответила на обяд мекици	„Не се научи на ред и това си е, на право си за бой!“
1901	нищо	нищо	нищо
1902	Вондракова	хлъцнал три пъти едно след друго	„Какво да те правя, като си такъв загубен?“

1903	Ханка от Пшари	опитал се да я целува в три часа през нощта	„Заспивай веднага, че ще ти светна един!“
1904	нищо	нищо	нищо

Настъпи паметният ден. Двамата градски стражари стояха пред общинския дом, накъдето се насочваха колони от оживени граждани, които направо изгаряха от нетърпение. Край прозореца бе скован подиум, върху който имаше дълга маса и няколко стола. На масата бяха сложени познатата на всички чаша и кана с вода, от които бяха пили всички депутати от рода Патърни.

Като гледаха към чашата, на насъбралите се им ставаше мъчно. От нея сега навярно щеше да пие по време на речта си кандидатът натрапник.

Залата жужеше като пчелен кошер. Поглеждаха към звънеца, с който председателят на предизборния клуб винаги откриваше събранието. Наблюдаваха с почитание тапицирания стол, върху който щеше да седне представителят на околийската управа, и изведнъж като вълна се понесоха думите: „Идва!“

Пристигна кабриолетът на господин Котларж, придружен от кмета на Мишице и двама от най-уважаваните си съселяни.

Докато той влизаше в залата, откъм срещуположната врата полека се запъти към масата господин Йозеф Патърни, придружен от представителя на околийската управа. Трепереше от яд и тракаше със зъби.

Началствата заеха местата си. Първенците от Мишице и шефът им застанаха под трибуната, председателят на предизборния клуб на жителите на Дачице и околните села удари звънеца и събщи сред гробовна тишина:

— Давам думата на господин Котларж.

По този начин той засвидетелства уважението си към другоселците, пък били те и неприятели.

Господин Котларж се изправи, сложи ръка върху масата, поклони се, постави другата ръка на гърдите си и започна да говори тъкмо в момента, когато нощният пазач Вачленяк влизаше в залата.

— Уважаемо събрание! Позволете ми да се представя на уважаемите избиратели: Ян Котларж, чифликчия от Мишице...

Под трибуната гостите от Мишице кимаха одобрително.

— Възнамерявам да се кандидатирам за овакантеното място на господин Франтишек Патърни, чиито принципи винаги съм уважавал и чиито политически възгледи напълно споделям.

Отзад, където беше застанал нощният пазач Вачленяк, настъпи тревожно оживление. Щом зърна лицето на оратора, Вачленяк изведнъж почувства, че преди години е виждал някъде това лице. Толкова познато му се видя, че запристъпва към трибуната, за да се увери отблизо, че е така.

— Уважаемо събрание — продължаваше да ораторства господин Котларж, — тези възгледи, отлични и прекрасни, ме въодушевиха до такава степен, че възнамерявам да ви помоля да ми гласувате доверието...

Вачленяк, който все повече се приближаваше през навалищата, за да огледа още по-добре познатото лице, изведнъж замръзна на място и пребледня. Той не виждаше нищо друго освен черните мустачки и лицето, надупчено от едра шарка, коленете му се подкосиха, а когато ораторът продължи: „... доверието, което съм заслужил със своите възгледи, с цялата си личност, с безупречното си поведение...“, пребледнелият Вачленяк си помисли: „Ами да, това е онзи, новият търговски помощник от избата на господин Вондрак, когото сънувах непрекъснато — с черните му мустачки и с надупченото му от едра шарка лице.“

Той не успя да чуе следващите думи на оратора: „Ще се сражавам за вас, обещавам, кълна ви се!“, не виждаше нищо друго освен черните мустачки и сипаничавото лице, скочи към масата, сграбчи господин Котларж за врата и изкрещя:

— Познавам ви аз вас, марш навън или ще кажа да ви арестуват, вълн!

Той го разтърси и се опита да го вдигне през масата. Настъпи ужасна врява, сред която се чуваха само пронизителният вик на оратора: „Помощ, за Бога, какво става тук, дръжте го, моля ви се!“ и гласът на Вачленяк: „Ще ти дам аз да се разбереш, на всичкото отгоре депутат искаш да ставаш, а?!“, както и други гласове.

Гостите от Мишице начело с кмета им се втурнаха да помогнат на чифликчията и прекатуриха масата, чиновникът от околийската управа падна от стола си, заля се с вода от каната и се провикна към

падналия в несвяст протоколчик: „В името на закона разпускам събранието!“, с което даде знак за всеобща блъсканица. Всички се опитваха да се докопат до оратора, до високите гости от Мишице и до Вачленяк, когото кметът на Мишице с ритници се опитваше да убеди да остави на мира уважаемия кандидат за народен представител.

Сред тази суматоха всички от Дачице си помислиха, че Вачленяк действа като местен патриот, който брани интересите им срещу външни посегателства, затова се втурнаха към сражаващите се и с общи усилия изнесоха чифликчията и останалите трима мъже от Мишице навън с псувни и проклетия. Юнашката постъпка на нощния пазач събуди у тях самочувствието на бранители на родния град, патриоти и защитници на депутатското семейство Патърни. Те насилиха чиновника и другоселците от Мишице, които побързаха да се качат в кабриолета и да си тръгнат, при което обърканият и изненадан господин Котларж стоеше прав във возилото и без да осъзнава какви ги говори, викаше към сърдитата навалица, която бягаше подир кабриолета:

— Уважаемо събрание, тези принципи, отлични и прекрасни, ме въодушевиха до такава степен, че възнамерявам да ви помоля да ми гласувате доверието...

Той изведнъж се свлече на седалката, провикна се: „Варвари!“ и се разрида сърцераздирателно, а през това време господин Йозеф Патърни подаваше десницата си на бледия Вачленяк на изхода на общинския дом — в ръката си беше сложил една жълтица — и му казваше:

— Да знаете само колко ми харесвате, Вачленяк!

А Вачленяк, чието благоразумие отново се възвръщаше, прошепна:

— Просто не бях на себе си, господин депутат...

ОТ ПОДНОЖИЕТО НА ПРЕСТОЛА ДО ПЛИКОВЕТЕ ЗА ПИСМА

I.

Когато император Франц Йосиф отпечата във вестниците възвание, с което обяви война на Сърбия, и заповяда то да бъде размножено и разлепено по всички ъгли, той предлагаше отговорността си с гаранция пред Всевишния, разчитайки, че „неговите народи“ ще се абонират за войната, заплащайки с единство и вяност.

Като предлагаше своята патентована война на народите, той сигурно е имал предвид и народа, населяващ четирийсетте къщи на юг от пътя, който свързва Красна хора с Немецки брод и минава през Бржезинка и Подебаби. Територията, обитавана от тези верни поданици, се нарича Лхота Хуртова и там през 1915 г. ръководството на общинското училище, местното училищно настоятелство и общинският съвет бяха готови на най-големи жертви в името на честта, величието и могъществото на престола на Хабсбургите и търсеха най-близкия удобен случай, за да засвидетелстват пламенно лоялността на всичките четирийсет къщи. Нека негово величество знае, че не е сам в своята тежка борба, че някъде далеч от зоологическата градина в Шьонбрун, чак зад Подебаби, под пътя, за него мислят общинската управа и местното училищно настоятелство, както се изискваше в постановлението от 6 септември 1914 г., с което се нареждаше да бъдат изпращани верноподанически писма до подножието на престола.

Чак до 1 май 1915 г. Лхота Хуртова не можа да намери подходящ случай да засвидетелства своята верноподаническа лоялност към престола. Имаше един-единствен повод за това, а именно на 2 декември 1914 г. Вестниците се получиха, но едва на следващия ден, а едновременно с тях някой вече беше успял да донесе съобщението, че Белград не бил завладян, което се потвърди на третия ден и от комюникето на генералния щаб, съгласно което австрийските войски наистина били проникнали много навътре в Белград, но в резултат на направените корекции във военния план не се полагало възползване от

постигнатите териториални успехи, тъй че били освободени завзетите белградски територии и се осъществило оттегляне на предварително подготвените позиции. След това се разиграха събития, които дълбоко разтърсиха Лхота Хуртова. Падна Лвов, предаде се Пршемисъл, руснаците навлязоха в унгарските земи. В училището продължаваше да се говори, че щом се получи съобщение за някоя по-значителна военна акция, ще бъде изпратено верноподаническо послание, засега обаче нищо не се получаваше или поне не се получаваше като в онази вярна католическо-монархическа община в Орлицките планини, където кметът чул, че Пршемисъл е бил превзет, наредил да се окачат знамена и изпратил в наместничеството поздравителна телеграма. Пред съда напразно се оправдавал, че според него градът бил попаднал в „наши“ ръце. Тази верноподаническа изява му струвала дванайсетгодишна присъда и още от момента, в който излязъл от къщи с верноподаническото послание, за да го предаде в най-близкия полицейски участък, изобщо не бил виждал семейството си, защото стражарите го подбрали веднага и го отвели направо в съда. Добре, че поне успял да закуси преди това. В Лхота Хуртова продължили да чакат, но руснаците не искали и не искали да си ходят от Унгария, тъй че вярата им във военните успехи на поизкукурургалия възрастен владетел почнала да се разколебава. На 1 май 1915 г. започна австро-унгарската офанзива и руснаците се оттеглиха чак до река Буг. Когато руснаците започнаха да отстъпват и в Полша, в Лхота Хуртова прецениха, че може би скоро ще назрее мигът да се изпрати някакво верноподаническо послание, за да се увери негово величество на брега на Дунава, че там някъде, оттатък Подебаби при Немецки брод, село Лхота Хуртова му стиска палци и се радва на успехите в Галиция, както се изискваше в постановлението на наместничеството на негово величество от 6 септември 1914 г., отнасящо се до изпращането на верноподанически писма и т.н.

И ето че на 22 юни 1915 г. руснаците се оттеглиха от Лвов и след съобщението за този успех на австрийското оръжие в местното училищно настоятелство започнаха разисквания, дали това е траен успех, или верноподаническото послание ще бъде сметнато за подигравка спрямо възвишената лоялност на представителите на четирийсетте къщи, която се изискваше в постановлението на наместничеството на негово величество и т.н.

Един от присъстващите се изплю и процеди през зъби на доста висок глас:

— Цацата е дребна риба.

Учителят Комарек заяви, че след като може би е настъпил обрат във войната, всяка прибързаност всъщност би могла да навреди на впечатлението, което ще направи верноподаническото писмо. Ще трябва да се изчака руснаците да се оттеглят и от Черновиц.

Директорът на училището му възрази. В желанието си да изкаже онова, което мисли, обаче той рече само:

— Дават ли ти — еж, гонят ли те — беж!

Само че преобладаващото настроение беше в полза на изчакването и старшият полицаи от Подебаби се мръщеше, когато срещнеше някого от Лхота Хуртова.

Вестниците обсипаха читателя със съобщения за нови победи, за нови поражения на руснаците в Галиция, така че на 15 юли 1915 г. Лхота Хуртова вече нямаше как да не изпрати верноподаническото послание по повод на повторното завземане на Лвов на 22 юни 1915 г.

По-добре късно, отколкото никога.

Понеже пощата, с която пристигаше вестник „Народни листи“, идваше чак в пет часа, решиха да изчакат съобщенията от бойното поле. Дяволът никога не спи, току-виж руснаците пак се върнали в Лвов.

От вестника обаче се разбра, че руснаците изоставят Черновиц, затова се реши да бъде изпратено съставеното половин месец преди това от учителя Йозеф Комарек поздравително верноподаническо писмо до наместничеството на негово величество в чешките земи. То гласеше:

Ваше Превъзходителство!

Храбрите и изпълнени със самопожертвувателно въодушевление въоръжени сили на Австро-Унгария, в чиито редове проливат кръвта си синовете на Лхота Хуртова, върнаха главния град на Галицийското кралство в границите на империята.

На днешното съвместно заседание на общинските съветници и на членовете на тукашното училищно

настоятелство развълнувани приветстваме чувовните подвизи на славната ни войска, която показва, че честта и целокупността на Нашата Монархия са ненакърними, след като всички обитаващи я народи са се сплотили вярно и предано около трона на Негово Величество.

Умоляваме Ваше Превъзходителство да поднесе тази изява на лоялност в подножието на престола.

Съставено в Лхота Хуртова на 15 юли 1915 г.

От името на училищната управа:

Тринглер Франтишек, глав. уч.

Йозеф Комарек, учител

Ян Кучера, предс. на настоятелств.

Йозеф Драхозал

Беранек Франт

Йозеф Моравец

Йозеф Моравец

Йозеф Чапек

Франтишек Моравец.

II.

Поздравителният адрес тръгна нагоре по инстанциите. Най-напред от общината го пратиха в околийската управа в Немецки брод, придружен със служебно писмо, в което молеха околийската управа да препрати верноподаническото послание на гражданите на Лхота Хуртова до императорското наместничество в Прага. Учителят Йозеф Комарек сънува как му връчват рицарски кръст и орден от негово величество император Франц Йосиф, а един от подписалите се от семейство Моравец успя да запомни от посланието само следното: „Умоляваме Ваше Превъзходителство да поднесе тази изява на лоялност в подножието на престола“, и мислено си представяше как негово величество си седи на трона, а на вратата се чука, влиза господин императорският наместник, пада на колене и прочита на негово величество писмото от жителите на Лхота Хуртова.

Междувременно секретарят на околийската управа подаде току-що полученото писмо на писаря в канцеларията и му рече:

— Ходили ли сте някога в Лхота Хуртова? Не ви и трябва, гледайте да сте по-далеч и от училището им! Вижте какво са ни изпратили вместо Белград и с такова закъснение ония малоумници от общинския съвет. Напишете му едно римско „VI“ и изходящ номер и го пратете нагоре.

III.

И така верноподаническото послание, предназначено за подножието на престола, пристигна в императорското наместничество, в стая №16, където верноподаническите послания се проучват, за да се установи дали не съдържат елементи на държавна измяна. Там чиновникът постави резолюция Nicht gefährlich^[1] и то продължи пътя си към стая № 26, където съответният служител му сложи входящ номер 7682, оттам препратиха писмото на Лхота Хуртова в регистратурата, оттам то попадна в архива и остана до момента, когато започна да се чувства недостиг на хартия и от архива на наместничеството взеха да разпращат пакети с верноподанически послания до държавните учреждения, където от тях почнаха да изработват пликове за служебна кореспонденция.

След преврата този ценен амбалажен материал продължава да се използва, така че подобни пликове с верноподанически послания се употребяват и до ден-днешен в околийския съд в Либерец.

Самият документ попадна в ръцете ми заедно с друга непотребна хартия, след като е бил употребен за плик.

Тази история би могла да послужи като предупреждение към всички, които са пожелали верноподаническите им чувства да стигнат чак до подножието на престола чрез посредничеството на императорското наместничество по време на хартиена криза.

Подобни верноподанически послания, разрязани на четвъртинки, висяха и в клозетите на пражкото наместничество на негово кралско и императорско величество.

[1] Не е опасно(нем.). ↑

НАЙ-ВЕЛИКИЯТ ЧЕШКИ ПИСАТЕЛ ЯРОСЛАВ ХАШЕК

Тъй като вече на няколко пъти, когато излагах историята на Партията на умерения прогрес в рамките на закона, се докосвах и до моята собствена личност, чувствам, че се налага да се освободя от неуместната скромност и безпристрастно и с достойнство да разкритикувам самия себе си пред цялата ни общественост.

Като лидер на Партията на умерения прогрес в рамките на закона и неин кандидат аз съм длъжен да преценявам своите действия и постъпки колкото се може по-обективно и в същото време по-прегледно, за да не убегне от вниманието на никого нито една светла страна на моя характер. Наистина, има моменти в живота ми, когато, възхитен от някое свое деяние, аз си шепна:

— Господи, какъв прекрасен човек съм аз!

Но каква полза от всичко, ако светът не научи за това! Светът трябва да стигне до това убеждение, човечеството трябва да ме оцени по достойнство, и то не само моите изключителни дарби и огромни способности, но главно великолепия ми талант и изумително самородния ми характер. Разбира се, някой може да възрази защо не оставя друг някой, по-призван, да напише тоя панегирик, защо насилвам собствената си скромност, като хваля сам себе си?

Отговарям: затова, защото аз най-добре се познавам и следователно няма да напиша за себе си нищо, което да не отговаря на истината, пък би било и смешно наистина, ако аз, пишейки сам за себе си, взема, та преувелича нещо. Ето защо, когато е наложително да се похваля, аз си служа с най-скромните изрази и решително застъпвам становището, че скромността краси мъжа, че истинският мъж не бива много да се разкрасява, поради което не бива да бъдем и прекалено скромни. Да отхвърлим най-сетне цялата тая сантименталност, заради която са ни нарекли „народ от гълъбици“, и да бъдем мъже. Нека не се стесняваме открито да заявим своите предимства! Колко хубаво е, когато съм в състояние да обявя смело: „Аз съм гений, ваша милост“

— там, където скромният човек съвсем неуместно би казал: „Ваша милост, аз съм говедо.“

Освен това умният човек по един много тънък начин изтъква собствената си персона на преден план и вика сам за себе си: „Да живее!“ — докато в същото време стеснителният се крие в клозета. По-щастливият му другар, след като се е оценил по достойнство, умее да се пласира и в обществения живот. Стеснителността е най-лошата черта на човешкия характер. Това е просто измама, забулена във воала на скромността, и именно от моя страна, от страна на един човек, който има такива големи заслуги за цялата чешка литература, политика и обществен живот, би било срамно, би било просто грях по отношение на чешкия народ, ако аз го оставех в неведение по въпроса, дали съм гениален човек или не.

И затова съвсем просто заявявам: в историята на цялото човечество се среща само един-единствен така съвършен във всяко отношение човек — и това съм аз. Вземете за пример който и да е от моите необикновено сполучливи разкази. И какво виждате, прелиствайки страница след страница? Че всяко изречение има своя дълбок смисъл, че всяка дума си е на мястото, че всичко е в хармония с действителността и че когато пристъпя към описание на някой пейзаж, вие тутакси го виждате пред очите си като на снимка, а лицата, които ви представям в най-прелестно заплетена интрига, се открояват пред вас като живи. При това чешкият език в моите литературни творби е кристалночист, надминава по чистотата си дори и езика на Кралицката библия, истинска наслада е да се прочете дори и само един-единствен ред из моите творби — и след като сте сторили това, вие усещате с какво очарование се изпълва душата ви, какви пламенни чувства ви обхващат и как дори не можете да се отделите от книгата и с блажена усмивка я носите винаги със себе си. Колко пъти съм бил свидетел на това, как хората с отвращение са захвърляли някое списание, понеже не са намирали в него нищо от мен. Да, и аз самият често съм постъпвал така, тъй като спадам към своите почитатели, и ни най-малко не крия това.

Всяка своя напечатана творба аз давам на жена си Ярмила, най-милата и най-интелигентна жена на света, за да ми я прочете, и при всяко изречение не мога да сдържа заслуженото си възхищение и викам: „Великолепно, прекрасно! Каква умна глава е тоя господин

Ярослав Хашек!“ Аз, разбира се, отбелязвам това само между другото, защото именно то е отлично доказателство за възхищението, което предизвикват моите литературни творби сред читателите, и съм убеден, че хиляди и хиляди възторжени читатели с ентузиазъм вършат същото. Този възторг е толкова по-скъп за мен, защото извира от сърцата на една твърде интелигентна маса, за която винаги ще си остана най-видният писател в света. Аз съм жив документ за това, колко лъжливи са твърденията, които недобросъвестни критици разпространяват, а именно че у нас нямало писател от световен мащаб.

Сега, съвършено накратко, пристъпвам към преценката на своя характер. Човекът, който пише такива красиви неща като мен, трябва да притежава и красива душа. А в следващите избори за Имперския съвет сигурно ще ми се удаде възможността, след като бъда избран единодушно в някой окръг, а може би и в няколко окръга едновременно, да избавя австрийския парламент от позора, че в него досега не е заседавал най-благородният човек в австро-унгарската монархия! Смятам за излишно да обяснявам, че под този най-благороден човек имам предвид себе си. Накрая просто заявявам, че и това, което съм написал сега, представлява една от големите и благородни мои постъпки. Та нима има нещо по-красиво от това да издигнете някого съвършено безкористно на върха на славата? Надявам се също така, че този очерк ще отвори очите на мнозина, които може би виждат в тази книга, в тази велика история само една сбирщина от памфлети и унищожителна критика на многочислените у нас общественодеятелни лица. Ако и тези редове представляват памфлет, тогава вече, Бог ми е свидетел, аз наистина не зная какво е това памфлет!

МЪМРЕНЕ

Гимназистът Ото седеше в беседката и пиеше мляко. Срещу него се бе разположил вуйчо му, преподабният отец от Добронице, пушеше лула и гледаш тъжно племенника си.

На Ото половинчасовото мълчание му дойде множко, затова се обади:

— Както пече тия дни, ръжта скоро ще узрее.

— Пече я, пече, за теб вече знам със сигурност, че си изпечен калпазанин...

— Ама моля ти се, мили ми вуйчо — отвърна елегантно Ото, — позволи ми да изразя съмнение в това, което току-що ми каза.

— Ти чел ли си нещо от Томас Кемпински?

— Не съм.

— То си личи. Аз на твоята възраст се бях посветил изцяло на учението. Като бях на двайсет и четири години, издадох кратка научна студия за Ноевия ковчег, в която неопровержимо доказах, че вместимостта му е била 2 075 000 кубични стъпки. Тогава още смятахме в стъпки. На двайсет и шест годишна възраст потвърдих становището на свети Иполит, че жената на Сим се е казвала Нахалат Махнук, жената на Хам — Зетдкалхнабу, а жената на Иафет — Аратка. Ти, разбира се, не си богослов, но не няма да ти навреди да обръщаш внимание и на тези въпроси. Ако отделяше два часа дневно за такива неща, нямаше да мислиш за идиотщини. Ото, я ми кажи къде спанеш?

— В града, мили ми вуйчо.

— Добре започваш ваканцията, Ото. Не се изненадвам, затова съм длъжен да поговоря с теб. Доколкото разбрах, целият ти живот в града представлява низ от осъдителни постъпки. Събирал си се с лоши другари, а какво казва за прекалената общителност в осма глава на първата си книга „Напомнания за облагите от богоугодния живот“ Томас Кемпински? „Не разкривай пред всеки сърцето си! С младежи, чиято мисъл е все в светското, рядко общувай.“ Това е трябвало да го

знаеш, преди да проиграеш с Йозеф Заичек и Карел Махулка четирийсет жълтици на карти. Освен това Томас Кемпински казва: „Не се сближавай прекомерно с чужда жена; а всички добри жени повери на Господа.“ Ти обаче не само че не си ги поверил на Господа, понякога дори си ги водил в квартирата си. На една госпожица дължиш трийсет крони — нямам представа, за какво. Писа ми да ѝ ги изпратя, иначе щяла да вдигне скандал. Ти явно не си разсъждавал за човешкото нещастие според двајсет и втора глава на Кемпински: „Нещастен си където и да си и към когото и да се обърнеш, освен ако не се обърнеш към Господа.“ Каква полза, че ти пратих писмо, с което те молах да изоставиш този живот — та нали щастието на човек не е само в задоволяването със земни блага. Както ти е известно, няколко дни след това писмо трябваше да платя в кръчмата триста и шейсетте халби пиво, които си изпил на вересия — и това ако не е прекалено задоволяване със земни блага! Още Кемпински е казал, че човек никога не е напълно предпазен от изкушението, докато е жив, понеже изворът на изкушението е в самите нас. Щом се отървеш от едно изкушение или прекеждие, веднага идва друго. След като платих дълговете ти в кръчмата, се оказа, че си се сбил с портиера, и пак аз трябваше да му пращам пари, за да си мълчи. Какво? Непрекъснато ти създавал неприятности и те хокал пред съседите ли? Да беше прочел дванайсета глава за ползата от гоненията: „Добре е, че понякога сме подложени на страдания и на гонения. Защото те често подтикват човек да надникне в сърцето си, та да може, поглеждайки се отстрани, да опознае себе си и да не възлага надежди на никакви земни работи.“ Ти обаче вместо това си му залепил четири плесници.

— Пет, мили ми вуйчо!

— Не е въпросът в бройката, Ото, по-добре да беше прочел трета глава от книгата „Напътствия за благотворен вътрешен живот“, озаглавена „За добрия и уравновесен човек“: „Има хора, които нито сами намират покой, нито оставят останалите на мира, с което затрудняват другите и най-вече себе си.“ Трябваше да се явиш на изпит, но не си се явил само защото...

— Съм презрял всички преходни неща — прекъсна го Ото.

— Боже, Боже! — въздъхна господин свещеникът. — А кога ще проучиш двајсет и пета глава — „За ревностното подобряване на целия ни живот“. Нали за голямо подобрене винаги допринасят две

неща: първо, насилствено откъсване от онова, към което грешно се стреми тялото ни, и, второ, пламенен стремеж към доброто, което най-недостига на хората. Недей да се хвалиш! Онзи, който е пламенно отдаден на Господа, покорно търпи и приема всичко, което му се каже. Ото, защо се смееш?

— Ами сетих се за оня виц, дето го разказа вчера в кръчмата господин адюнктът. Съдели една жена за сводничество и съдията я попитал дали може да посочи някакво смекчаващо вината обстоятелство. „Да, господине, помислете си само, имам четири пораснали дъщери и само едната от тях пратих в бардака.“ Много смешно, нали, вуйчо?

Господин свещеникът така се сепна, че лулата му падна от устата...

МЪКИТЕ НА ЛИТЕРАТУРНОТО ТВОРЧЕСТВО

Условията за работа на литературните работници днес са много по-добри, отколкото преди войната. Следвоенният литературен работник, ако се труди прилежно и не харчи много, разполага винаги с достатъчно пари, за да си плати дажбата брашно, хляб, захар и тютюн и дори ще му останат средства да може веднъж в месеца да отиде на театър. Ако не е въздържател и ако за него виното е особено привлекателно, а вкусът на ром му доставя удоволствие, днес той винаги намира възможност да ползва тези удоволствия на кредит, защото и в това отношение условията са се изменили и днес литературните работници се ползват с по-голямо доверие и уважение, отколкото преди войната.

По-рано положението у нас беше по-друго. Ще ви разкажа няколко случая за това.

Някога в нашата столица излизаше списание „Весела Прага“, в което аз печатах хуморески. Три хуморески за две крони, които винаги се очакваха с нетърпение от няколко гладни и жадни гърла.

Един ден, като занесох шест хуморески на издателя, той отказа да ми плати четири крони и ми предложи да сключим договор. Искаше да му напиша двайсет хуморески, за които щеше да ми заплати предварително, но в стока. Случайно бе получил една партида часовници, за да ги раздава във вид на премии на абонатите. (Тогаво един часовник струваше в магазина две крони.) Каза, че няма да ми смята часовниците повече от две крони и е готов да ми даде веднага четиринайсет часовника — един часовник ми даваше като прибавка, защото трудно се закръглявало.

И така, аз сключих с него договор за двайсет хуморески и получих от издателството четиринайсет часовника.

Отвън ме чакаше един млад човек, който пишеше стихове. (Пет стиха за два халера.)

— Какво ще ги правиш? — попита той като непрактичен поет, пълен с идеали (по това време все още имаше идеалисти).

— Ще ги продадем по кръчмите.

Младият поет се изчерви.

— Ако не успеем да ги продадем по кръчмите — казах му аз, — ще ги продаваме по аперитивите.

— Аз няма да дойда да продавам с вас — заяви той. — Нали знаете, че съм член на дружеството на младите литератори „Сиринкс“.

— Добре — казах, — вие значи няма да продавате, а само ще ми правите компания.

Тръгнахме. Най-напред отидохме у Примасови, където се събираха месари със сребърни тежки часовници. Един каза, че щял да купи, ако били сребърни, скъса пружината на един от часовниците, докато го навиваше, и великодушно ни предложи две бири за обезщетение. След това часовника със скъсаната пружина го продадохме на един господин за трийсет крайцера, тъй като той ни заяви, че и без това часовникът бил краден.

После отидохме отсреща у Шенфлокови, откъдето ни изгониха, като ни уверяваха, че сме били скитници и сме нямали разрешение за амбулантна търговия.

Запътихме се към „Мазола“ във Винохради, където продадохме един часовник за 80 крайцера на някакъв студент, който беше оставил своя в зложната къща, а очакваше пристигането на баща си.

Обикаляхме из Винохради, но никой нищо не купуваше. Затова се прехвърлихме в пети район, който, преди да западне съвсем, все още се ползваше със старата си слава, и там в един от аперитивите някой ни открадна два часовника.

В друг един бардак към нас се приближи човек с каскет и ни попита откъде сме. Той извади някакъв бележник, погледна в него и каза:

— Вие ми трябват.

След това ни хвана за яките и ни заведе в дирекцията на полицията, където останахме до сутринта, защото издателят с часовниците не си беше вкъщи.

Когато на другия ден най-сетне ни освободи от обвинението в кражба, издателят прояви такова благородство, че откупи останалите часовници на половин цена, тоест по петдесет крайцера.

Като ми изплащаше тази незначителна сума, той енергично подчерта:

— Да не забравите двайсетте хуморески!

След няколко дни, когато му занесох две хуморески, той подчерта вече не толкова енергично:

— Не забравяйте, че ми дължите още осемнайсет хуморески!

И до днес чака да му ги занеса.

Или друг един случай. Голямо списание. Произведението ни е отпечатано. Ние, наивните хора, смятахме, че ще получим парите веднага щом само се явим и кажем: „Вчера излезе разказът ми, идвам да си получа хонорара.“

Оказваше се обаче, че няма тоя, няма оня, елате утре!

И когато най-сетне на касата трябваше да получите пет крони и двайсет и два халера, касиерът ви даваше шест крони и искаше да му върнете остатъка, гледайки ви, като че ли сте някакъв разбойник. Обикновено вие нямахте в джоба си нито крайцер, тогава той си вземаше обратно шестте крони, като ви изреваваше: „Намерете отнякъде дребни!“ И вие хуквахте из Прага да търсите седемдесет и осем халера, за да си получите своите пет крони и двайсет и два халера.

Днес, както казвам, положението е много по-добро.

Тогави и с книгоиздателите беше същата история. На кола получавахте по трийсет и две крони и когато искахте аванс, давах ви по кронка. И никак не се стеснявах, ако ви хрумнеше налудничавата идея да си получите хонорара в книги, които ви пресмятах по цена на дребно. Естествено, при продажбата на книгите вие загубвахте шейсет и шест на сто от хонорара си. При това те бяха толкова деликатни и грижливи, че ви казваха: „Знаете ли, нямаме нищо против да ви платим хонорара в пари, но се страхуваме, че ще ги похарчите и нищо няма да разберете от тях.“

Ако пък искахте да получите аванс срещу някоя работа, виждахте се принуден да измисляте разни лъжи. Обстоятелствата принуждавах литературните работници да измислят всевъзможни неща и само здравият морал ви попречваше да не попаднете в „Панкрац“^[1].

Веднъж исках да получа двайсет и пет крони аванс срещу моя книга и ето какво трябваше да измисля. Изпратих приятеля си Густав Р. Опоченски, известния поет, да занесе на книгоиздателя следното

писмо: „Многоуважаеми господине! Току-що ме сгази автомобил и едно от колелата му ми счупи крака. Моля да ми дадете двајсет и пет крони аванс срещу моята книга.“

Приятелят се върна без парите, но с отговор: „Обяснете за какво са ви нужни тези двајсет и пет крони.“ Отговорих: „За разноските по превозването ми до дома.“ Той ми писа: „Бърза помощ ще ви извози безплатно!“ Отвърнах му: „Бърза помощ може да ме закара само в общата болница. Понеже настоявах да се лекувам вкъщи, колата си отиде.“ Опоченски се върна радостен. Донесе десет крони със съответна бележка върху моето писмо: „Десет крони са напълно достатъчни.“ Това бяха изпълнени с борби времена, които днес вече принадлежат към историята. Останал е само един-единствен случай, който като преживелица от старото време ме преследва и до ден-днешен с ужасната си предвоенна атмосфера.

Сега аз издавам няколко книги. (Без да се хваля, тези книги много ми харесват.) Една от тях — „Приключенията на добрия войник Швейк през Световната война“ — издавам със собствени средства и правя голяма агитация из провинцията. Един господин беше така любезен, че ми предложи да вземе книгата, която излиза на свезки, и да я занесе на книжарите в Будейовице. За своята агитационна обиколка той ми написа писмо, от което ще ви цитирам само един откъс:

„Но когато отидох при книжаря господин Сватек, той ми каза, че получил вече една свезка от Прага и това много го зарадвало, защото така научил къде се намира господин Хашек. А господин авторът Хашек през 1915 г., на 21 април, преди да замине на фронта, още като офицерски кандидат в Будейовице, сключил с него договор да му пише войнишки хуморески и се задължил в продължение на десет години да не пише войнишки хуморески за никого друго освен за него, за господин Сватек. Той е бил в плен през войната, разбира се, и не е могъл да пише, но сега, след като се е появил отново на бял свят, трябвало да изпълни договора и на това основание господин Сватек щял да предаде работата на адвокат, за да получи обезщетение. Учудвало го, че господин Хашек е могъл да забрави за даденото обещание в продължение на десет години да не пише за никой друг. А може би на господин Хашек му е било все едно и той се е правел, че не знае, че днес са в сила същите параграфи, които са важали по-рано в

Австрия. И веднага ме посъветва да не се занимавам с тая работа, защото щели да ни конфискуват излезлите свезки...”

Повтаря се историята с часовниците...

Като офицерски кандидат на 21 април 1915 г. бях сключил за някакви си петдесет крони заробващ договор също като Фауст. И лицето, с което бях сключил договора, ме беше закриляло в най-опасните сражения по време на войната.

А сега с помощта на адвокат идваше да ми вземе душата.

Тук вече и светена вода не ще ми помогне...

[1] Пражки затвор. ↑

ЛЕТОПИС НА ЕДНО ПОЧТЕНО СЕМЕЙСТВО

I.

КАК СЪПРУЗИТЕ КНОБЛОХ СИ ИЗМОЛИХА СИН В СВЕТА ГОРА

Един пролетен ден влакът за Бероун взеше 627 поклонници през тихото поле към прочутото място за поклонение Света гора край Пршибрам. Богородичните песнопения къртяха величаво над долините и глъхнеха сред хребетите на Бърдо, където пастирите по склоновете плющяха с бичовете и се молеха на ангела Господен, докато звуците на малките камбани от близките спретнати селца трогателно и ликуващо даваха знак, че е станало пладне.

Високо над горите по белия небосвод се носеха облаци. По склоновете врещяха кози, а от влака продължаваха да звучат набожни песнопения. Не е възможно да се опише колко възвишено ехтеше куплет след куплет във варовиковите върхове, за да потъне в лесовете, където тук-там малки гъбки подаваха главици сред мъха, сякаш искаха да благодарят Богу за насладата, която изпитват.

Набожните поклонници във влака не ядяха, не пиеха и не пушеха. В първия вагон моми и момци придружаваха статуята на Дева Мария, която наскоро създаденото дамско и девическо сдружение бе тръгнало да освети.

Малката статуя бе прясно боядисана и сияеше великолепно под лъчите на пролетното слънце, които падаха върху позлатената ѝ коронка.

В същия вагон недалеч от статуята на Дева Мария пътуваха и една възрастна госпожа и възрастният ѝ съпруг с побелели коси. Господжата носеше сребърно кръстче на шията си, а господинът набожно местеше зърната на броеницата си.

Тази прекрасна съпружеска двойка бяха господин и госпожа Кноблех, притежатели на бакалница. Те бяха бездетни. Който знае колко печално е да не виждаш около себе си десетина хлапета, би могъл да си представи как се е чувствал господин Кноблех, който при

цялата си мъжественост цели трийсет години не бе успял да стане баща дори на едно отроче. Той, старият воин, свидетел на най-славната епоха на австрийското военно изкуство, нямаше дори син, когото да посвети на държавата.

А представете си празнотата, която изпитваше около себе си бакалката госпожа Кноблохова — тя не успя да я запълни дори след като постави в бакалницата си машина за гладене, край която се събираха домашните прислужнички и се хвалеха една друга колко са добри подарките им.

Нито гладилният валяк, нито оживлението около него можаха да възмездят желанието на набожната бакалка да стане майка.

Често пъти нощем, когато се събуждаха, двамата съпрузи размишляваха за безкрайната милост Божия, която все ги подминаваше.

В бакалията се настани тъгата и дори когато около гладилния валяк се разнасяха целомъдрените песни с весело съдържание, на съпрузите Кноблох целият дюкян им се струваше пуст като дом на покойник. Те вече бяха погребали всички надежди и все пак не се предаваха на отчаянието. Редуваха се в молитвите си към Бога да се смили над тях и да ги дари най-сетне с русокосо момченце, което да възпитат в религиозен дух и... „да дадат на властите“, както завършваше винаги молитвата си господин Кноблох. Това означаваше, че щяха да пожертват момчето на държавата.

И така, докато един ден не ги посети членът на второто доминиканско братство, портиерът Хамачек от Жижков, който водеше процесии до Мария Цел, и спомена, че напролет щял да ходи на Света гора. Това поклонение било само за онези, които желаят да си измолят на Света гора потомци. Освен две моми и двама момци се допускали само бездетни съпрузи.

— Това е специално поклонение, таксата включва освен парите за път и още три жълтици за благотворителни цели.

Сърцата на съпрузите Кноблох затупкаха радостно. Те оставиха племенницата си да се грижи за търговията през следващите два дни и с благочестиви помисли потеглиха към Света гора.

Господин Кноблох през целия път се молеше и след всяка молитва преместваше едно зърно от броеницата.

Като стигнаха в Пршибрам, си купиха за по-сигурно шест восъчни фигурки, изобразяващи дечица.

По пътя към Света гора господин Кноблех даде на един поправяч на счупени грънци монета от шест крайцера.

На Света гора си купиха две груби власеници за по две жълтици парчето, отидоха в хана, определен за нощуване, облякоха си власениците и се молиха до късно през нощта.

На следващата година на съпрузите Кноблех им се намериха шест близнаци. Както знаем, почтените съпрузи си бяха купили шест восъчни фигурки, изобразяващи дечица.

Пет от тях бяха момичета, едното — момче.

II. КАК ШАРЕНАТА КРАВА СЕ ОТЕЛИ

И до ден днешен, ако се отбиете в Щаймауер, ще видите как монасите от тамошния манастир се превиват от смях, докато ви разказват тази история.

Бакалинът Кноблех имал братовчед безбожник, който се препитавал с тухларство. Докато работел в Чехия из тухларните, си плюел на дланите, когато копаел земята, псувал и кълнял така страшно, че на Бог му идело да си запуши ушите. Веднъж го чул един минаващ наблизо полицаи и го арестувал. Друснали на тухларя Томаш Кноблех за богохулствата му шест месеца затвор. Когато научил за това, бакалинът Кноблех много се зарадвал и поръчал света литургия.

Тухларят Томаш Кноблех бил социалист. След като излязъл от затвора, тръгнал да скита и стигнал чак до Щирия. Там работел из градините и пестял, но тъй като не вярвал в Бога, спестените пари не му били от полза. Един ден мълния подпалила къщичката, която си бил построил, и навярно щяла да убие и него, ако не се бил забавил в градчето. Бил казал, че ще се прибере в десет часа, в десет часа паднал гръм, но Томаш се върнал чак в десет и четвърт.

И след тази случка той не се поправил. Продължавал да богохулства и да работи, така че след още пет години успял да спечели достатъчно, за да поправи полуизгорялата си къщичка и да си купи крава. Отглеждал в градината си зарзават, карал го на пазара и по цял ден проклинал всички светии наред.

Било ясно, че небето отново ще му даде знак да престане да живее в грях. Така и станало, след като Кноблех се оженил за една мома от Щирия. Бог си знае работата, затова тя още на третия месец избягала и отишла да живее с един оцетар. Томаш пак не се поправил. Продължавал да псува по цял ден, както и да работи и да се бъхти.

Злословел из околността за светата вяра, само че дяволът го подучвал така да замазва нещата, че нямало за какво да го арестуват.

Както си живеел в грях, изведнъж му хрумнало, че може да се заеме с отглеждане на добитък. Наясно бил, че за да се сдобие с теле, което да отглежда, са нужни две неща: млада крава и бик. В резултат на безсрамната връзка между тези две твари ще може да се появи телето.

Къде обаче да намери бик за разплод? В целия край бик имали единствено отците от манастира в Щаймауер.

Те услужвали с бика на селяните от околните села срещу възнаграждение, след като проверявали дали човекът, който идва за бика, е порядъчен и почтен католик. Ако се оказвал такъв — а в този край, населен от добросърдечни гушави мъжаги, просто нямало как да не е така, — допускали манастирския бик до кравата или юницата на молителя.

Томаш Кноблох имал безочieto един ден да се запъти със своята шарена юница към манастира.

По пътя псувал, че било горещо, а когато заваляло, почнал да ругае, че ще му се развали шапката, и така богохулствал по целия път до манастира.

Щом се появил в манастирския двор, монахът иконом си плюл на петите и хукнал нагоре към манастирската трапезария, защото Томаш бил известен с безбожието си из целия край, дори и в манастира.

Въпросът бил прекалено сериозен и игуменът веднага свикал съвещание в манастирската трапезария, за да решат дали манастирският бик би следвало да се допусне до шарената крава на безбожник и невярващ богохулник. След разгорещени прения църковните отци не се сетили за нищо, което да може да се свърже със случай като този.

Накрая игуменът рекъл:

— Христос е казал: Прощавайте на враговете си! И той да прощава, ама няма да получи бика.

Нещата били от ясни по-ясни. Като се каже на някого „Да ме прощаваш, ама още една бира няма да получиш“, какво по-ясно от това? Ето защо отец Арнолд просто излязъл навън, отишъл при безбожника и му рекъл:

— Греховете ти са големи, нашият бик не е за крави на безбожници, иди си у дома, желанието ти няма да бъде изпълнено.

Безбожникът Томаш за разлика от него не се изразил толкова изискано, а грубо и дори съвсем просташки, тъй че, когато един от монасите попитал отец Арнолд дали Томаш не му е целунал ръка, отецът отговорил, че не само не му целунал ръка, ами и поискал той самият да го целуне по...!

И преподобният заявил:

— Този човек няма да свърши добре, кравата му също!

Томаш си тръгнал страшно ядосан към дома и изправен сам до юницата, замахнал застрашително с дясната си ръка по посока на манастира, та оттогава насам има ревматизъм на дясната ръка.

Когато се върнал у дома, се отбил при Майер, мъж, който, макар и доста набожен, все още другарувал с негодника Томаш.

Той разказал на Майер как в манастира не му провървяло, и го попитал дали не иска да изкара три жълтици.

— Няма нищо непочтено — рекъл му той, — ще отидеш с моята юница в манастира и ще кажеш, че на селянина Файт от Мюрцбург му станало много лошо и че те е помолил да отведеш шарената му крава на манастирския бик. Ето ти три жълтици за теб, ето и за бика. Вземи и тези петдесет крайцера да запалиш една свещ за спасението на грешната ми душа.

Цели три жълтици и на това отгоре грешният Томаш се обръщал към вярата — та кой би пожелал да осуети добрия помисъл на един грешник?

Майер повел юницата към манастира, където на драго сърце му услужили с манастирския бик, понеже Майер бил известен като благочестив човек, селянинът Файт от Мюрцбург — също, а и петдесетте крайцера за спасението на душата на един непознат грешник също не са за изхвърляне.

И така, шарената крава била заплодена и Майер я отвел при Томаш, който лукаво се подсмиввал, защото се радвал, мръсникът, как е измамил манастирския бик и достопочтените отци от манастира.

Докато чакал заплодената крава да се отели, през цялото време кълнял, псувал и ругаел от сутрин до вечер всички светии от календара.

Междувременно Майер се разболял тежко и на смъртния одър се изповядал и си признал публично как бил подвел достопочтените монаси в манастира и манастирския бик.

Веднага след това му олекнало на душата и на третия ден отново бил здрав като бик.

Вестта за греха на Майер стигнала и до манастира и предизвикала ужас там.

Никога преди не се било случвало манастирът да бъде опозорен и да бъде накърнено доброто име на манастирския бик. Игуменът обаче не се отчаял и произнесъл в манастирската трапезария следните мъжествени думи:

— Не забравяйте, че Бог ще му го върне!

Така и станало. Шарената крава на безбожника Томаш родила теле без глава и той бил близо до отчаянието. Това се случило в същия час, когато на бакалина Кноблех му се родил син.

Ето какви чудни поличби стават на този свят, в който и до ден-днешен се превиват от смях достопочтените отци от манастира в Щаймауер, когато разказват как шарената крава на безбожника Томаш родила теле без глава.

III.

КАКВО СЕ СЛУЧИЛО НА НЕДОСТОЙНИЯ БРАТОВЧЕД НА ПОЧТЕНИЯ ГОСПОДИН КНОБЛОХ ПО ПЪТЯ ОТ ЩИРИЯ ЗА ПРАГА

Нека тази глава бъде за поука на всички свободомислещи. Нека им служи като предупреждение никога да не се спречкват с лица от духовническото съсловие, защото от тази история се вижда как Бог посрамва безбожниците при подобни случаи.

С разхайтения братовчед на господин Кноблех се запознахме още в предишната глава и положително всички са се зарадвали, след като са разбрали, че му се е родило теле без глава.

От яд той продал цялото си имущество и си наумил да отиде в Прага, където имал намерение зложелателно да се натрапи на своя съвършено почтен братовчед, бакалина Кноблех от Жижков.

Читателят вече е научил, че този низък човек богохулствал от сутрин до вечер, и затова едва ли ще бъде изненада за някого, че когато се събудил сутринта във влака преди Виена, той не възхвалил Бога, въпреки че прелестната утрин се усмихвала на пътниците.

Освен това не забравяйте, че денят бил петък, а той носел от ресторанта на гарата голям къс свинско печено и лакомо го залапал, дори предложил една тлъста мръвка на достойната монахиня в купето:

— Вземете си това чудесно месце, заповядайте, вижте какви апетитни сланинки има по него, петъчният ден е най-големият празник за мен!

В Пардубице при тях седнали още двама пътници, които много се забавлявали с монахинята:

— Гледай какъв зевзек, а тя даже не се сеща какво да му отговори!

А недостойният братовчед на господин Кноблех не признавал Господа, говорел грешни работи чак от Прага и си мислел: „Мълчи си,

страхува се, че каквото и да ми каже, хубавичко ще я затапя.“

И той не престанал да ѝ досажда през целия път за голямо развлечение на останалите двама пътници, а когато дошло време да слизат на гарата в Прага, доблестната монахиня извадила от чантата си табелка, подала я на тримата проклетници и те посрамени прочели: „Глухоняма съм“, а от другата страна същото на немски: „Ich bin taubstumm.“

Ето как църквата победи жалкия безбожник.

IV. КАК АРХИЕПИСКОПЪТ НАСМАЛКО НЕ СТАНА КРЪСТНИК НА МАЛКИЯ ФРАНТИШЕК

У Кноблехови се готвеше кръщение на единствения малък езичник, който надживя петте си сестри, които погинаха за двайсет и четири часа както пиленцата на токачката, когато духне студен вятър. Остана жив само този дребосък със сплескана глава, дължаща се на намесата на госпожа Холфел, бабата, която помагаше при раждането, за да бъде продължен родът Кноблех.

Лекарят, който прегледа бебето, каза, че по всяка вероятност ще остане слабосилно, но ще оцелее.

Така че господин Кноблех потърси кръстник, извънредно горд от бащинството си.

Преди всичко, рече си той, кръстник на детето трябва да стане някой голям човек.

Клисарят Тихачек го посъветва да помоли пражкия архиепископ да кръсти детето му. Бакалинът Кноблех си облече черен костюм, изповяда се, причести се и се запъти важно и достойно към Храдчани. По пътя се отби в кръчмата „При рицарите на Светия кръст“, където го чакаше клисарят Тихачек, и двамата потеглиха в тихия есенен предобед през Карловия мост.

Изпиха набързо още по една чаша в „Глаубиц“ и както си вървяха по улица „Острухова“, клисарят Тихачек се разприказва за това, колко му трябвали пет жълтици. Той успя да ги вземе на заем от господин Кноблех, преди да стигнат до Храдчани. Малко след това вече се намираха пред двореца на архиепископа и влязоха. Господин Кноблех целуна ръка на облечения в смешни старовремски дрехи вратар, а клисарят Тихачек се изгуби някъде.

Господин Кноблех остана насаме със строгия вратар.

— Ваша милост — попита той, — бих ли могъл да говоря с негово високопреосвещенство господин архиепископа, княз на чешката земя?

Вратарят мълчаливо поклати глава. Татко Кноблех го обливаха една след друга горещи и студени вълни.

— Любезни господине — занарежда жалостно той, — идвам във връзка с кръщенето, най-учтиво ви моля.

Вратарят още веднъж поклати мълчаливо глава.

— Коленопреклонно ви моля, ваше благородие, идвам заради кръщенето, нека князът на чешката земя, достопочтеният архиепископ и негово високопреосвещенство има добрината да прояви милост към един малък езичник.

В пасажа се появиха четирима от дворцовите слуги и се заслушаха.

— Ще загине клетият езичник, дълбокоуважаеми господине — казваше възбуден господин Кноблех, — ще му се разтреперят крачетата и фъррр! — душата му ще отплува в геената огнена, дете, ваша милост, ще плува, ще плува, без да му се вижда краят, не е кръстено сиромашкото!

Отзад слугите започнаха да си шепнат, че тоя нещастник сигурно се е побъркал. Вратарят се беше изправил пред господин Кноблех с цялото си ужасно великолепие. Палячовската му ливрея сияеше в пасажа на двореца.

Господин Кноблех усещаше, че се е доближил до царството небесно, че стои на свещена земя, и мозъкът му трескаво подбираше подходящите изрази:

— Сърцето ви ще се размекне, ваша милост, само да знаехте какво чудо стана. Небето и майката Божия си казаха думата, уважаеми. Нито едно земно същество не е достойно да кръсти един езичник освен негово високопреосвещенство, достопочтеният господин архиепископ и княз на чешката земя.

— Миришете на бъчва — отбеляза строго вратарят, — не ми досаждайте или ще повикам да ви арестуват!

Отчаяният господин Кноблех падна на колене и се разрида:

— Най-учтиво ви моля, ваше благородие, дошъл съм заради кръщенето, нека благоволи князът на чешката земя, достопочтеният

архиепископ и негово високопреосвещенство да се смили над езичника!

Вдигнаха го и го изведоха навън. Вратарят каза нещо на войника, който пристъпваше напред-назад с отмерени крачки и охраняваше входа, и той викна на господин Кноблех да си върви по пътя и да не досажда.

Клетникът седна съкрушен на най-близката пейка на Лоретанския площад.

Наоколо цареше тишина. Статуите около входа на кралския дворец, манастирът на барнабитките — всичко гледаше строго и величествено към него. После се чу тракане на колела и се зададе една закрыта карета.

Господин Кноблех разпозна каляската на архиепископа, скочи и хукна в бесен тръс подир колата, която влезе през портите на двореца, с няколко скока се озова с нея вътре и се изпречи пред вратичката.

Вратарят го хвана за яката, а от колата полека слезе мъж, облечен с ливрея, някакъв камердинер, който викна на бързация да го посрещне дворцов прислужник:

— Sie, Karl, holen Sie die Aprikosen.^[1]

И наистина в каляската имаше кошница с прекрасни кайсии, за които бяха ходили до града, защото негово високопреосвещенство извънредно много ги обичаше.

Докато разтоварваха кайсиите, двама от лакеите държаха господина Кноблех, който се опитваше да се измъкне и крещеше задъхан:

— За Бога, умолявам ви, трябва да разговарям с негово високопреосвещенство, достопочтения архиепископ и княз на чешката земя, да кръсти езичника, най-смирено ви моля.

Той така се блещеше, че слугите го стискаха още по-яко, а един от тях му каза:

— Не се ходи така при негово високопреосвещенство.

После дойдоха двама стражари, хванаха господина Кноблех за рамото и го поведоха, придружени от един дворцов лакей, към храдчанския полицейски участък. След тях вървяха рояк деца и няколко бабички от онези, които винаги се мотаят из Храдчани, и когато господин Кноблех изчезна зад остъклената врата на участъка, едната бабка изврещя:

— Май искал да убие господин архиепископа!

Подложиха господин Кноблех на подробен разпит.

Той говори надълго и нашироко за Светото кръщение, за езичниците, за себе си, за господин архиепископа. Обясни им колко много желаел господин архиепископът да стане кръстник на сина му.

Обадиха се в полицейския участък в Жижков, за да се провери в жилището на господин Кноблех дали показанията му са верни. През това време господин Кноблех седеше на една пейка и слушаше разказа на лакея за това, че господин Кноблех се държал като луд.

След три часа се получи съобщение, че задържаният бил тръгнал сутринта към Храдчани, за да помоли архиепископа да стане кръстник на детенцето му.

Освободиха господин Кноблех и го посъветваха при такива случаи да се обръща за съдействие към консисторията.

Представете си учудването на сериозния вратар в двореца на архиепископа, когато след седем-осем минути отново видя господин Кноблех, който учтиво се обърна към него с въпроса:

— Извинете, ваша милост, къде се намира многоуважаемата консистория?

На другия ден господин Кноблех подаде писмено заявление до консисторията. Молбата му беше отхвърлена на основание отпътуването на господин архиепископа за околностите на Кладно.

Кръстник на пеленачето стана клисарят Франтишек Тиханек, който дари на кръщелника си онези пет жълтици, които беше взел на заем от баща му, когато го водеше при господин архиепископа в Храдчани.

Ето как все пак представител на духовенството стана кръстник на малкия Франтишек.

[1] Карл, приберете кайсиите (нем.). ↑

ПЕПИЧЕК НОВИ РАЗКАЗВА ЗА ГОДЕЖА НА СЕСТРА СИ

Баща ми е висш държавен чиновник и се казва Нови. Сестра ми се казва Матилда. Ожени се също за държавен служител. Той пък се казва Хандшлаг.

Тя първо ходеше с един от наместничеството. Татко се постара да го повишат. После мама и Матилда много плакаха, понеже, след като го повишиха, той вече не излизаше с Матилда.

След това у нас взе да идва един професор. Постоянно ръкомахаше и на всяка втора дума казваше „строго погледнато“. Веднъж ми донесе глобус, а като престана да идва у нас, прати да му го приберат.

След професора Матилда ходеше с един инженер от земската управа. Той пък много се горещеше и имаше навика да казва „в интерес на страната“.

Матилда много го обичаше и плака цяла седмица, когато татко го изхвърли, понеже инженерът искаше парите да си стоят в страната, а не да ги пращат във Виена.

По едно време татко доведе у дома един чиновник от неговото ведомство. Беше тих човек. С татко си говореха надълго и нашироко за държавни работи до късно през нощта. Матилда бродираше, татко и господинът си приказваха за политика и пиеха вода. Матилда много харесваше тихия господин. После се разбра, че в Морава имал три деца. Повече не се яви, а татко каза, че го преместили в друго ведомство.

Половин година никой не ни идваше на гости. Матилда ходеше с един офицер, ама тайно, да не научат вкъщи.

Обаче татко научи и й се кара, и я хока, а тя се червеше. После всички плакахме, понеже тате викаше: „Какъв срам! Какъв позор!“

На другия ден доведе едно мършаво човече, същия тоя Хандшлаг, за когото ви разправям. След като го изпратихме, татко рече, че бил много способен. Оня след всяко изречение викаше „целувам ви

ръка, милостива госпожо“, а на татко: „многоуважаеми господин съветник“. Тате му е началник. Идва вече трети ден, все така учтив и неуморно повтаря „с ваше позволение“ и „милостива госпожо“ и все целува ръка. Остана на вечеря у нас, при всяка дума на тате кимаше, поглъщаше благоговейно всеки залък, дъвчеше със затворена уста и повтаряше: „С ваше позволение, превъзходно е!“, а също и „Както благоволихте да заповядате, господин директор.“

Щом си тръгна, мен ме пратиха да си лягам, а те се затвориха в трапезарията. Аз, разбира се, заставах зад вратата и чух как татко нарежда:

— Ще го вземеш по бащина заповед, а той теб по служебно задължение.

После Матилда рече, че Хандшлаг бил глупак. Мама въздъхна и каза, че отначало не било задължително да го обича. Тя например харесала тате чак на петата година от сватбата, но било много важно оня да не разбере, че Матилда го мисли за глупак и не го обича.

Матилда се съдра от рев и викаше, че ей сега щяла да замине за родилния дом, обаче нямало да се омъжи за някой, когото не обича. Мама я разубеди, като каза, че вече нищо не оставало скрито.

Тате обеща на Матилда гривна, брилянтена брошка и разни други такива.

Матилда каза, че ще го вземе, за да не опетни семейната чест.

Мама и тате я зацелуваха и викнаха:

— Ай, ай, нашата добричка Матилда!

После взеха да си приказват за Хандшлаг. Тате каза, че ще повиши тоя глупак, ама след сватбата, за да не вземе да се отметне или да избяга.

— Глупак е, вярно, но иначе образцов чиновник. За него служебните задължения са светиня!

— Ще го повишиш само ако я вземе — обади се мама.

— Златна службица ще му уредя, ще види той.

Като дойде на другия ден, господин Хандшлаг се държа боязливо и само поглеждаше крадешком към Матилда. А на Матилда преди това й казаха да му се усмихва мило и да си приказва с него. Той все й отговаряше: „Да, милостива госпожице!“ После донесоха вино. Хандшлаг си сръбна, рече „с ваше позволение, господин шефе“ и

заприказва за служба. Този път, след като си тръгна, нищо не казаха за него.

На следващия ден татко каза, ама така че аз да не чуя:

— Днес, Матилда, ще дойде моят подчинен да ти иска ръката. Купи си рози и се накичи!

Слугинята отиде за рози, мама после ѝ се кара, че е купила за 30 крайцера, а можела да вземе за 15. После напарфюмираха Матилда. С каквото остана от парфюма, намазах кучето.

Господин Хандшлаг дойде в черен костюм и с бели ръкавици. Изглеждаше още по-жълт и мършав от вчера. Седна и пак заприказва за работа. Мама поднесе ликьор. На четвъртата чашка той рече:

— Благодаря, милостива госпожо, стига толкова — и се обърна към татко: — Ще ви помоля, господин директоре, да си поговорим на четири очи!

Татко ми показа вратата, мама отиде при Матилда, която блееше безучастно в стаята, и каза:

— Няма да се бавят много. Тоя кратунковец няма какво толкова да го увърта!

После се хвана да пудри Матилда и тогава тате извика Матилда. Застанах до вратата и чух тате да казва:

— Скъпа Матилда, господин Хандшлаг поиска от мен ръката ти. Аз нямам нищо против този съюз, но в крайна сметка последната дума е твоя. Какво ще кажеш?

Матилда се разхълца и каза:

— Да, да! — после извика мама.

Мама дотича и каза:

— Деца, винаги съм казвала, че много си подходате!

После пък всички викнаха:

— Пепичек!

Влязох в стаята, те ми рекоха, че господин Хандшлаг щял да се жени за Матилда. Мама ме попита дали го харесвам. Не можех да кажа, че не, той ме запрегръща, зацелува и занарежда:

— Ах, Пепичек, синът на директора!

От този момент насетне се обръщаше към баща ми с: „Благоволете да заповядате, господин директоре и татко“, а към мама с: „Целувам ви ръка, милостива госпожо и мамо!“

Като си тръгваше, в антрето даде на слугинята жълтица, а на мен една کرونا и каза:

— Браво на Пепичек, сина на директора!

На следващия ден господин Хандшлаг донесе халки, а като дадоха вино, вдигна чашата си и каза:

— За дълъг и щастлив брачен живот, с ваше позволение, господин директоре и тате и милостива госпожо и майко!

— Бъдете щастливи, деца! — ронеше сълзи мама.

Когато Матилда отиде да го изпрати в антрето, мен ме изгониха от стаята, а мама каза на тате:

— Матилда ще ражда през есента, след два месеца.

— До месец ще вдигнем сватбата — заяви тате. — Оженваме го и после го повишавам с декрет.

После влезе Матилда и каза, че оня глупак искал да я целуне.

— Ама че нахалство! — възмути се мама.

— Но пък е образцов служител — въздъхна тате.

ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ РОДИТЕЛИТЕ И ДЕЦАТА

I.

Гимназиалният учител Шволба вече беше издал няколко книжки за общуването между родителите и децата и бе открил, че взаимоотношенията между родителите и децата съгласно всички неоспорими признаци, изглежда, представляват най-естествената връзка на хората помежду им.

Няколкото му сказки, организирани от разни женски и девически дружества в женския клуб (поддържан от излизация на две седмици вестник „Семейство“ като огнище на сближаването между родителите и децата), му спечелиха името на чудак, особено след като доказва в уводната статия на първия брой на вестник „Семейство“, че родителите и децата извън всяко съмнение са издънки от едно и също стъбло и че тази логична свързаност помежду им изобщо не бива да се подценява, като за целта се позоваваше на стария церемониалмайстор и камерхер при двора на ваймарския херцог Адолф Книге и на още по-захлупения доктор Гут от пражкия кралски двор.

Научната му слава обаче се отрази твърде злощастно върху кариерата му, изкарвайки наяве факта, че само по силата на невероятна случайност възпитанието на учащата се младеж е било поверено на малоумник като него, че това е било лоша шега на съдбата и че вместо при хубаво време да се разхожда из градината на някой санаториум, учителят продължава все още да седи зад катедрата на различни гимназии. Висшите училищни власти постоянно го местеха от място на място, след като достатъчно дълго бе обяснявал в часовете по чешки език в някое училище, че като създават деца, родителите поддържат семейството.

Домашните работи, които възлагаше на учениците си, бяха с философско-педагогическа насоченост от рода на „Трябва ли родителите да вземат участие в белите, вършени от техните деца?“. Заради подобни домашни задания гимназиалния учител Шволба го местеха от място на място, от север на юг, от юг на изток, от изток — в западната част на републиката. Накрая той се озова на поредното ново

място, този път на югозапад, и първата му изява пред учениците от пети гимназиален клас в часа по чешки език беше интересна лекция за това, че синът, след като още от раждането си познава своя баща, го вижда без никаква маска на лицето и за да не се отврати от родителя си, е длъжен да отдава предпочитание на благородните черти на характера му. Същевременно обаче синът трябва да отчита слабостите на своите родители и да се пази да не ги наподобява. В заключение, пряко произтичащо от лекцията, той възложи на новите си ученици да напишат домашна работа с многообещаващото заглавие „Дори да имат основателни причини да се срамуват от недостатъците на родителите си, децата все пак са длъжни да изпитват към тях чувство на благодарност“.

Той продиктува план на домашната работа. Ето основните точки, които учениците трябваше да развият в съчинението си:

I) Кои са най-срамните, гадните, долните, отвратителните и неморалните слабости на моите родители?

II) Опитват ли се родителите ми да прикриват горепосочените си недостатъци пред мен?

III) Защо съм длъжен да направя всичко възможно, та да скрия от обществеността тези недостатъци на родителите си?

IV) Защо не бива да подражавам на грешките им?

V) Разбират ли се моите родители помежду си или не?

VI) Защо трябва да се държа благоразумно и разсъдливо по време на домашните скандали?

— Да, ученици — тържествено заяви господин Шволба, — подходът, който прилагам, възлагайки ви такива домашни задания, се основава на напълно нов педагогически метод. Аз целя сближаването между синовете и родителите им. Досега, драги ученици, се смяташе едва ли не за недопустимо родителите да помагат на децата си при написването на домашните им работи. Аз обаче решително настоявам родителите ви да вземат дейно участие в написването на домашните работи, освен това ще се постарая в най-близко време да уредя срещи между уважаемите ви родители и мен, на които да говоря за строежа на семейството и да се възползвам от случая, за да запитам доколко е напреднало сътрудничеството между уважаемите ви родители и вас в писането на домашните работи.

Макар и да бяха доста калени от петгодишните си борби с всевъзможни преподаватели, учениците от пети гимназиален клас сякаш се поколебаха и пребледняха пред този фанатик, чиято източена фигура, както и начинът, по който произнасяше речта си и четеше точките от плана на домашната работа, им напомняха за строгия и страшен Савонарола, чието лице ги гледаше от една картина с исторически сюжет на стената.

През междучасието, след като учителят Шволба излезе от стаята, целият клас стигна до единодушното мнение, че господин Шволба е направо луд за връзване, с когото трябва да бъдат нащрек, и че — предвид характера на възложената домашна работа — категорично не бива да се прибягва до каквато и да е форма на сътрудничество с родителите.

II.

Когато се прибра у дома от училище с интересния план за домашна работа, петокласникът Машек, син на околийския управител, внимателно скри направените в час записки с изброените шест точки и на въпроса на господин околийския управител по време на обяда, какво ново в гимназията, има ли да пише домашно и дали му е харесал новият учител по чешки език господин Шволба, ученикът от пети гимназиален клас отговори, че няма нищо ново, че изобщо не са им дали никакво домашно и че новият учител господин Шволба бил много симпатичен и мил човек.

Необходимо е да се уточни, че напоследък отношенията между сина на околийския управител Машек и баща му бяха твърде обтегнати. Господин околийският беше забранил на сина си да се запише във футболния отбор на пети „а“ и не даде да се издума за купуване на нова футболна топка, което било условието, за да го направят капитан на отбора.

Това беше основното противоречие между Машек баща и Машек син, но освен него имаше и цял куп други най-различни недоразумения, като например категоричния отказ през следващата ваканция синът да участва в скаутски поход из планините на Шумава.

Господин околийският управител смяташе своя син за напълно пропаднал. Освен това изобщо не харесваше пълното му безразличие към религиозните обреди и остана ужасно изненадан, когато по служебен път му съобщиха, че при преброяването на населението синът му, позовавайки се на факта, че е навършил четиринайсет години, е преминал към църквата на адвентистите от седмия ден. Момчето го беше направило от изцяло користни подбуди, защото отнякъде бе научило, че който отиде при адвентистите от седмия ден, получава 250 крони и 12 килограма овнешко месо. Горкото момче си въобрази, че като продаде овнешкото месо, ще получи известна сума, която, добавена към двеста и петдесетте крони, които ще вземе за това, че е изменил на католицизма, ще стигне, за да си купи хубава

английска футболна топка с резервен плондер. Желанието за смяна на вероизповеданието се обясняваше с чисто спортни доводи. За жалост претърпя пълно разочарование. От църквата на адвентистите от седмия ден му изпратиха библия на английски език и сборник с църковни песнопения на трийсет и два езика, в това число на езика на негрите машоколумбо, както и призив на английски език да даде на ръка две лири стерлинги на пастор Макроснер в Прага, улица „Хащалска“ №16.

Така се случи, че следобед горе в своята стая при мисълта за строгия си баща и за всичко онова, с което светът го беше разочаровал, младият Машек си науми да отговори напълно откровено на всички въпроси, включени в плана за домашната работа. Че няма да щаци баща си, че приема да се пребори с него също както последния път, когато техният отбор на пети „а“ клас прие да изиграе един мач с отбора на осми „б“ клас от Пелхржимов, макар и да знаеха, че ще ги бият, и точно така стана, паднаха с 3:22.

И той напълно хладнокръвно започна да пише според зададения план. Захвана се с първата точка: „Кои са най-срамните, гадните, долните, отвратителните и неморалните слабости на моите родители?“

Отговори на този въпрос по следния начин, подготвяйки си материал за разработването и на останалите точки от домашното:

1) Майка ми поддържа връзка с инженер Поупе от фирмата „Крулих и сие“, фабрика за изкуствени торове, и това има връзка с извършените от мама аборти, понеже татко много се ядосва и последния път се беше разкрещял пред слугинята, че вече му е дошло до гуша. Ако нямал да връща толкова много пари на инженер Поупе, отдавна щял да се разведе. Баща ми пък всеки ден през работно време посещава винарната „Марковски“, където има леки жени. Последния път отишъл с една от тях в „Каменни уезд“, тъй че, ако мама е за бесене, тате заслужава обезглавяване. А сега за характера на моите родители: Майка ми е спривава и съвършено неграмотна, не полага никакви майчински грижи за по-малките ми братя и сестри, креци и при най-невинните бели, характерни за детската възраст. Изобщо не се грижи за домакинството и ако имаше как, по цял ден щеше да се кипри пред огледалото и да си маже лицето с разни кремове и пудри, да се реши и да се докаросва.

Баща ми е дърт бюрократ с коварен нрав и всички в града знаят какви ги е вършил по време на войната. Когато бил околийски

началник по австро-унгарско време, си пишел името Maschek, а веднага след войната взел да се изписва Masek. Предния път, като отидох да го потърся в службата, чух двама души на тротоара отпред да си говорят, че татко вършел големи свинщини по австрийско време и продължавал да ги върши и сега, при републиката. Миналата година на рождения ден на покойния император се записал и по навик вместо на работа отишъл на църква, където останал много изненадан, че храмът Божи не е отворен, и чак по обед се сетил каква е работата. С децата си се държи много инатчийски, поддържа извънредно сурова дисциплина и ги преследва така, както е следил по време на войната всички подозрителни лица в околията, тоест не ги оставя да направят крачка без надзор. Не им позволява никакви радости, мрази физкултурата и спорта и у нас се наемат прислужници само от Ихлава, за да имал с кого да си говори въщи на немски. Като се връща от винарната, обикновено е пийнал и започва да се перчи пред децата какъв добър ученик бил навремето, как получавал само шестици, макар че веднъж открихме в чекмеджето на писалището му старите му свидетелства и бележници, пълни с четворки и тройки, поправителни изпити и двойки. В първи клас бил такъв калпазанин, че повтарял годината.

Втората точка от домашната работа — „Опитват ли се родителите ми да прикриват горепосочените си недостатъци пред мен?“, беше разработена по следния начин:

II) Не ги крият. У нас всичко се върши явно и за децата не остава нищо тайно, понеже за всички безобразия, които не забелязваме, научаваме от чужди хора, когато ходим на гости.

Третата точка — „Защо съм длъжен да направя всичко възможно, та да скрия от обществеността тези недостатъци на родителите си?“, получи отговор, заимстван от днешния урок на господин учителя Шволба:

III) Защото трябва да сме им благодарни, че са ни създали.

Въпреки че му беше много трудно да отговори на четвъртия въпрос — „Защо не бива да подражавам на грешките им?“, все пак с помощта на логиката синът на околийския управител успя да излезе от заплетеното положение:

IV) Защото всеки син трябва винаги да се държи благоразумно и разсъдливо, та да може и в по-зряла възраст да се предпази от

грешките на своите родители и след като си осигури постоянна работа, да бъде в състояние да се грижи за благополучието на невръстното си дете, което без такива майчински грижи отдавна щеше да почива в гроба.

Отговорът на петия въпрос — „Разбират ли се моите родители помежду си или не?“, беше много лесен:

V) У нас не минава ден без семейни разпри и гадни сцени.

До разнищването на шестата точка от плана — „Защо трябва да се държи благоразумно и разсъдливо по време на семейните скандали?“, изобщо не се стигна.

Някой го потупа по рамото, след като съвсем безшумно бе пристъпил зад гърба му. На клетия ученик от пети гимназиален клас не му остана време да унищожи съчинението си. Потупваше го господин околийският управител.

Той се бе върнал от винарната и този път поради някаква странна случайност беше в извънредно добро — да го наречем, любвеобилно — настроение.

— Мили момко — рече той с бащинска нежност в гласа, — гледам те, че непрекъснато се стараш. Май че и ти си добросъвестен и отличен ученик, какъвто бях и аз на твоите години. Имаш много обработен почерк, това сякаш не бях го забелязал досега, ама защо пишеш с молив? Това да не е чернова?

Погали го по косата и взе домашното на нещастния си син, подхвърляйки с много обич:

— Продължавай в същия дух, моето момче, и някой ден току-виж съм ти купил оная топка. Ще риташ футбол, ще отидеш на поход със скаутите...

След това се разхълца и зачете творението на сина си.

С четенето интересът му нарастваше и веждите му се наежваха все по-страшно. Клетият петокласник заотстъпва полека към вратата, но в този момент околийският управител направи към сина си мощен скок като същински ягуар.

После се осъществи буквално онова, което беше написало малкото нещастно момче: „С децата си се държи много инатчийски, поддържа извънредно сурова дисциплина.“

Накрая околийският управител успя да строши о сина си последния остатък от своята някогашна австро-унгарска слава —

сабята от бившата си парадна униформа, която използва вместо тояга...

III.

Следващата седмица, когато учителят Шволба събираше домашните работи, синът на околийския управител му подаде с разтреперана ръка своята тетрадка, в която под заглавието на домашната работа „Дори да имат основателни причини да се срамуват от недостатъците на родителите си, децата все пак са длъжни да изпитват към тях чувство на благодарност“ беше написан следният текст:

„Вашата теза, както и планът към нея са изпратени по служебен ред за оценка в Министерството на просветата.“

Отдолу се мъдреха печат на околийската управа и подпис на околийския управител. А в ъгъла — обичайният изходящ номер: 6272/12-б.

Гимназиалния учител Шволба го местят на работа в другия край на страната.

ЖЕРТВА НА ДЪРЖАВНАТА ЛОТАРИЯ

Ако господин Косаудула имаше врагове, това, което се случи, би било напълно възможно и до известна степен оправдано. Някой беше пуснал за него слуха, че му се е паднала от държавната лотария голямата печалба: 700 000 крони. Господин Косаудула се почувства извънредно засегнат. Първо, защото не беше спечелил дори две крони и, второ, защото изобщо нямаше врагове. Много е грозно наистина да живееш в мир и сговор с всички и някой да ти погоди такъв номер.

Последиците бяха ужасяващи.

Първият сблъсък се разигра в жилището на годеницата му. Там го посрещнаха с шоколад, а бъдещият му тъст едва се държеше на краката си — донякъде от радост, а донякъде и благодарение на двете бутилки вино, които беше изпил по този славен случай.

Преди господин Косаудула да успее да се опомни, цялото семейство разви пред него представите си за новия живот.

Тъстът му, господин Подбабачек, беше вече хвърлил око на един парцел и викаше, че там щели да отглеждат сребърни зайци.

Мария, скромната Мария, започна да бърбори нещо за автомобил и за това, че щяла да контрабандира брюкселски дантели.

Госпожа Подбабачкова хвана изненадания господин Косаудула под ръка, отведе го настрана и му поиска да ѝ купи манифактурен магазин за търговия на едро.

През това време Карел, петнайсетгодишен реалист, незабелязано пъхна в ръката му бележка, на която пишеше: „Можете ли да ми купите мотоциклет? Харесал съм си един.“

Господин Косаудула изведнъж се сети как наскоро беше прочел в някакъв вестник за едно цяло швейцарско семейство, което изневиделица се побъркало без каквато и да е причина, и започна полека да отстъпва на заден ход към вратата с неестествена усмивка, като викаше:

— Каквото искате, това ще ви купя, само се успокойте!

Успя да се добере до изхода сред радостни възгласи, измъкна светкавично ключа от бравата, превъртя го два пъти от външната страна и хукна да вика Бърза помощ, където му казаха, че навярно става дума за рагапоіа ргесох или за грандомания, и потеглиха за там с цяло отделение пожарникари, както и с усмирителни ризи.

Наложи им се един по един да измъкнат всички членове на семейството през прозореца след яростна съпротива и да ги свалят долу по стълба, като през това време те крещяха: „Спечелил е 700 000 крони. Искам да отглеждам сребърни зайци!“, „Искам манифактурен магазин за търговия на едро!“, „Харесах си едно моторче!“, „Ще внасям контрабанда брюкселски дантели!“

Ето как след тази случка за господин Косаудула започна да се разправя, че след като спечелил 700 000 крони, вкарал цялото семейство на годеницата си в лудницата, за да не се жени за нея, след като е станал богаташ.

Той научи за това от портиера, когато след полунощ се върна у дома. Даде му както обикновено двацет халера за това, че му е отключил вратата, и го чу да промърморва отчетливо:

— Мръсник!

Защити се, като го помоли да погледне по-добре и да се увери, че му е дал както винаги двацет халера, а не само десет.

Портиерът обаче му отвърна кратко, но решително:

— След като сте спечелили 700 000 крони, бихте могли да ми давате и по една корона на отваряне, само че сте много алчен, за да го направите. Знаем ви що за птица сте! Бива ли такава нещо, да залъгвате едно момиче цели пет години и после, след като спечелите 700 000 крони, да го затворите в лудница заедно с родителите му, та да се ожените за някоя графиня!

Господин Косаудула падна на колене пред него и го помоли да му повтори още веднъж думите си.

Портиерът ужасен избяга и после разказа на всички съседи как господин Косаудула се е побъркал от многото пари. На следния ден той напусна жилището си и отиде да живее в другия край на града. Превозвачът го наричаше „господин барон“ и му поиска за пренасянето на леглото, масата, шкафа, кушетката, двата стола и огледалото цели 600 крони.

Господин Косаудула успя да се спазари и да свали цената на четирийсет крони, а превозвачът на тръгване заяви долу на въглищаря, че тия четирийсет крони от стиснатия милионер ще ги дари на читалището, след което веднага ги проигра на карти в съседната кръчма.

На следващия ден Косаудула получи шейсет писма, с които разни дружества му съобщаваха, че го обявяват за член съсновател, и същевременно прилагаха квитанция за платена вноска от двеста крони.

Същия ден той изгони от жилището си петнайсет вдовици и сирачета, които искаха да им плати наема, и избута по стълбите един нахален инвалид, който искаше пари за нова латерна и размахваше застрашително насреща му дървения си крак.

Тълпата, освирепяла от това безсърдение, изпочупи прозорците на стаята му и на другия ден в един вестник се появи дописка със заглавие „Безчувственият милионер“.

Принуди се да скита по улиците. Още на излизане се сблъска с някакъв мъж, който идваше да го увещава да вложи седемстотинте хиляди крони в новото акционерно дружество за производство на патентовани здравословни клечки за зъби.

Амбициозният търговец се оказа и опасен боксьор, който, след като получи отказ, насини дясното око на господин Косаудула.

Той хукна отчаян навън и потърси убежище в парка Стромовка, без да забележи, че го преследва мършав млад дангалак с отчаяно изражение и чанта под мишница.

Младежът се приближи до него и с мил приятен глас му каза, че наистина се радва да се срещне с видния меценат господин Косаудула.

— Ще ви отнема само една-две минутки — заяви той и измъкна от чантата си някакви листове. — От доста време съм се посветил на обновяването на чешката изящна словесност. Зная, че само вие ще ме разберете, и затова си позволявам да ви изрецитирам тези стихове — той придърпа господин Косаудула да седне на една пейка и зачете:

*Над планински урви и рътлини
на доброто и на красотата
незаконните чеда кръжат.*

*През алеите свежи на ясни тревоги
сатанински насмешки звучат.
Иде час на престранни възторзи
— на екстремите винаги верен,
кръвта си драговолно ще пролея
аз, пеликанът черен.*

— А сега — рече той, поднасяйки под носа на господин Косаудула тампон с амоняк, — мога да ви прочета още един откъс:

*Наточили сме, либе, брадвата,
завърнеш ли се ти от сватбата...*

— Това е в духа на народната песен — продължи момъкът, докато свестяваше отново господин Косаудула, — особено ви препоръчвам следния куплет:

*Имаше круша в полето широко,
днес вече нея я няма,
там ябълка китна виши се,
и нея скоро няма да я има,
череша може би ще посадят...*

— Това има дълбок смисъл — обясняваше поетът на господин Косаудула, докато му правеше изкуствено дишане, — показва как всичко непрестанно се мени!

— Къде съм? — запита мъченикът.

— В добри ръце сте — рече момъкът меко. — Идвам да ви помоля, знаменити господине, да издадете на свои разноски моята стихосбирка, подбрани строфи от която си позволих току-що да ви прочета.

Господин Косаудула го просна на земята с юмручен удар в мутрата и си плю на петите. Не се знае къде скита тази нощ, но на

сутринта си беше вкъщи и гледаше навън през прозореца как долу на тротоара се струпваше голямо множество, докато друга тълпа се опитваше да нахълта през вратата на стаята му, а гласовете им се сливаха в организиран хаос:

— Милост, господине, съжалете се над нас, нищо друго си нямаме освен три голи стени!

Долу под прозорците полицейски патрул разгонваше новодошлите молители. Вратата към стаята му започна застрашително да пука. А зад уличната навалица се мярна фигурата на вчерашния поет.

Господин Косаудула се метна на прозореца и скочи от втория етаж долу. Падна върху полицейския патрул тъкмо когато арестуваха някакъв подозрителен индивид в момента, когато се провикваше, че му трябвали само петдесет крони, за да започне нов живот.

Вдигнаха господин Косаудула от земята. Стражарите се спогледаха многозначително, след което старшият го хвана за рамото и рече:

— В името на закона ви арестувам за това, че ни пречите да изпълняваме служебните си задължения.

След един час зад гърба му се хлопна вратата на съдилището. В килията господин Косаудула прекара времето до единайсет и половина, изпаднал в пълна апатия. Едва ли не се радваше, че са го оставили на мира. Към дванайсет обаче при него дойде надзирателят и го попита:

— Предполагам, че ще желаете сам да си осигурявате прехраната, след като сте спечелили 700 000 крони?

В този момент господин Косаудула избухна в странен смях, започна да лази на четири крака из килията и ухапа надзирателя по глезена.

Така че той отново се срещна в психиатричната клиника с бившия си бъдещ тъст господин Подбабачек, който не успя да го познае.

Господин Подбабачек си мисли, че е в зайчарника, а когато около него пропълзва на четири крака господин Косаудула, той го гали по гърба и му тика в устата хартийка, навита на руло, вместо морков, въобразявайки си, че това е един от сребърните му зайци.

ОПИТ ЗА ВЪЗДЪРЖАТЕЛСКА ВЕЧЕРИНКА И АМЕРИКАНСКА ЗАБАВА

I.

Най-тъжното доказателство за това, докъде води пиенето, ни е дадено от един известен индивид от Библията — Хам, който се е озовал пред съда на историята за извършено от него престъпление срещу добрите нрави, като жертва станал баща му Ной.

Известни са също случаите с пияния свещеник от Интерлакен, който отишъл да отслужи светата литургия по риза, както и с моя приятел Славик, който в пияно състояние изял в дрезденската зоологическа градина една млада отровна кобра, очарователна змийска девойка.

Тези и други подобни случаи са накарали човечеството да се замисли за пагубното въздействие на алкохола. Америка направи първата стъпка в това отношение и като установи сухия режим, показва на целия свят докъде може да се развият съобразителността и изобретателността, за да бъде заобикалян законът, забраняващ продажбата и употребата на алкохолни напитки.

Появи се тъй нареченото отчаяно въздържателство, при което под натиска на сухия режим хора, които, откакто са се родили, не са вкували алкохол, се превръщат в закоравели пияници, а притежатели на ресторанти и барове — в мошеници.

„Уиски и бренди!“, това е повикът, който днес вълнува цяла Америка, облита я от Ню Йорк до Сан Франциско, от Канада до Мексико.

На тази огромна територия днес всеки ден няколко милиона джентълмени в милиони барове очакват при тях да дойде съдържателят на бара, да им налее в отворената уста чаша уиски и да им инкасира парите. Така правят сега в Америка. Не се продава бутилиран алкохол заради ченгетата, понеже едно конфискувано шише може да послужи за улика.

Джентълменът просто си отваря устата и му наливат направо в нея.

У нас в Чехия нито Сдружението на младите християни, нито Армията на спасението успяват да постигнат нещо особено с упоритото втълпяване, че няма по-благодатен дар за човечеството от забраната на алкохола.

Забраната на алкохола увеличава престъпността, защото сега в Америка са вкарани в затвора над седемдесет души за непозволена продажба на алкохолни напитки, така че днес Америка държи първото място в криминалната статистика.

У нас обаче алкохолизмът е историческо явление, основано върху многобройните привилегии, дадени от нашите крале, с които се разпорежда на градовете да приготвят бира, а на поданиците да пият бира. Световноизвестната оперна певица Дестинова наскоро си купи цяла спиртоварна. Как могат да се мерят с нас членовете на Сдружението на младите християни! У нас сега се постъпва така: ако пивото е 8 градуса, вкусът на всяка изпита халба се подобрява с три-четири чашки концентрат, ако пивото е 10 градуса, подобрява се с две, а ако е 12 градуса — само с една.

Всичките брошури на Сдружението на младите християни за трезвеността не струват и една лула тютюн, след като във вестникарските обяви се предлагат ликьори с гарантирано алкохолно съдържание 70%, както и специалитети с многообещаващи имена от рода на „Канавката край пътя“ или „Под ножа“.

II.

Не може да се каже, че градът, където беше направен опит за уреждане на въздържателска вечеринка и американска забава, беше с по-разпуснати нрави от останалите градове в републиката. Алкохолиците и там поддържаха същия ритъм, както и алкохолиците от останалите градове и където и да било другаде — и там на петима трезви мъже се падаше един пиан, а на трима жители — шише ракия дневно. Нощем винаги намираха десет-петнайсет души проснати на улицата както във всеки друг град със същия брой жители, а дваматрима се търкаляха и денем по тротоарите. Не би могло да се каже, че в този град се крещи повече, отколкото на други места, или че се вършат повече пиански безобразия. Тук-там някой строшаваше бастуна си о нечий гръб, веднъж годишно някой намушкваше някого и това като че ли беше всичко. Затова голяма беше сензацията, когато една госпожа, току-що завърнала се от Америка в родния си град след смъртта на съпруга си, разбуди обществеността, организирайки въздържателска вечеринка и американска забава, която трябваше да се проведе в ресторанта на господин Вашата.

Горкият господин Вашата трябваше да вкара в салона сто и двайсет стола и осемдесет чаши за чай, който щеше да бъде приготвен от американката с помощта на госпожа съпругата на инспектора по железниците — дама, която побърза да се включи във въздържателската вечеринка, понеже едва ли имаше вечер, когато господин инспекторът да не се прибере у дома не точно пиан, но развеселен.

Съпругът на дамата от Америка бил един от пионерите на въздържателското движение в Алабама и старши проповедник на някаква религиозна секта.

Плакатите, които поръча да отпечатат, бяха в черна рамка като некролози голям формат:

ВЪЗДЪРЖАТЕЛСКА ЗАБАВА

АМЕРИКАНСКА ВЕЧЕРИНКА БЕЗ АЛКОХОЛ

ИЗБЯГВАЙТЕ ПИЯНИЦИТЕ!

Който пие алкохол, от Божи образ и подобие се уподобява на безразсъдно животно!

Заповядайте на забава без алкохол на 9 април в ресторанта на П. Вашата!

Начало — 7 часа вечерта.

В ПРОГРАМАТА:

Уводно слово на госпожа Пикноун, родом от нашия град, и различни игри.

Сервира се безплатно освежителен чай.

Посетете масово вечеринката и се уверете сами кое е по-добро — забава с алкохол или забава без алкохол.

Когато се запозна със съдържанието на афиша, населението на града възнегодува. Възмущението на гражданите сякаш намери най-точен израз в изказването на стария пенсиониран лесничей господин Поливка:

— На такива забави мястото им не е в кръчмата, що не си занесат чая на някоя ливада да си го пият там!

Капелмайсторът отиде още по-далеч и в кръчмата „На гарата“ заяви следното:

— Аз пък нарочно ще ида и ще се натряскам до козирката.

Същото възнамерявах и редица други граждани.

Над въздържателската вечеринка надвисваха тежки облаци.

III.

Госпожа Пикноун бе подготвила много старателно краткото си встъпително слово, което предизвика огромно оживление в ресторанта на господин Вашата. Бяха се стекли много граждани, всичките стари пияници, а и съпругите им бяха дошли, за да видят как ще им подейства вечеринката.

Госпожа Пикноун все още пазеше свежия спомен за Алабама, където покойният ѝ съпруг гръмогласно увещаваще закоравелите негодници от Запада да зарежат уискито и да се хванат за Библията.

Госпожа Пикноун придружаваше речта си, изпъстрена с американизми, с най-сочни псувни. Най-трогателното беше, когато заяви, че всеки, който пие, е захлупен човек, при което женската половина в залата сръга съпрузите и рече:

— Чу ли, аз откога ти го разправям!

Тя даде няколко примера от живота на американските пияници, стигнали до електрическия стол в резултат на невъздържан живот.

Отделни посетители направиха опит да се измъкнат от салона и да се доберат до мокрия бюфет, за да си вземат нещо за пиене, но бяха върнати на вратата от госпожа съпругата на железопътния инспектор, която вардеше никой да не излиза, но от това нямаше особена полза, защото неколцина от господата успяха да се прехвърлят през прозореца в градината, от там — в кухнята, а от кухнята — в мокрия бюфет.

После, когато вече всички мъже бяха успели да се изредят по този маршрут, госпожа Пикноун завърши словото си и обяви, че продължават със следващата точка от програмата: игрите. Първо щяла да им разясни правилата и след това, като даде знак със свирката, играта можела да започне. Тя извади от джоба си свирка като на футболен съдия.

Първата игра представляваше следното: дамите образуват външния кръг, а господата — вътрешния, двата кръга започват да се въртят в противоположни посоки, при което дамите и господата си

подават ръка. Преди да се оформят двата кръга и да бъдат приведени в движение, двама от участниците бяха успели така да се подредят в мокрия бюфет, че когато играта започна, при подаването на ръка и двамата се свлякоха на пода и съпругите им ги отведоха обратно в мокрия бюфет.

Въздържателските забавления имаха и положителни последствия, понеже трябваше много да се навакса в кратките паузи между отделните игри. Участниците се наливаха с ускорени темпове, непознати за града. Преди да започне следващата игра, един господин, който никога не пиеше повече от четири халби пиво на ден, вече бе употребил половин шише концентриран регулатор и така се беше докарал, че за малко да подпали кочината на прасето в двора, докато търсеше още по светло входа на ресторанта, драскайки клечки кибрит.

Втората американска игра беше още по-забавна. В една чиния на масата имаше десет зърна грах и задачата беше следната: да се вземат грахчетата върху острието на нож за хранене и да се отнесат до другия край на залата, където да се изсипят в скута на госпожа Пикноун.

Сега вече подпийналите започнаха истински да се забавляват. Отиваха до масата, правеха отчаяни опити да задържат поне едно грахово зърно върху ножа, докато накрая господин Пексидер, който май се беше насмукал най-яко, се изплю крадешком върху ножа и с лекота успя да вдигне и десетте зърна грах от чинията и да ги отнесе в скута на седналата в срещуположния край на салона госпожа Пикноун, а накрая изискано избърса ножа в полата ѝ.

По време на кратката пауза, докато госпожа съпругата на железопътния инспектор раздаваше на дамите по чаша чай с парче кейк, осигурени от самопожертвувателната организаторка на вечеринката, господата изпълниха помещението на мокрия бюфет в пълно съгласие с възторжения призив на господин Пексидер:

— А сега да се натаралянкаме!

Радост струеше от очите на всички и колкото повече време минаваше, толкова повече им харесваше, тъй че следващата американска игра беше посрещната с всеобщо ликуване.

Когато всички, включително ония, които изобщо нямаха сили да се отдалечат от масата, понеже коленете им не ги слушаха, отново се събраха в салона на ресторанта, госпожа Пикноун наду свирката, както

когато се свири засада, и се провикна: „Всички господа — вълн!“ Поканата бе посрещната с гороломен одобрителен рев.

След като мъжете напуснаха залата, на присъстващите дами бяха раздадени номерца от едно до сто, като дамата, изтеглила най-малкото число, трябваше да влезе в един чувал, който после бе завързан и поставен на една от масите, и едва след това господата бяха поканени да влязат и да започна наддаването. Първият кандидат предложи двайсет халера. Накрая дамата в чувала на масата беше спечелена от пенсионирания лесничей, чиято оферта достигна десет крони и шейсет халера. Оказа се, че срещу тази незначителна сума господин лесничейт се е сдобил с една ни жива, ни умряла баба, майка на началника на пощата, която беше дошла, за да придружи внучката си. За голям смях на всички присъстващи дами ѝ се беше паднал номер едно.

Пенсионираният горски пазач така се втрещи, че първо пребледня, после почервения, извади часовника от джоба на жилетката си, сложи го в джоба на панталоните, съблече си сакото и жилетката, после отново се облече и чак тогава каза застрашително:

— Добре се наредихме!

Всички бяха в напрегнато очакване да видят какво ще стане. Не стана нищо.

Господин Поливка, пенсиониран лесничей, презрително плю, процеди през зъби: „Нещастници!“ и гордо се оттегли при мокрия бюфет, където отново изказа пред господин Вашата първоначалното си мнение:

— На такива забави мястото им не е в кръчмата, що не си занесат чая на някоя ливада да си го пият там!

Господинът, който насмалко не беше запалил кочината на прасето, беше толкова въодушевен, че запелтечи към жена си, която го подпираше, за да не падне от стола:

— Чччак ссссега ммми сссстана ясно кккколко бббило хххубаво дда сси тттрезвеник!

На което жена му отговори по следния начин:

— Никога не съм допускала, че ще доживея да ме изложиш толкова много пред хората!

После госпожа Пикноун отново свири засада и се провикна с дебелия си като на мъж глас:

— Всички дами — вълн!

С дамите, естествено, излязоха и половината от господата, за да използват паузата за желаното още по-близко запознанство с ракиите, които предлагаше ресторантът на господин Вашата.

Госпожа Пикноун се озова сама в залата с неколцина мъже. Достойната дама дотолкова се вживяваше във въздържателската си мисия, че през цялото време изобщо не беше забелязала какво става наоколо. Заобиколена от група мъже, тази идеалистка забеляза, че се върши нещо нередно едва когато в залата отново влезе пенсионираният лесничей господин Поливка в компанията на капелмайстора Воржех, който беше заявил в кръчмата „На гарата“:

— Аз пък нарочно ще ида там и ще се натряскам до козирката.

Тъкмо госпожа Пикноун се канеше да даде напътствията си, как ще бъде проведен търгът за мъже, когато двамата, Поливка и Воржех, прегърнати през раменете като новобранци, се запътиха към нея, описвайки причудливи криволици, като в същото време се провикнаха с пълно гърло:

— В Яромер когато стигнахме, ако щете вярвайте...

Госпожа Пикноун дори не успя да разбере как изведнъж се озова върху коленете на господин Поливка. Той я люлееше, както беше седнала разкрячена в скута му, и припяваше:

*— Лю-ли, лю-ли-ла, паднала мъгла,
умреш ли, ще си търся друга жена...*

През това време капелмайсторът Воржех я щипеше по бузките, след което измъкна един фуркет от косата ѝ и започна да си чопли зъбите с него. После тя усети как някой ѝ налива в устата ракия, друг я галеше по коленете.

Накрая влязоха дамите, изхвърлиха всичко живо навън и опустошиха цялото помещение, сякаш се забавляваха като на Сирни Заговезни...

IV.

Въпреки щетите, които му бяха нанесени към края на предишната глава, господин Вашата заяви публично, че нерадостното състояние, до което са достигнали пивниците, може да се подобри единствено ако се уреждат въздържателски вечеринки и американски забави.

**ПРОТОКОЛ НА II КОНГРЕС НА ПАРТИЯТА
НА УМЕРЕНИЯ ПРОГРЕС В РАМКИТЕ НА
ЗАКОНА ОТ 1921 ГОДИНА**

ВМЕСТО ПРЕДГОВОР

Като публикуваме днес протоколите от II конгрес на Партията на умерения прогрес в рамките на закона, не можем да не припомним I конгрес на партията, който се състоя непосредствено преди войната, през 1913 г., в малкия ресторант „На сметанце“ в Жижков. Тогава се бяха събрали относително малък брой членове на партията, но за сметка на това по-голямата част от слушателите принадлежаха към полицейския орган, на един от които, на господин полицейския комисар, председателстващият конгреса седна по погрешка върху шапката, което беше сметнато за повод да се разпусне конгресът и да се започнат дългогодишни репресии срещу партията.

II конгрес на партията се състоя при огромен наплив в салона на ресторант „Югославия“ в Жижков, главната точка от дневния ред беше „Разисквания по международното положение“, имаше съпътстващ скромнен банкет с печено прасенце, тъй като партията не се ползва от богато обзаведения ресторант при Народното събрание.

Протоколът на конгреса е съставен по стенограмата и ако има нещо пропуснато, молим читателите да си го попълнят.

СТЕНОГРАФСКИ ПРОТОКОЛИ ЗА II КОНГРЕС НА ПАРТИЯТА НА УМЕРЕНИЯ ПРОГРЕС В РАМКИТЕ НА ЗАКОНА

Конгресът беше открит точно в 8 часа вечерта в присъствието на 300 души. Като гости свои представители изпратиха всички политически партии, редакциите на пражките вестници, френското и английското посолство, американските чехи от Балтимор, министерството на търговията, на народната отбрана, художествено-артистичните кръгове и държавната полиция.

За беда самото начало на конгреса бе белязано с неприятна сцена, предизвикана от един съвсем пиян агент–провокактор, изпратен да разстрои работата на форума.

Изхвърлянето на агент-провокактора стана непосредствено преди самото откриване. Организаторите го обезвредиха със задна хватка и под нестихващите овации и ръкопляскания на делегатите на конгреса го изхвърлиха на улицата, докато през това време линчуваният викаше: „Аз съм делегат от Виноhradски район!“

ОТКРИВАНЕ НА КОНГРЕСА

Председателят на изпълнителния комитет на партията открива конгреса и прочита поздравителна телеграма от папския нунций, който в пламенен постскриптур споменава за преследванията на нунциите по време на хуситите, за горещия прием на папския посланик в Чешката република, което било знак за прогрес. „Прогресът, уважаеми господа, трябва да върви — казва се в постскриптурата — единствено по пътя на мирното развитие, по пътя на вярата в победата на католическата църква, по пътя на връщането на Конопище^[1] на горките сирачета на господин ерцхерцога Фердинанд.“

Председателят на изпълнителния комитет, оценявайки накратко значението на папската държава за чехословашката корона на финансовата борса, моли участниците в конгреса да станат и да извикат „Алилуя!“.

Делегатите стават и сияещи от радост, извикват трикратно „Алилуя!“, както и „Да живее папата!“.

След това, като споменава накратко за гоненията срещу партията, председателят на изпълнителния комитет предлага да се избере президиум. За съжаление избраните и непочетни членове на президиума от страх да не бъдат преследвани и участието им в конгреса да не бъде разгласено остават по местата си и не се решават да седнат в президиума, с изключение на единствения, избран за председател и известен на членовете на партията още от I конгрес.

На трибуната остават секретарят и председателят, който в своята реч обявява, че заседанието на конгреса се провежда при закрити врати, и продължава:

— Едно трябва да бъде ясно! Уважаеми господа! Когато четем вестниците, оставаме съвсем объркани. („Браво!“) Не можем да се ориентираме в нищо. (Продължителни ръкопляскания.) Ние наистина не знаем какво става. („Браво!“) Но ние разбрахме каква е работата. Това, което казах по-преди, не се отнася до нас, ами до всички други партии. (Петминутни овации.) Накъде върви тяхната политика? Какво

мислят за международното положение? Могат ли да се ориентират в него? („Позор!“) За да си изясним най-после нещата, давам думата на председателя на изпълнителния комитет на партията, който ще ни запознае с международното положение.

[1] Родово имение на убития в Сараево през 1914 г. Франц Фердинанд, национализирано след 1918 г. ↑

РЕЧ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ КОМИТЕТ ЗА МЕЖДУНАРОДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ

Уважаеми господа! Вземам думата в един момент, когато отново над цяла Европа, Азия, Америка, Африка и Австралия са надвиснали облаци. Когато населението на тези близки и далечни континенти очаква слънцето да разпръсне облаците от небосклона на нашето международно положение. Ако преждеговорившият спомена за някои журналистически прояви и за някои изказвания в нашето Народно събрание с оглед на международното положение, а също така и каква трябва да бъде насоката на международната политика на нашата република, аз трябва да заявя от това място, че тая работа не е толкова проста и че е необходимо да се преценят не само отношенията между определени групи държави, но и главно отделните компоненти, върху които тайната дипломация изгражда своите предположения и изводи, произтичащи от международното положение. И тук нека ми бъде позволено да кажа няколко думи в защита на уважавания господин доктор Крамарж. В неговата почтеност не може да има и съмнение, той неведнъж е заявявал, че кравата има четири крака и все пак дори и на нея ѝ се случва да се препъне. Ако доктор Крамарж понякога сбърка и каже някоя глупост, то той не се крие зад други лица: ако стори някоя идиотщина, той се подписва под нея, също както бих го направил и аз. (Нестихващи възгласи: „Отлично!“ Викове: „Да живее доктор Крамарж!“) Изводите му са прецизно построени и са по-малко заплетени, отколкото изводите на доктор Бенеш^[1]. Светът днес е разделен на два лагера. На едната страна са застанали болшевиките, от другата страна — доктор Крамарж. През пролетта той ще се отправи в поход срещу тях заедно с редакцията на „Народни листи“ и заедно с армейския инспектор Махар ще бомбардира Москва с Махаровата „Марианска гаубица“^[2]. Твърде много се говори за пролетта, но от това място аз заявявам тържествено:

Напролет ще се състои панаирът на Свети Матей^[3]!

Бих искал да спомена още за нашето отношение към Франция, Англия и Америка, но няма да го направя поради простата причина, че то е толкова просто и ясно, и защото е най-добре да се остави тоя въпрос на доктор Бенеш, който има грижата за това. („Браво!“)

Резолюцията се приема единодушно и бива избрана комисия, която през почивката да редактира за публикуване в „Народни политика“ обявление със следното съдържание:

Ще закупя произволно количество екразит и динамит. Ще приема с благодарност и други избухливи вещества. Предложенията да се изпращат на адрес: Костракевич, Жижков, бул. „Палацки“, „Югославия“.

След почивката на трибуната излиза собственикът на ресторант „Югославия“ господин Костракевич и съобщава, че до заранта ще се обеси, защото бил заклал четири прасета, приготвени били 2000 итърници и 150 кървавици и два хектолитра супа от итърници, защото председателят на изпълнителния комитет на партията му бил казал, че ще дойдат над 1000 души и че ще има избори, за които осигурил и няколко хектолитра ром. Той моли събранието да не го съсипва и да заеме положително отношение към дребните собственици. (Викове: „Позор!“ Вик от една група: „Както си постелеш, така ще легнеш!“)

След всеобщата възбуда се появява акцизният контролор по увеселителните мероприятия Филип и установява, че е извършена злоупотреба, няколко делегати не били платили таксата, в резултат на което полицията нарежда конгресът да се разпръсне.

Настава неописуема суматоха и конгресът се разпръсква при пълно спокойствие, към каквото председателстващият приканва присъстващите с думите: „Спокойствието, редът и умереният прогрес са най-доброто оръжие против полицейските палки!“

За следващия конгрес, който ще се състои при затворени врати, ще съобщим с обявления в колонката „Къде да отидем днес?“ на вестниците „Народни политика“ и „Народни листи“.

[1] Едуард Бенеш (1884–1948) — известен чешки политик, включително президент на Чехословашката република. ↑

[2] Подигравателно прозвище на в. „Народни листи“, чиято редакция се помещава на улица „Марианска“ в Прага. ↑

[3] Известен пролетен събор на пражани. ↑

КАКВО ПИЩАТ ВЕСТНИЦИТЕ ЗА КРЕМИРАНЕТО

Вестник „Чех“ пише: „Професор Масарик, автор на твърдението, че католическата църква е единственият и най-голям неприятел на човечеството изобщо и най-вече на чешкия народ, заявява, че искал да бъде кремиран. От човек като него не бихме и могли да очакваме друго, но такова нахалство би могъл и да не си позволи инспекторът от банка «Славия» Шубърт, който е починал в Опочна. Кремирали го в Саксония. Ето с какви служители разполага банка «Славия». А те се грижат за вложенията и на нас, католиците, които винаги сме били против кремирането, защото изгарянето на тленните останки говори за езичество и нехристиянски дух. Прах си и на прах ще се обърнеш, казва Писанието, а ние при никакъв режим няма да се откажем от това, защото то означава, че превръщането на тялото в прах, както се знае и от Библията, е позволено единствено в гроба, а не в някакво друго съоръжение. Че иначе какво ще се получи на Страшния съд? Как ще е възможно възкресението, след като човек го откарват в Саксония, а той всъщност живее в Прага. Ние винаги сме защитавали становището, че огънят може да предпази от душевна погибел само живо тяло, а не мъртво, и сме действали по този начин, разграничавайки искрените католици от еретиците. Изгарянето на клада на живи еретици целеше да накара неусърдните във вярата да станат искрени католици, като не забравят, че изгарянето на жив човек е дребно наказание, сравнено с огъня в пъкъла. Целта се постигаше. Ние сме горили еретици на клада и говорим открито за това, защото сме го правили именно с цел душите да се спасят от вечните мъки. Та каква полза тялото да остане, когато душата бъде подложена на вечни страдания. Когато пламтяха кладите, ние винаги смятахме огъня за очистителна жертва, а всички участници в аутодафето участваха в опрощаването на греховете.

Това е нашето становище и ние открито заявявахме, че всеки от онези, които решат да бъдат кремирани след смъртта им, погубват не само тялото, но и душата си, и е много тъжно, че именно австрийското

правосъдие не дава на нашите свещеници възможност онези, които желаят да бъдат кремирани след смъртта им, още преди смъртта им да бъдат предадени на църковен съд, който приживе да пречисти телата им, като ги прекара през огъня на кладата.

Знаем само, че в такъв случай държавата ни не е католическа, за каквато се представя, и че на нас не ни остава нищо друго, освен да прокълнем всички онези, които желаят да бъдат кремирани след смъртта им. Наясно сме, че по този начин ще предизвикаме полемика между свободомислещите и нас. Но време е най-сетне да изясним отношенията си, затова още веднъж призоваваме: «Никога след смъртта, а приживе! Да, приживе, господа свободомислещи!»

Вестник „Час“ пише: „Тези дни в Гота бил кремиран искреният привърженик на Прогресивната партия Паличка, пенсиониран чиновник. С неговата смърт Прогресивната партия загуби последния си симпатизант в Поличка. Както узнахме, снеговата пепел ще бъде посипана чешката земя, за да стане по-плодоносно нашето движение. Освен това отбелязваме, че кремираният наш сподвижник е бил в близки отношения с чешкия поет Махар и с редактора Хербен, който се разстроил толкова, че се полял с газ, за да последва приятеля си. Успели са да го спасят и газта е донесена в редакцията ни, за да се употреби по предназначение. Освен това отбелязваме, че починалият редовно си плащаше абонамента и че смъртта му нанесе голяма загуба на вестника, така че сме принудени от първи май да повишим цената на месечния абонамент с четирийсет халера.“

„Право луду“ (вечерно издание): „На първа страница на вестника отпечатваме изображението на крематориума в саксонския град Гота. Саксония е страна с извънредно силно развита социалдемократия, което не може да се отрече дори от вестник «Ческе слово». Там вече има крематориум, в чието изграждане са участвали 182 зидари социалдемократи. Всички те с голямо усърдие са се заловили за работа и през това време са общували и с нашия американски другар Хлавачек, с когото един от тях се бил срещал в Чикаго. Централистите, естествено, избягват крематориума в Гота и много бихме искали да знаем кога най-сетне ще признаят нашите синдикални организации.“

В списание „Народно здраве“ можем да прочетем следното разсъждение от доктор Захорж: „Няма по-прекрасен миг в живота на човека от онзи, в който карат тялото ни в Гота, за да бъде кремирано.“

„Народни листи“: „Въпросът за кремирането се издигна на нов етап. Предвидливи както винаги, ние не сме се и съмнявали в това. Абсолютно невярно е обаче твърдението, че след онова, което се върши понастоящем, семейство Хорст възнамерява да кремира тялото на директора на Assecurazioni Generali господин Хорст. Длъжни сме най-решително да опровергаем тези изявления, както и да заявим, че Assecurazioni Generali е единствената чисто чешка институция.“

„Ческе слово“: „Никога не сме твърдели, че директорът на Assecurazioni Generali предвиждал да бъде кремиран след смъртта му, защото и приживе се е парил достатъчно. Вчера например си е изгорил пръстите!“

**КАКВИ УВОДНИ СТАТИИ БИХ ПИСАЛ,
АКО БЯХ ГЛАВЕН РЕДАКТОР НА
ПРАВИТЕЛСТВЕН ВЕСТНИК**

I.

НАВСЯКЪДЕ Е ХУБАВО, НО НАЙ-ДОБРЕ СИ Е У НАС

Неразбрана и незабелязана си остава тази истина. Да се твърди обратното, е един лош навик, който особено в последно време се е наложил в нашата република. Въпреки че не искаме, а и не можем да говорим за абсолютно благоденствие на гражданите в нашата република, необходимо е най-енергично да запушим устата на ония кресльовци, които са загубили уважение към държавното ни устройство и са се разкрещели по целия свят, че у нас било лошо.

Ние не бихме желали думите ни да изтропат само като шепа грах, хвърлен срещу стената, да попаднат върху камениста почва. Допускаме, че в живота на нашите граждани понякога се случват мигове, когато те твърде лесно могат да се озоват в ръцете на подстрекателите, но нека помним, че никога не е бивало толкова лошо, че да не стане пак добре. Само човек, обладан от нелепата мисъл, че живее зле, може да се съмнява в истинността на тези думи.

Държавното устройство съществува, откак свят светува, то е старо колкото човечеството и не е имало държава, в която да не са се допускали грешки, дребните грешки на държавния механизъм. И обратно, във всяка държава ще се намерят недоволници, които, макар че живеят от хубаво по-хубаво, никога не са доволни.

Такива хора трябва да се избягват, тъй като застрашават душевното ни спокойствие и ни превръщат в люде, които гледат с ненавист на определени класи, на държавното устройство и на обществото, което ръководи съдбините на държавата. По този път в края на краищата ще стигнем до рухване на илюзиите и до дранголника.

Редът в държавата прави всеки гражданин порядъчен, порядъчният гражданин съумява да си осигури душевно спокойствие и благополучие, а благото на нацията е и политическо благо.

Да погледнем около себе си. Не намираме ли тук хора с добри приходи, с прилични капитали, заможни и уважавани не само от обществено близките им среди, но и от собственото им работничество? Наистина само човек с предразсъдъци може да твърди обратното.

В нашата република има много хора, които са станали заможни благодарение на прилежанието на своите работници или благодарение на това, че са получили наследство. Защо да не им пожелаем успех, защо да проявяваме враждебност и злоба?

Нима трябва да вярваме на онези, които казват, че у нас положението било лошо? Неотдавна в нашия печат се появи съобщението, че в Китай, в провинция Гансу, са загинали от глад петстотин хиляди души, а в провинция Чанси — осемстотин хиляди.

Има ли нещо подобно в нашата република, която внася китайско брашно?

Статистиката говори с цифрите си. От мизерия и глад в Чехия, Моравия, Силезия и Словакия умират годишно много по-малко от едно на сто от цялото население и само толкова. А колко хора умират от глад в Индия, откъдето ние внасяме ориз? Половин милион. Тази ниска смъртност в Чехия в сравнение със смъртността в Индия трябва да убеди всеки непредубеден човек. И колко вопли у нас! У всеки статистик това ще предизвика само усмивка на състрадание.

1 кг говеждо месо днес струва 16 крони, 1 кг гъска — 32 крони, 1 кг петел — 36 крони, 1 кг свинско — 28 крони, 1 кг пуйка — 42 крони. И въпреки това непрестанни вопли, че скъпотията била голяма.

По време на обсадата на Париж през Немско-френската война от 1871 г. едно пиле е струвало 300 франка, една гъска — 500 франка, един вол — 80 000 франка, една свиня — 50 000 франка. Превърнете това в днешни чехословашки крони!

Нека всеки недоволен сравни тези цифри. Ние живеем безспорно във време на необикновена евтиния на хранителните продукти. Преди сто и седемдесет години, когато французите са били в Прага, една ливра брашно е струвала тринайсет талера. А колко струва днес, когато французите ги няма?

В Аляска говеждо месо изобщо не може да се купи, а у нас добитък — колкото ти душа иска. Индианците от племето чамакоко в Южна Америка не знаят изобщо какво нещо е захарта, а у нас всеки административен съветник от централата има захарна болест.

И тъй като не могат да се оплакват от прехраната, хората у нас насочват вниманието си към политическото положение в републиката. Да вземем за пример политическата обстановка в Тонкин, където депутатите след разпускане на парламента бяха убити, смазани от бой с камшици и насечени на парчета. Имало ли е у нас случай народен представител да бъде насечен на части след отлагане на сесията на парламента? И ако някой у нас говори за потъпкване на личните му свободи, нека се запознае с положението в Сиам. Там господства абсолютизмът, с други думи, монархът напълно своеволно нарежда да отсекаат главата на когото си иска. У нас хората доброволно си ходят без глава.

Всеки, който познава тези факти и въпреки това се оплаква, че у нас липсва свобода, е подлец.

У нас свободата се гарантира от законите и никой не потъпква правото и не храни върху него. И ако понякога все пак съвсем случайно стане нещо, то това е най-незначителна грешка, която незабавно бива премахната, и правото се възстановява.

Извънредно широката мрежа от органи на сигурността бди над нас, когато спим.

А когато някъде стане убийство, тогава многобройните проверки и арести често пъти допринасят за разкриването на банда фалшификатори на пари, останала досега неразкрита и ненаказана.

Училището учи нашите деца да уважават законите и да се молят на Бога и възпитава от тях добри граждани. Нашите работници по външнополитическа линия са спечелили международна известност, а нашите финансисти се ползват с такова влияние на световната арена, че сами определят курса на нашата крона.

Мир и доволство лъха от всяка къщурка, от всеки чешки дом, прилежните ръце работят във фабрики и работилници, а след дневния труд хиляди трудови хора изяждат вечер своя залък хляб, като хвалят Бога и благодарят на своите работодатели, които им дават хляба.

Много години водачите на работничеството са обсъждали въпроса, какво трябва да се направи, за да живее работническата класа добре.

Тоя въпрос най-добре е разрешен от работодателите, които дават работа на работничеството, така че проблемът отпада напълно. Дори и

най-лявото социалистическо крило, комунистите, твърдят, че който не работи, не трябва да яде.

Трудещият се работи и яде.

Напълно неправилен е възгледът, че работодателите не работят. Всеки работодател се грижи.

Който се грижи, той и работи.

Всеобщите грижи за работничеството в нашата република много скоро го убедиха в абсолютната безсмисленост на революционните илюзии. Развитието на капитализма, на който се обляга нашата млада република, създава работа за всички, които имат искреното желание да участват в този прогресивен процес.

Днес, в епохата на всеобщите социални грижи за безимотните класи, не може да става дума за някаква си по-остра политика по отношение на работническата класа. Репресиите, за които се говореше, претърпяха крах, сблъсквайки се с всеобщата любов към ближния. Колко хубаво е изразил това демократът депутат Бехине^[1] в статията си „Корабокрушенци“. След дълго колебание между омразата и състраданието у него най-сетне надделява чистотата на душата.

Като четем неговите „Корабокрушенци“, струва ни се, че четем стиховете на един поет:

*Корабокрушение ме сполетя.
На самотен остров след това
дълго аз живях самотен.
Морска шир, небе над мен, а между тях
моето „сърце човешко“ си туптеше,
Робинзоне, корабокрушенце!*

Днес тия прекрасни общочовешки стихове говорят на нашето сърце с още по-голяма сила благодарение на скритата в тях голяма хармония на любовта към ближния.

Особено днес, когато благодарение на ловкото ръководство на историческия процес световната социалистическа революция е ликвидирана. Автократичният начин на действие, който приложи правителството по отношение на въпроси от тоя род, е правилен и избраното от него решение бе най-щастливото дори и като се имат

предвид само държавническите съображения, и изобщо не подлежи на критика. Ние трябва да осъзнаем колко сериозно е времето, в което живеем, и нека това бъде за нас мерилото за преценяване на политическите събития.

[1] Рудолф Бехине (1881–1949) — социалдемократ, министър в няколко правителства. ↑

II. НЕ ЗАВИЖДАЙТЕ!

Фатален недостатък на всеки гражданин на републиката ни е, че най-широките слоеве на населението се проникват от жестока завист, която спъва развитието ни към по-щастливо бъдеще.

Да бъдеш завистлив в нашата република, е позорно и във висша степен безнравствено. Всеки, който ратува нашият народ да се опомни и да намери отново себе си, на първо място трябва да смаже и да стъпче в калта чудовището завист, което се промъква навсякъде и като паяк обвива в мрежите си цялата република. Завистта е, която отравя с отровата си цялата чешка атмосфера и подкопава нравствените устои на нашата република.

В кристалната чаша на нашия обществен живот завистта налива мътилка с помощта на лъжепророци и вълци в овчи кожи.

Във великата епоха, в която живеем, когато с изгонването на Карл Хабсбургски^[1] от Унгария ние показахме на целия свят твърдата линия на Малкото съглашение, завистта не бива да разкъсва нашите редици. Бихме желали да се върнем в епохата на старите елини и римляни, когато нито патрицият, нито робът са познавали завистта, и двамата са работели рамо до рамо за славата на своята държава.

За разлика от тях у нас в широките слоеве на населението се е загнездила завистта.

Всяко повишение на заплатите на нашите министри или членове на законодателните институти обикновено има за последица завистливото плещене на хора, които не умеят да мислят логично. Те не могат да разберат думите, които датският министър на вътрешните работи произнесе по случай тържеството във връзка с осемстотингодишнината от създаването на датската държава: „Народът ще остане и ще бъде храбър и силен благодарение на своите добре хранени министри и членове на законодателните тела.“

Ето така се говори в една страна, където няма завист и където държавният бюджет се приема без каквито и да било разисквания и без

всякакви крясъци.

В същото време у нас приемането дори на един закон за минимално увеличение на заплатите на наши отговорни фактори не може да мине без дискусии и завистлива критика.

Ако се случи у нас да увеличат заплатата, да кажем, на министъра на финансите със сто хиляди крони годишно, веднага ще се намерят цяла редица разсилни и низши чиновници, както и разни други служители, които веднага ще поискат да се повишат съвършено безсмислено и техните заплати, без да обръщат внимание, че републиката преживява тежка финансова криза.

Те твърдят, че всичко е поскъпнало и че няма с какво да издържат семействата си.

Това не е истина. При един скромн, непретенциозен живот никой от нашите държавни чиновници не може да умре от глад, а пък завистническата фраза „И аз искам безотчетни както нашият господин министър“ е плод на старанията на различни подстрекатели. Човек наистина се учудва, когато чува: „Ако господин министърът има нужда от безотчетни, за да представя по-добре републиката, защо да не я представяме и ние, ние сме хиляди, целият апарат на ведомството.“

Другаде пък ще чуете: „Господин министърът има вила, господин министърът заминава на летуване със семейството си. Ние никога не сме си представяли, че така именно ще се провежда на практика Масариковата декларация за Чехословашката република.“ Да не говорим за това, че във време на всеобща строителна криза не би било възможно всеки един от половиния милион чиновници и държавни служители да си купи или да си построи вила. Изобщо смешно е да се говори за половин милион вили, когато всички вили са ангажирани и осигурени предварително за господата от министерствата и за нашите капиталисти, които представят народа ни на световния пазар и пробиват път на нашата валута по целия свят и на които всеки от нас най-искрено би трябвало да пожелае приятна почивка, но нали сме си завистливи!

Неотдавна чух един гражданин да говори: „И аз знам да се возя с лека кола, но като нямам пари дори за трамвай, какво да правя?“ Искаше ми се да му отговоря: „Че върви тогава пеша бе, завистнико такъв. Като нямаш пари за трамвай, няма какво да се чудиш, че не ти стигат за лека кола. Иди и работи, прилежно работи, иначе този, когото

днес виждаш да се вози с лека кола, също ще трябва да ходи пеша, а пък ти сам знаеш колко е неприятно, затова не го пожелавай на друг, усъвършенствай се нравствено, тъй като единствено в нравствената чистота е залогът за развитието на целия ни вътрешен живот.“

От нравственото ни пречистване, при което ще изкореним от сърцата си отровата на завистта, зависи днес нормализирането на вътрешното ни положение.

Нека се научим да уважаваме материалното благосъстояние на ближния си и нека носим винаги в сърцата си съзнанието за собствения си дълг. Мнозина обаче все още не са стигнали до тази зрелост, за което красноречиво говори следният пример:

Неотдавна бе издадена наредба, съгласно която за отваряне на вратите нощно време портиерите не следва да получават повече от шест халера. Тази наредба влезе в сила в момент, когато правителството предвид на общото поскъпване на жизнените потребности повиши умерено заплатите на министрите.

И тогава чух един портиер да псува вулгарно тия порадки. „На нас намалиха таксата за отваряне на входните врати нощно време — възмуцаваше се той, — а на министрите, които и без това получават предостатъчно, им повишиха заплатите с цели хилядарки. А пък ние си губим здравето да отваряме на всеки гуляйджия по което и време да се прибере, за нас няма сън.“ И прочие, и прочие.

Не можах да се въздържа и му казах: „Любезни приятелю, ето че чрез вашата уста отново се обажда завистта. Вие сте портиер, а онзи там е министър. Да не би да искате министърът да стане портиер, а портиерът министър? Та тогава хората ще ви завиждат още повече, повече дори, отколкото вие самият завиждате на министъра. И то не заради това, че не бихте могли да вършите по-добре министерската работа, отколкото министърът, който днес седи в министерското кресло, а просто ей така, по принципа на завистта. Вие обаче забравяте за задълженията си. Какво трябва да върши един портиер? Да се грижи за безопасността на къщата през деня и през нощта. Срещу това той плаща и по-малък наем на хазаина. Портиерът изобщо не би трябвало да спи и би трябвало да отваря вратите нощем безплатно и без да изпитва завист за това, че докато той изпълнява задълженията си, някой гуляе по ресторантите. В такъв случай и шестте халера са съвършено излишни. Вашето задължение да извършвате известен труд

се хонорува вече по силата на самото обстоятелство, че ви се дава възможност да плащате по-нисък наем. Една възможност, която при днешната жилищна криза е неоченима.“

Ние бихме желали широките слоеве на народа да разберат най-сетне, че завистта е причина за отслабване на народното единство, завистта е причина и за това, че международното положение на нашата република става по-нестабилно.

Ако работникът завижда на своя работодател, че последният живее много по-охолно от него, ако годишният приход на работника не се увеличава дори с една десета от това, което работодателят му похарчва за един ден, нима може да се каже, че завистта на работника е уместна, че той постъпва правилно?

Не, разбира се, че не! В сърцето на всеки работник трябва да има нещо по-възвишено от завистта. А именно: радостта от труда. Работникът не трябва да бъде зависим от заплатата си, той трябва да бъде идеалист. Неговият идеал не бива да бъде борбата за презрения грош, неговият идеал трябва да бъде, повтарям още веднъж: „удоволствието от труда“. Работникът трябва да напусне досегашния си погрешен път на завист и да потърси в труда перпетуум-мобиле на своя живот, без да обръща внимание на мизерията и на трудностите в живота.

На всички ония трудещи се, които се поддават на подстрекателствата на злонамерени агитатори, обръщаме внимание върху прекрасните стихове от Ад. Алфа^[2], публикувани под заглавието „Сонет“ на 24 април 1921 г. в неделната забавна и поучителна притурка на „Народни политика“:

*Съдбата на един е твърде лека;
и неговото щастие е с ярки цветове,
усмивка на лика му мило ви зове
към танци, лудории и забава всека.
А друг такъв живот мечтай от века,
но черен труд неспирно го зове,
въпрос един му цепи черепа на две:
кога и той ще тръгне най-подир по слънчева пътека.
Но може ли на всички еднакво да върви;*

*човешкият живот без прелест ще остане,
безследно ще изчезне стремежът към труда.
И бедните си имат радости — и то какви,
о, радост чиста от труда — щом пролет във
настане,
в цъфтящата природа излизат вси на свобода!*

Колко хубаво го е казал поетът. Разбира се, че ако на всички им върви, светът ще стане безинтересен. Би било ужасно, ако хората не умират от глад, ако не съществува безнадеждната борба с пот на чело за зальк хляб. Тогава животът ще стане толкова скучен, че капиталистите от „Народни политика“ ще трябва да раздадат капиталите си на сиромасите и сами да умрат от глад, за да не изчезне прелестта на човешкия живот, както много правилно го е казал авторът на „Сонет“.

Той обаче ни обръща внимание и върху нещо друго, което досега не беше споменато и което също така е един от важните фактори в борбата със завистта. Ние вече имахме случай да изтъкнем това, че само чистата радост от труда е тази, при която човек забравя мизерията си и тежестите на живота, но също така и прекрасното чувство, което изпитва малкият, потиснат човек, когато пролетно време излезе на свобода във сред цъфтящата природа.

Да вдъхваш аромата на цветенцата, на тревите, на цъфтящите дървета, глухарчетата, паричките — това прогонва завистта от сърцето на човека, от душата на клетия пролетарий. Той чувства, че този аромат го засища, и го занася и вкъщи, на семейството си, във вид на росна китка от полски и горски цветя, с която насища близките си.

Ето какво трябва да помнят най-завистливите от завистниците, безработните, а нашите социални органи би трябвало да организират разходки из околностите на фабричните градове, където безработните ще могат да се насладят на аромата на цветята и песните на птиците, на бълбукането на бистрите поточета и шумоленето на гората.

Ето какво трябва да помнят и лидерите на социалистическите партии, на които не е лошо да се препоръча по-малко да говорят за политика и да помислят дали не е по-добре да организират курсове по ботаника, на които да изнасят лекции за красотата на природата.

Повече от сигурно е, че като се комбинират природните красоти с чистата радост от труда, ще изчезне и завистта у широките маси на чешкия народ и че нашата република с подобни излети в природата ще излезе на едно от първите места в целия свят.

[1] Карл Хабсбургски (1887–1922) — последен австрийски император (1916–1918). Лишен от престола след разгрома на Австро-Унгария, през 1921 г. двукратно се опитва да организира монархически преврат в Унгария. Интерниран от Антантата на остров Мадейра, където умира. ↑

[2] Адолф Алфа (1881–1984) — псевдоним на Адолф Емил Вашек — чешки писател, автор на сантиментални сладникави творби.

↑

ДЕПУТАТСКИ БАНКЕТ

I.

Мъдрият везир Насър ел Мулк каза на младия персийски владетел Ахмед Мирза:

— Ваше величество, персийците няма да мирясат, докато не учредим депутация.

Синът на слънцето и трендафил на Шираз Ахмед Мирза си избърса носа с ръкава на царската багреница и нареди на мъдрия Насър ел Мулк да му разясни що е това депутация. Може би някакво ново развлечение за иранското население?

Насър ел Мулк достолепно запита:

— Негово величество благоволява ли да знае що е Европа?

— Знам, че е в Русия, Насър ел Мулк.

— Както правилно се изразихте, Европа е в Русия, ваше величество, но с ваше позволение защо не го кажем и обратно: Русия се намира в Европа.

— Аллах е велик — благоговейно изрече младият шах.

— Аллах си знае работата — продължи Насър ел Мулк, — след като е поставил Русия в Европа, той не е завършил мъдрото си дело, а е натурил и други франкски държави в онази земя, дето на Запад ѝ викат Европа. Там не говорят персийски, ваше величество, въпреки че предците на негово величество са владели онази земя по време на Зороастър. Народът в Европа говори на няколко езика, един от друг позагубени, толкова объркани и безсмислени, че негово величество дума няма да разбере от тях. На всички тези неверни псета им викат франки, а покрай тях и парите им нарекли франкове. Всички тези бледи и болнави народи — като ледниците на Арарат са в лицето — имат пратеници у нас. Бях ги представил на негово величество в деня на сияйното му възкачване на престола, а негово величество с присъщото му остроумие до ден-днешен ги смята за търговци. Те всъщност са посланици на ония неверни псета, които в страха си от сина на слънцето пращат при нас синовете си, за да засвидетелстват своята преданост и страхопочитание пред гнева на шахиншаха, царя на

царете. И те си имат царе, които от страх направо се строполяваха от тронове си, когато по време на пътешествията си из Европа се отбивах да ги навестя. Мислеха, че шахиншахът им праща зелено въже, защото имат странни представи за нашите нрави. При все това мъдрите люде говорят, че както сред камилите, които се хранят със собствените си лайна, една от сто успява да се угои и както от хиляда евнуси все пак един става баща, така и в обичаите на тия долни неверници един мъдрец би могъл да открие зрънце здрав смисъл. Това зрънце се нарича депутация или „бахър ел мизрим“, ваше величество, ще рече, радост за народа, въпреки че би трябвало да се казва „бахър ел шах“, радост за царете. Народът на франките искал „фейсал бен хулало“, свобода за всички, а получил „бахър ел мизрим“ за законодателно уреждане на обществените дела. Заседанията се провеждат по време на депутатски банкет, където съдбата на държавата е в ръцете на главния придворен готвач, подполковник от запаса, комуто са подчинени двама придворни салонни валии, четирима надзорници по хранителните въпроси, дванайсет готвачи и осем придворни сладкари със звание „ротмистър“. Освен това разполагат с придворна перачка, носителка на двацет и четири ордена, и дегустатор на вино — също о.з. подполковник. И всички те имат грижата членовете на „бахър ел мизрим“, тоест депутатите, да одобряват държавния бюджет. Това става именно по време на депутатския банкет, на голямата гощавка „бахър ел мизрим“, ваше величество. Нека синът на слънцето и трендафил на Шираз, шахиншахът, царят на царете, си помисли добре върху думите на своя верен везир Насър ел Мулк и уреди за персийския народ голяма гощавка „бахър ел мизрим“, нека учреди депутация и заповяда да се подготви депутатски банкет.

— Аллах е велик — каза младият шахиншах, — всемогъщ е и отваря ушите ми за всичко прекрасно и благородно, о, мъдри Насър ел Мулк. Схващам думите ти със същата яснота, с която долавям уханието на розовото масло, но ако обичаш, о, мъдри Насър ел Мулк, обясни ми още веднъж какви са тези депутации в най-първичната им същност?

Насър ел Мулк въздъхна и рече:

— Има тайни, които не могат да разкрият и маговете, дори да ги подложат на телесни наказания, има тайни, неразбираеми дори за

пророците, тайни непостижими. Знам само, че гощавките „бахър ел мизрим“, франкските депутатски банкети, са една от онези тайни, които усмиряват сърцата на франкския народ и го удържат по пътя към „фейсал бен хулало“, свободата за всички.

Младият шах целуна с признателност везира Насър ел Мулк по двете бузи и нареди да повикат председателя на персийския парламент.

— Уреждам депутатски банкет — заяви той на достопочтения мъж. — Този банкет е стъпало по пътя към „фейсал бен хулало“, към всеобщата свобода. А вие съобщете на народните представители, че ги моля да имат добрината сами да подберат ястията, които ще бъдат включени в менюто.

После монархът извика при себе си един генерал от артилерията и му каза:

— Нова Персия се нуждае от нови хора. Назначавам ви за главен управител на придворната кухня. Менюто ще ви бъде предложено от председателя на народното събрание. Ако не ви харесва, разпуснете парламента!

След генерала от артилерията той удостои министъра на вътрешните работи със званието „придворна перачка“, а министъра на просветата назначи за главен дегустатор на вино и си полегна, като, преди да заспи, нареди да повикат мъдрия везир Насър ел Мулк и му заяви със сериозността на владетелите на франките:

— Мили Насър ел Мулк! На теб като на най-възрастен от съветниците на нашата династия възлагам задачата да установиш с какъв сос да се приготвят перките от акула. Днес действително съм извънредно щастлив, по-щастлив дори от онези мои предци, които собственооръчно пробождали с копие то си осемстотин кюрди и после казвали на поданиците си: „Дребна работа!“ Аз прозрях от какво има нужда владетелят на Нова Персия: да спечели любовта на народа! Ето защо още веднъж те моля, Насър ел Мулк, издири подходящия сос за перки от акула и народът положително ще се увери, че съм добър баща за своите поданици.

Носът на царя на царете потече от вълнение и той го избърса с чаршафа на царското си ложе и нареди музикантите да изсвирят пред дворецовите порти персийския държавен химн „Шехиншахът ни пази“.

II.

На другия ден излизащият в Техеран правителствен вестник „Техерански новини“ отпечата голяма уводна статия под заглавие „Нова конституционна ера в Персия“. В нея се възхваляваше прозорливостта на новия министър-председател, изразил вчера пред шаха желанието на целия персийски народ най-сетне, както правят на Запад, да бъдат избрани народни представители. Обясняваше се, че става дума за връхна точка в конституционната мисъл на младия владетел и че ще бъде уреден голям депутатски банкет, „бахър ел мизрим“, по време на който сам шахиншахът ще сподели с отделни народни представители някои свои ценни съображения за конституционния живот.

Тази статия предизвика голямо оживление в царския дворец, мъдрият везир Насър ел Мулк връхлетя с вестника в ръка при младия шах и се провикна:

— Негово величество трябва да произнесе слово на банкета! Незабавно ще свикаме Министерския съвет, за да бъде съставена програмната реч, и същевременно ще бъде грижливо подготвен списък на всички народни представители, които ще вземат участие в депутатския банкет с точно описание на живота им и с имената на избирателните им райони, за да не би негово величество да попита някой депутат: „Вие сте от Ерзурум, нали?“, а той да излезе от Тавриз.

III.

На заседанието на Министерския съвет, председателствано от сина на слънцето шахиншаха, който си мълчеше, се взе решение шахиншахът да задава само въпроси от общ характер, например:

Добре ли сте?

Слаба ли беше реколтата?

При вас валя ли градушка?

Кокошките ви снасят ли?

Колко деца имате?

Радвам се, че ви виждам!

Доволен ли сте?

Бе взето решение и отговорите да бъдат от не по-малко общ характер, например:

Надяваме се, че ще потръгне.

Никога не е било толкова зле, та да не може да стане по-зле.

Бъдете спокойни, всичко ще се изясни.

До една година нещата ще тръгнат на добре.

IV.

По време на първия депутатски банкет клетият млад шах обърка листчетата, на които му бяха написали всичко, и невероятно смутен, се обърна към първия депутат с думите:

— Мили приятелю, нужникът е на двора.

Оттогава насетне Ахмед Мирза се превърна в най-популярния владетел на Персия.

ДОКЪДЕ СЕ СТИГА, КОГАТО ЧОВЕК ИЗОСТАВИ ЦЪРКВАТА

На улица „Мисликова“ в Прага живееха двама богобоязливи съпрузи. Тя беше щерка на заможен търговец, той беше наследил от баща си обширен магазин и го беше развил, след като вложи за подобрения получената при женитбата от съпругата си зестра.

Така че двамата съпрузи възхваляваха Бога сред буретата с осолена селда, сред чувалите с кафе от остров Цейлон, индийските подправки и захарта от Чаковице.

И молитвите им даваха плод. Имуществото им растеше и се множеше, господин търговецът Пажоух вече наливаше в кандилото над входа най-фин зехтин, а не газ за горене. Когато забогатя още повече, направи кандило с ацетиленова лампа, след като си купи къща, направи кандилото с електрическа крушка марка „Осрам“, а по-късно, когато вече беше открил три филиала в различни квартали на Прага, съоръжи в дюкяна си електрически транспарант „Господ да ни благослови“. После жена му забременя и роди хубаво очарователно детенце, на което при кръщението дадоха името Бохуслав. Детето беше кръстено от самия каноник на Вишеhrad и този ден богобоязливият търговец Пажоух извърши множество богоугодни дела, като изпрати и кило захар на гладуващото семейство на работника Конипасек.

За разлика от богобоязливия живот, който водеше богатият търговец Пажоух, дареният от него работник Конипасек влачеше жалко съществуване и правеше впечатление на човек, напълно разложен в нравствено отношение. Не само че понякога нямаше с какво да нахрани себе си и съпругата си, но и престана да вярва в Господа Бога, и то дотолкова, че веднъж го прибраха за три месеца в затвора за богохулство, а след излизането си оттам окончателно заряза Господа и се залови за Ферер^[1].

Екзекутираният Ферер се превърна в негов нов Господ Бог, той поздравяваше Бартошек и Мислик, казваше „Наздар“ на Пелант, а на доктор Боучек — „Сервус“, но когато минаваше архиепископът в

каляската, не само че не сваляше шапка, но и се обръщаше гърбом и крещеше, че всички сме били равни. Това му създаваше доста неприятности, но макар че неведнъж го арестуваха, изобщо не се поправяше и си знаеше своето — искал да се вози на архиепископската каляска, освен това продължаваше да поздравява Пелант.

Имаше съпруга, все още не толкова покварена душевно, колкото него, а и никой не ѝ възлагаше особени надежди, защото, знае се, с каквото се събереш, такъв ставаш. Отначало тя вярваше в Господа Бога, но така се случи, че влезе в периода на „майчините радости“.

Като всички жени и тя ги очакваше с нетърпение. Но тогава злодеят съпруг Конипасек обяви, че нямало да кръсти детето, и се обърна към „Свободна мисъл“ с въпрос, какво да прави, като нямал пари за кръщение, разгласи, че щял да вдигне скандал и че нямало да кръщава детето, защото това противоречало на убежденията му.

От „Свободна мисъл“, естествено, не му дадоха пари за кръщение, а го посъветваха двамата с жена му да напуснат църквата и той просто да съобщи в общината, че му се е родило дете и какво име му е дал.

Той така и стори. Напуснаха двамата с жена си църквата и след като умуваха какво име да дадат на детето, решиха да го нарекат Ферер. Тоест Ферер Конипасек.

Напук на всички очаквания състоянието, в което жените не обичат да се показват на улицата, продължи прекалено дълго.

Градската „баба“ не искаше да има нищо общо, след като се разчу, че и двамата са напуснали църквата, и на дванайсетия месец повикаха ветеринар.

Ветеринарят бил преди това помощник-свещеник, но понеже не повишавали заплатите на помощник-свещениците, зарязал тая работа и станал дипломиран ветеринар.

Той, след като прегледа напусналата църквата Конипасекова, заяви, че не може да се роди нищо друго освен дявол от мъжки пол.

Предсказанието му се сбъдна. Конипасекова роди дяволче, цялото козиняво като пинчер. Езикът на изчадието беше четвърт метър дълъг и светеше като фосфор, рогата му — разкошни, великолепно извити напред, опашката му — като от кадифе, много гъвкава, но освен това, драги християни, невероятно дълга.

Най-напред настана голямо вайкане в дома на Конипасек. Ясно беше, че това е пръст Божи и Божие наказание, за случая научи Пелант,

който, докато разглеждаше дявола, припадна. След като дойде в съзнание, избяга, после пожелал да се върне в лоното на църквата и заминал за Америка, измъчван от угризения на съвестта.

За случая обаче узнал и амбициозният импресарио на световноизвестния паноптикум на братята Уилсън, който посетил атеистичното семейство и предложил за целогодишно представяне на дявола Ферер Конипасек 12 000 лири стерлинги, тоест 288 000 крони. И Конипасекови взели, че станали големи богаташи, докато със семейството на богобоязливия търговец Пажоух нещата тръгнали на зле.

Когато дяволът Ферер Конипасек навършил осемнайсет години, родителите му — въпреки неподредения живот, който водели — притежавали състояние от над милион и половина, докато осемнайсетгодишният син на богобоязливото християнско семейство Пажоухови, набожният Бохуслав, вече бил успял да прахоса цялото състояние на баща си и накрая станал прислужник в семейството на атеиста Конипасек, който навред, където очакват радостно събитие, заявявал:

— Напуснете църквата и ще видите как Господ ще ви благослови.

Последното деяние на Конипасек е, че е осиновил Пелант, а първородният му син, дяволът Ферер Конипасек, се радва на популярност, която се отразява добре на душата и на тялото му.

Днес той тежи 180 килограма заедно с опашката и езика и чете „Свободна мисъл“.

[1] Г. Ф. Ферер — испански педагог с антиклерикални възгледи, участвал в конгреса на „Свободната мисъл“ в Прага. През 1910 г. арестуван и екзекутиран по обвинение в подстрекателство към антиклерикален бунт. ↑

НЕПРИЛИЧНИТЕ СПИСАНИЯ

I.

Началникът на полицейския караул Алеш скучаеше още от девет вечерта до един часа след полунощ, когато доведоха и затвориха в отделна килия последния пияница. Чудеше се как ще изкара над преписките и дневника до шест часа сутринта, когато трябваше да го сменят. По някакво нещастно стечение на обстоятелства точно днес в участъка се бяха събрали на дежурство стражари, които не знаеха да играят табланет.

Засега той реши да се изтегне на леглото, запали лулата си и започна да бистри политиката. В такива моменти ставаше строг. Превръщаше се в австрийски Катон. Твърд и непоколебим, той с ругатни изказваше недоверието си към Италия. Стражарите, които се излежаваха наоколо, го слушаха благоговейно, тъй като бяха все още младоци стажанти.

— Никой не бива да се заблуждава, че Тристранният съюз ще издържи. Тридент и Триест един ден ще ни създадат трудности.

Той въздъхна и потърси кибрит. След като му подадоха, запали лулата си и заяви, че в Милано и Торино, па дори и в Рим при всеки удобен случай горят австрийските знамена. Един ден обаче тая работа щяла да им излезе през носа. Тия разбойници плачели за нова Кустоца^[1]. Докато възмущението му нарастваше все повече, младши стражарят Павелка заспа и засвири през нос.

Събуди го отново началникът, който изкрещя, че конфликтът може да се разрази всеки момент и че всеки, който се чувства австрийски гражданин...

В този момент на вратата се появи стражарят Декъл, който се връщаше от обиколка, и поиска разрешение да доложи. Господин Алеш стана с досада от леглото, за да приеме рапорта:

— Ich melde gehorsam, nix Neues^[2]. Един пикантен алманах konfosziert^[3]. Прибрах сто и двацет броя.

В същия момент от лицето на Декъл изчезна служебното изражение и усмихнат, той заяви победоносно:

— Страхотни мръсотии, господин караулен началник, световни работи! Ей, какви картинки, царска работа!

Той остави пакета на масата. Началникът на полицейския караул престана да скучае.

— Дай насам тия безобразия!

Полицаят развърза пакета и подаде един екземпляр от конфискуваното издание на началника, около когото се струпваха всички стражари.

— Ехааа! — изрева с искрен възторг един от тях, като гледаше корицата. — Ама какви кълки!

— Ето — каза началникът — какви неща дават в ръцете на младежта. Младежта от предучилищна възраст!

Гласът му нежно трепкаше.

— Иии, па тая! Какви очи вади! Леле какви са напращели...

— Туй нищо не е! — каза полицейският стражар Декъл. — Понататък к'ви работи има! Ама и туй си го бива.

— Стига бе, тая до нея е по-хубава, като истинска е! Първо, тая женска има по-закръглени кълки, пък и позата — както се е изтегнала на кушетката... Ех, мръсница! Кой ги рисува тия женски, бе!

— Прочетете стихотворението под картинката, господин караулен началник, и то не е лошо.

— Ей, няма това-онова. Безсрамници, не стига, че го написали, ами го и отпечатали. Децата ходят на училище, минават покрай будката и гледат ли, гледат тая, дявол да го вземе, как я викаха...

— Порнография, господин караулен началник — рече полицаят Павелка.

— Ама пък е хубаво — отбеляза стражарят Мика. — Тия гащички например са нарисувани бомба.

— А, и текстът си го бива: „Как ти харесвам повече, миличък, с гащички или без тях?“

— Без гащички, нали? — весело се обърна началникът на караула към стражарите. — Ей, к'ви работи измислят тия мръсници!

— Вижте и на предпоследната страница, господин караулен началник, тая балерина в банята. Гола-голеничка, а на всичкото отгоре прислужникът ѝ подава хавлията.

— Бива си, пак ви казвам, такива работи да се конфискуват без пощада. Ако обходите всички будки, ще се намерят и други. Утре ще

зарадваме господин комисаря Персутка.

[1] Селище в Ломбардия, където на 24.6.1866 г. австрийските войски нанасят решително поражение на италианската армия. ↑

[2] Разрешете да доложа, нищо ново (разг. нем.). ↑

[3] Конфискуван (разг. нем.). ↑

II.

— Разрешете да доложа, господин комисар, вчера съгласно нареждането бяха конфискувани по будките списания с неприлично съдържание. Нося ви един брой. Позволявам си да ви обърна внимание особено върху предпоследната картинка — „Балерина в банята“. Освен това оная мръсница на канапето. Илюстрацията на корицата представлява не само простъпка против нравствеността, но смятам, че ще хареса и на господин главния комисар. Ще си позволя да занеса горе един брой. Обърнете внимание, моля ви, на цинизмите, подчертани със син молив. Човек не може да не се замисли. Хубави мръсотии ще намерите навсякъде, където съм подгънал страниците. Има чудна свинщина на трийсета страница. Отлични са „Интимните подробности от харема“, текстът не само че съдържа груби нарушения по закона за защита на морала, но и е придружен с много хубави илюстрации. Мохамеданските момиченца лежат на тигрови кожи, а един нещастник евнух ги пази.

— Вижте какво — каза комисарят Персутка, като разглеждаше алманаха, — тия списания трябва да ги покажете на съветника. Той обича такива работи.

III.

Списанията имаха успех. Главният полицейски комисар взе два, а господин съветникът три броя. Обикновените служители си взеха по един. Останалите броеве се разграбиха в дирекцията на полицията. Стражарите усърдно издирваха неприлични списания из целия град.

Четивото попадна в ръцете на хора, които разбират от тия работи, и така общественият морал беше спасен.

ЗЕМЛЯЧЕСКА СРЕЩА

I.

Някои хора изневиделица стават забележителни. Сума години човек не забелязва нищо особено у тях, те са си съвсем обикновени, скромни и порядъчни граждани, които изпълняват задълженията си към семейството, отечеството и обществото като цяло. Ненадейно обаче горкия човечец нещо го прихваща и той започва да заразява с него все повече и повече хора.

Решава например, че е изобретил вечен двигател, пуска обява във вестника, дечицата му стават за посмешище на съучениците си, а съпругата му, която отначало се е хвалила наляво и надясно: „На мен пък мъжът ми измисли перпетуум-мобиле“, се превръща в прицел за всевъзможни обиди и оскърбления, докато накрая се принуди да отиде да се удави. После един ден успяват да подлъжат изобретателя, че го водят на среща с министъра на културата и просветата, пожелал да се запознае с него, качват го във файтона и хайде в лудницата!

Още по-голямо безумие обаче е свикването на земляческа среща, понеже този вид умопомрачение неусетно впримчва в мрежите си множество хора, които са се родили в дадено селище, смятат се за земляци и в пристъп на глупост гордо заявяват „еди-къде си съм роден“, сякаш самите те изобщо имат някаква заслуга за това, че са се родили.

II.

Когато професор Йерал пристигна в родното си гнездо през ваканцията, никой не откри в него нищо особено. Беше съвсем обикновен трезвомислещ човек, благоразумен във всяко едно отношение. Сам предложи да изнесе слово на тържеството за Ян Хус и от тази работа нищо не излезе, защото си беше написал речта на лист и започна да я чете, когато вече се здрачаваше, и понеже нищо не виждаше, от устата му излизаше само неразбираем брътвеж. Освен това има неблагоприятното да сравни магистър Ян Хус с Иванчо от народното творчество и на другия ден страшно се засегна, когато му казаха, че е говорил дивотии.

Оттогава в родното му място започнаха да говорят: „Ще видите, че господин професорът ще направи още някоя щуротия, докато е тук.“

И не сгрешиха.

Тъкмо се беше наобяждал, когато ни в клин, ни в ръкав каза на съпругата си:

— Да, да, реших да свикам земляческа среща.

Госпожа професоршата се разплака. Хлипанията ѝ бяха прекъснати от гласа на професор Йерал:

— Да, ще свикам среща на земляците и ще напиша по тоя случай едноактна пиеса. В нея ще представим отдавна покойни наши земляци как си пият бирата и си хапват варена свинска глава... — професорът направи пауза и после продължи: — Ето как стои работата със свинската глава. На един от каменоделците му умира прасето и мъжете, както си пийват бирата, пращат човек при месаря да му каже, че каменоделецът иска веднага да му се заколи прасето, а пък жена му трябва веднага да му свари главата и да им я изпрати, после пристига самият каменоделец, той също си хапва от свинската глава, без да разбере, че яде от собственото си прасе, накрая цялата работа излиза наяве и завесата пада.

Нещо тежко се стовари на земята.

След няколко часа, когато госпожа професоршата отново се върна в съзнание, първата ѝ работа беше да хвърли отчаян поглед към съпруга си, който седеше до постелята ѝ и побърза да я успокои:

— Не се притеснявай, злато мое, тъкмо съставям текста на поканата за земляческата среща.

Надвечер госпожа професоршата дотолкова се беше оправила, че стана от леглото и успя да повика лекар, на когото обясни всичко. Той най-напред я попита да не би господин професорът да е пиян, после се поинтересува дали и преди не е имал подобни пристъпи, разпита я и с какво се е хранил, преди да се сети да свика земляческа среща. Накрая двамата стигнаха до извода, че сигурно е от гъбите, тъй като професорът освен всичко друго беше прочут и с навика си да бере разни праханки и мухоморки и да ги приготвя по рецептите за ядливи гъби.

— Явно е под въздействието на токсични вещества — загадъчно обяви лекарят. — Тези работи се лекуват само с повръщане, очистително, ракия, леден компрес на челото и горещо кафе. Ето ви, мила госпожо, тези три прахчета, сипете му ги незабелязано в яденето! Какво имате за вечеря?

— Пак някакви отровни гъби, господин докторе.

— Отлично — каза лекарят. — Те са най-подходящи.

III.

Къде ли са земяците? Къде ли са всички родени в градчето? На професор Йерал му се струваше, че свиква среща на земяците от цялото Земно кълбо. Сутрин се събуждаше вир-вода и си спомняше за сънуваната през нощта среща, на която са се събрали земяците от Лондон, Париж, Берлин, Виена, Прага и от някакъв неизвестен градец в Нова Зеландия.

От местния полицейски инспектор господин Щепанек професор Йерал получи адресите на починали преди трийсет години в чужбина хора, до които по технически причини поканата не бе достигнала.

Началникът на пощата добросъвестно предаваше на организатора на срещата на родените в града върнатите по пощата недоставени покани за земяческата среща с надпис: „Лицето починало“, „Лицето не живее на посочения адрес“. Чак след две седмици пристигна писмо от Америка с лепенка, чийто английски текст в превод гласеше: „Вашият земяк и адресат е обесен за обир, убийство и изнасилване на една негърка от щата Илинойс, окръг Маченсън.“

Това, естествено, не значеше нищо, понеже, след като идеята е жива, това, че един земяк бил обесен в далечната чужбина, не би могло никого да разубеди.

Получиха се няколко писма с извинения от поканени земяци, че няма да имат възможност да дойдат. От Виена пристигнаха три отговора, сякаш писани под диктовка, с обяснения, че поканените нямали намерение да прахосват един милиард крони и затова плюят на цялата работа.

Четирима от поканените от различни краища на републиката искаха да им се осигурят пътни и дневни. Щели да се отблагодарят с разкази на случки пред земяците за живота далеч от родния град и с рецитиране на стихове.

Полицейската дирекция в Прага съобщи на професор Йерал, че още през 1906 г. е издадена заповед за арестуването на земяка му

Индржих Марек за кражба на казан за ракия и за лъжесвидетелстване.

Пристигна също и настоятелната молба на вдовицата на земяка Валкаун, която молеше общината да ѝ отпусне заем от 600 крони за закупуването на машинка за правене на сладолед, с която да може да се прехранва през лятото.

Търговският представител на фирма за производство на спиртни напитки господин Хумера пишеше, че ще дойде на срещата само ако по време на тържественото откриване бъде отворен бюфет, където да се предлагат ликьори на неговата фирма. Прилагаше ценоразпис.

Земякът Дурих изпрати вместо себе си писмо без марка, съдържащо страшни обиди. Едва сега, след толкова години, се сещали за него, след като го изгонили от града с обвинението, че бил задигнал часовника от кулата на кметството.

Станаха и разни недоразумения покрай поканените участници. При съвещанието с господин кмета, кого да поканят, изплуваха, разбира се, имена от тъмното далечно минало.

— Знам със сигурност — бе рекъл кметът, — че преди години тук имаше един търговец, Нерглер, който се пресели в Космоноси.

Ето какво отговори управата на болницата за душевноболни в Космоноси: „Приложена, ви връщаме изпратената покана, уведомявайки ви, че вашият земяк Карел Нерглер почина в повереното ни лечебно заведение на 16 юли 1901 г. При постъпването му в болницата документите му за самоличност са били изгубени. Самият пациент не беше в състояние да ни даде достоверни сведения, откъде са го докарали. Въз основа на вашето съобщение за самоличността на болния ви изпращаме искане от ликвидационната комисия общината да изплати разноските по лечението на починалия.“

IV.

В уречения ден професор Йерал ходеше ту към пътя за Броумов, ту към пътя за Долнотузко, за да види не се ли задават пеша или с превозно средство поканените земляци.

Никой не се задаваше. Господин професорът се сети, че биха могли да пристигнат и откъм Мала скала, и изпрати жена си горе на хълма, за да гледа натам.

Госпожа професоршата седна на един камък на най-високата точка и се разплака. След толкова години щастлив брак да ѝ дойде такава нещо до главата.

Откъм Мала скала също никой не идваше. Тя стоя отчаяна два часа на поста си, след което погледна надолу към градчето и получи истеричен пристъп, като видя, че долу професор Йерал се катери по покрива на кметството и издига държавното знаме в чест на земляческата среща. Тя слезе в градчето, където я посрещна съпругът ѝ, който със странен блясък в очите я придърпа в една странична уличка и я попита кратко:

— Колко души идват?

— Хм — каза небрежно тя, — сигурно са изпуснали влака и ще дойдат с вечерния, той нали прави много удобна връзка с останалите. Няма да има нужда да се прекачват.

Изведнъж го завладя такъв порив на оптимизъм, че хукна към кръчмата, където трябваше да се проведе вечеринката в чест на новопристигналите земляци, и попита има ли достатъчно маси и столове.

Кръчмарят се въртеше като муха без глава, защото беше доставил повече от шейсет шницела, беше шест часа вечерта, само след два часа трябваше да започне вечеринката, а все още не бе пристигнал нито един от поканените земляци.

А професор Йерал, сякаш за да го ядоса още повече, му каза:

— Дано само да стигнат шницелите, нали знаете, повечето ще пристигнат със семействата си. Такава земляческа среща оставя

незабравими спомени. Всеки от земляците ще иска да сподели радостта си със своите най-близки хора... Най-важното е да направите повечко салата от краставици, нали знаете, нищо не освежава по-добре от тях, ще дойдат хората съсипани от пътя, някои ще са пътували по два дни, докато пристигнат от Словакия.

След като даде разпорежданията си, професор Йерал отиде още веднъж да види какво е положението на долния и на горния път. От едната страна не идваше никой. От другата се виждаха няколко човека, които се изкачваха нагоре, сред тях се забелязваше и един униформен.

Професор Йерал хукна към кметството и викна:

— Земляците пристигат!

И не грешеше.

Откъм Марихощице караха в тукашното старопиталище земляк и землячка, дядо и баба Сохорови.

Професор Йерал обаче все още не знаеше за тази трагедия, понеже в този момент си беше вкъщи, крачеше напред-назад и си преговаряше поздравителното слово, поглеждайки в листа.

Наближаваше осем часа, а все още не бе пристигнал никой.

В стаята кънтеше гласът на господин професора:

— И тъй като в живота на човека няма по-благодатно време от детството, поздравявам ви с добре дошли на тази среща и още веднъж...

През това време в кухнята госпожа професоршата слагаше мокър компрес върху разплаканите си очи.

V.

Същата вечер в местното полицейско управление се получи съобщение, че от следствения арест към съда в Кодан е избягал рецидивистът Ченек Хроуда, който по всяка вероятност се е запътил към родния си град, за да си набави някакви пари. Полицаяите бяха уведомени също така малко преди тържественото начало на срещата в осем часа вечерта, че някакъв непознат прескача оградите на хорските къщи из града.

Така Ченек Хроуда пристигна на земляческата среща.

VI.

В земляческата среща взеха участие само тукашните хора, които се виждаха всеки ден, непрекъснато се срещаха по кръчмите или на площада, без изобщо да си дават сметка, че са земляци и че имат право на такива срещи само веднъж на десет години.

Днес те пристигнаха на вечеринката като на театър. Имаше и неколцина временно пребиваващи в града — учители и други подобни, които можеха да бъдат удостоени със званието „приятели на земляците“.

Гостилничарят си скубеше косите, като гледаше купчината шницели и казана за пране, препълнен със салата от краставици. Организаторът на срещата господин професорът Йерал поглеждаше към шницелите, помирисваше ги и казваше:

— Жалко, че се нахраних у дома. Жена ми беше приготвила пресни картофи с извара. Шницелите дали ще стигнат?

Гостилничарят промърмори нещо и в отчаянието си захапа два шницела наведнъж, но внезапно подскочи, сграбчи в двете си ръце по една шепа шницели и пристъпи застрашително към професора, който с детска наивност му рече:

— Няма как да не дойдат, затова да не избързвам с официалното откриване. Сигурно са променили разписанието на влаковете...

В този момент гостилничарят се нахвърли върху него и започна да му тъпче шницели в устата, крещейки:

— Хапнете си, хапнете си, господин професоре!

Беше по-лошо, отколкото да ти натъпчат устата с парцали. Професорът започна да се задушавя и да посинява, строполи се от стола си на земята, а гостилничарят в буквалния смисъл на думата го погребя под купчината шницели, които нахвърля отгоре му, после докопа салатата от краставици, изсипа я върху него, връхлетя в салона и викна:

— Земляци, хайде на вечеря...!

VII.

Земляческата среща имаше и съдебен отзвук. Щом оздравя, господин професорът веднага напусна града, кръчмарят е в районния съд, рецидивиста Ченек Хроуда полицаите откараха направо от земляческата среща в съдилището в Кодан, а госпожа професоршата всеки ден дотяга на съпруга си с въпроса:

— Кажи ми, ако обичаш, какво смяташ да предприемеш догодина?

Професор Йерал не отговаря, а вечер, преди да заспи, обмисля идеята следващата година да свика в Прага среща на всички родени в Прага и областта, пък ако рече Господ, след две години да свика на историческата планина Ржип и равнините около нея среща на родените в цялата Чехословашка република.

От една малка искра понякога пламва голям пожар.

МЕСТНА ХРОНИКА ОТ ВЕСТНИК „ЧЕСКЕ СЛОВО“

Жертва на антимилитаризма. Тротоарът на булевард „Палацки“ във Вършовице е твърде антимилитаристично настроен. Вчера върху него се е подхлъзнал и си е навехнал крака подпоручикът от 73-ти пехотен полк Франтишек Хакъл. Срещу тротоара незабавно е заведено следствие.

Краят на любовта на един шестнайсетгодишен юноша. Шестнайсетгодишният Йозеф Зуек, чирак в печатницата на Ян Станек от улица „Хавличкова“ № 47, взел толкова присърце вестта, че обожаваното от него създание ходи с друг и отблъсква младежката му любов, че вчера се е обесил на твърде непоетично място — по-точно в нужника на печатницата, където чиракувал. Това не е първият случай, когато нещастно влюбен младеж се обесва в нужник. Къде отидоха онези поетични времена, когато влюбените младежи се бесеа сред романтичен пейзаж — на някоя бреза, сред цъфнали цветя или пък зиме на плачеща върба с окапали листа, по залез-слънце?

Няма ми пардесюто, смокинга, сакото, лачените обувки! И часовника ми го няма! — извикал Вацлав Влах от улица „Войтешка“ №9, когато се прибрал у дома. Полицията издирва крадеца.

Поддържайте тялото си чисто! Чистотата е половин здраве! Къпете се! Сапунисвайте се обилно! В светлината на тези правила на хигиената вчера някакъв непознат човек задигнал от търговеца Франтишек Вичар в Карлин цял кош с глицеринов сапун. Решил човекът да се пребори радикално с мръсотията и затова сега го преследва полицията. Така бихме могли да озаглавим и съобщението: „Преследване на един чистоплътен гражданин!“

Призрак в Смихов и Коширже^[1]. Прочутият френски астроном Фламарион е казал, че между небето и земята има неща, за които нямаме и представа, но които стават достъпни за хора, достойни за такива смайващи явления. Както показва опитът, достойни за тези свръхестествени явления са се оказали жителите на Смихов и Коширже. В разговорната реч привиденията на споменатия астроном, който миналата година така ни изигра с Халеевата комета, биват наричани просто „призраци“. Те за голямо съжаление на авторите на балади с всеки изминал ден продължават да напускат земния свят, който, както става ясно от разказа на английския писател Уайлд, не е вече за тях. До неотдавна все още разполагахме с доста призраци, в парламента например се явяваше старият Хлумецки, имаше я бялата дама, а в едно лесничейство по поречието на Лабе витаеше духът на някакъв браконьер. Много преди това се беше появил подскалският призрак, чиято история постепенно затъва в забрава, макар да имаме подръка статистически данни, според които подскалският призрак са го видели 782 души, от които на 461 са им побелели косите, а останалите са си били белокуси и преди това.

Призракът, за който става дума, си е чисто пражки и явно е изчезнал само временно: можем да съобщим на читателите приятната вест, че призракът е знаел за предстоящото присъединяване на Смихов към Прага, което не би имало нежелателни последици за неговото местожителство, и затова се е явил там, както и в съседното Коширже. Засега все още е загадка, защо се е появил и в Коширже. Това би могло да се обясни, ако допуснем, че призракът има някакво отношение към убийството край Шмукирка или че просто не признава границите на общината и се чувства еднакво свободен и в Смихов, и в Коширже.

Всеки ще попита какво е облеклото на призрака и в какъв вид се явява той. Решително не във вид на дух, защото тогава той би бил ангел, както ни учи закон Божи: „Ангелите притежават само дух, но не и тяло.“ По тази причина духовете не могат да се обличат и да се намятат с чаршафи, нито пък да си облекат бяла риза, а в сезон, когато никое разумно същество не се разхожда по баирите само по риза, да си сложат топли дрехи — панталон, жилетка, сако, яка и вратовръзка, както се носи смиховският призрак. Както се вижда, има голяма разлика между дух и призрак. Смиховското страшилище строго се придържа към прекрасния пример на уважаемите си колеги, особено

на онзи моравски свещеник, който, за да вселява благоговееен ужас, ходел по риза да плаши момите из енорията си, докато накрая не бил напердашен.

А сега да преминем към кратката история на смиховския призрак. Най-напред да уточним мястото. Първата му поява е в околностите на Малвазинските гробища. Призраците имат голяма слабост към подобни места и успяват да се приспособят към тях с външността си. Както успяхме да научим, призракът се е държал съвсем непринудено край Малвазинските гробища. Господин Р. В. смята, че часовникът на призрака е бил с цял час напред, тъй като му се е явил не в полунощ, а в единайсет часа вечерта. Както всички свои събратя и нашият призрак има усет за багрите и за контрастите, та за да може да се вижда в тъмното, бил наметнат с бял чаршаф. Господин Р. В. не съобщава никакви подробности за това, дали чаршафът е бил добре изпран, а признава, че е избягал, навярно защото се е сетил, че всъщност нямало какво да търси край гробищата в такъв късен час. Слугинята Камила З. също нямала работа по това време край гробищата, но въпреки това призракът ѝ се явил там.

От разказа ѝ обаче може да се установи само това, че чула усилено пъхтене — нещо необичайно в историята на призраците. Може да се заключи, че клетият призрак сигурно страда от задух, от астма — трябвало е да се изкачи на хълма, където се намират Малвазинските гробища. Тя побягнала от страх, а призракът известно време я преследвал, след което изведнъж изчезнал, сякаш пропаднал вдън земя, което е твърде вероятно, тъй като там има дълбоки ровове и много стръмно нанадолнище. По-късно призракът имал смелостта да се приближи до къщите над Сантошка, а един гражданин, който се прибирал през нощта от Прага, твърди, че видял три призрака. Неговото мнение обаче по всяка вероятност трябва да се приеме за зрителна измама в този късен час и затова нека се обърнем към младия работник, покривача на покриви Йозеф К., който казва: „Призракът беше висок на ръст и охкаше, защото му ударих една тояга.“

В последния случай побягналият е бил призракът, а гражданинът Йозеф К. дори не успял да го догони. Призракът оставял подире си по пътя някаква особена миризма, която едва ли ще може да бъде точно идентифицирана.

След като претърпяло провал в Смихов, страшилището се упътило към Коширже. Тези места бездруго са обгърнати в тайнственост. Загадъчното убийство край Шмукирка, тайнственото изчезване на три стола от ресторанта градина на господин Пражки „При короната“, светлините нощем в тухларниците, тайнственият неоткриваем вход на кметството, мрачната тишина след дванайсет часа, когато прекъсват осветлението в депото — всичко това е примамвало призрака. И сигурно от страх да ходи невъоръжен след дванайсет часа из Коширже си бил взел бастун.

Бастуна употребил преди всичко спрямо работника от тухларната фабрика Карел Кратки, който обаче откъснал парче от чаршафа на призрака и за свое смайване установил, че той бил белязан с монограм „Й. М.“. По това може да се съди, че навярно става дума за призрак марка „Й. М.“, което от своя страна хвърля нова светлина върху световната история на призраците. Сега интересният призрак „Й. М.“ се явява в Кламовка и полицията би трябвало да обяви награда от двеста крони за онзи, който успее да доуточни пола, а евентуално и родното място на нещастното страшилище. А ние умоляваме господата, които срещнат призрака, да го прекръстят с тояга.

Адамит край Лоучен. Преди няколко дни в горите, простиращи се на север от Лоучен, бил забелязан гол мъж, който веднага се втурнал да бяга, тъй че минувачите не могли да го настигнат. Съобщението почива на напълно достоверни източници. В близките околности се ширят слухове, че в една горска пещера се провеждали сборища на адамити. Според нас става дума за душевноболен човек — дълг на жандармерията е да издири този нещастник и да го настани в лечебно заведение.

Отдръпнете се де! Така се провиквали трима младежи след края на вечерното представление, когато пред вариетето се струпва най-голяма навалица. Те най-нахално се мъчели да изпреварват качващите се във файтоните, като бъркали в чужди джобове, за да стане качването по-бързо. Двамата избягали, а в лицето на третия бил идентифициран дваисет и три годишният месарски калфа Карел Хьоръл от Жишков, известен джебчия. Закаран е в затвора.

Госпожице, ще разрешите ли да ви изпратя? Снощи до слугинята Амалие Поуцкова от №496 в Либен, която чакала детенцето на своя работодател, се приближил някакъв господин, който ѝ се усмихнал любезно и казал: „Госпожице, ще разрешите ли да ви изпратя?“ След което с елегантен жест направил опит да свали кожената ѝ боа. На виковете за помощ се притекли хора, дотичал стражар и на ухажора му се наложило да придружи не Амалие, а стражаря. Става дума за двайсет и три годишния Ченек Дивиш.

Усърдният домашен учител. Госпожа Мария Слезаква, гостилничарка от Краловске Винохради, наела като частен учител на детето си един млад човек и забравила да го попита как се казва. Обещал да направи всичко, каквото се очаква от него, задигнал един фотоапарат и един велосипед и изчезнал.

Нека оставим свобода на младежта! В една от увлекателните книги на прочутата датска педагожка и писателка Карин Михаелис е казано: „Нека оставим свобода на младежта! Защото буйността е изява на жизнена енергия, изява на радост от живота.“ В четвъртък вечерта едно непознато момче изпитвало такава радост от живота, че замерило с камък мотриса №315 по линия №11 на булевард „Юнгман“ близо до виноhradските хали, строшило едно от страничните стъкла и побягнало. Полицаят не бил чел думите на видната датска педагожка „Нека оставим свобода на младежта!“ и го преследвал чак до църквата във Винохради, където все пак го оставил на свобода, защото момчето избягало.

Неуместна шега. В пет часа тази сутрин млекарят видял непознат, прилично облечен мъж с цилиндър завързан за едно дърво на булевард „Корунни“ в Краловске Винохради. След като млекарят го отвързал, непознатият казал, че това било просто шега, и изчезнал, без да благодари. Странни шеги наистина — да вържеш някого нощем за дърво.

Необикновено нощно оръжие. Снощи в единайсет часа вечерта двайсет и осем годишният Йозеф Бахман оказал съпротива на портиера Вацлав Холуб, който му направил забележка за

замърсяването на паважа пред кафене „Лондинка“. Оказал му съпротива с твърде странно оръжие. Халосал го със стария стenen часовник, който носел със себе си през нощта из улиците, навярно за да има с какво да се отбранява. Портиерът получил кървава рана в главата, а Бахман е задържан, тъй като нямал разрешително за носене на оръжие — стenen часовник.

Глътнал нос от нещастна любов. Само че не собствения си нос — това би бил първият такъв случай в историята на човечеството, — а носа на своята възлюбена. Това се случило вчера в Краловске Винохради. В семейството на госпожа Ланкова ходел на гости един мъж, за когото смятали не само че е с добро обществено положение, но и че действително обича дъщерята на стопанката. За жалост той се оказал мошеник. Преди всичко бил женен и, второ, това не била първата му подобна мръсотия. След като се изяснило какво представлява, забранили му да посещава семейството. Разбира се, най-заинтересована от това била майката на любимата му, той разбрал, че любовта му е безнадеждна, и започнал в буквалния смисъл на думата да си точи зъбите за отмъщение на проклетата тъща. Завчера, придружен от един младеж, той се появил в жилището на майката на обожаваното създание и тъй като не я заварил вкъщи, отхапал носа на любимата си. Носът не е бил намерен, твърде вероятно е да го е глътнал. Бил е арестуван и отведен в дирекцията на полицията. Лицето, което има чудесни изгледи да стане човекоядец, се нарича Лудвик Вацула и е от Бърно. Името на ранената е Панкова, а произшествието е станало на улица „Кърцоношска“ в Краловске Винохради.

Невнимателният велосипедист. Завчера през нощта неизвестен велосипедист е паднал в потока Рокитка на улица „Воцтаржова“ в Либен и по всяка вероятност е бил отнесен от течението, защото работникът Тауфман намерил в потока само велосипеда му. Според друго твърдение лицето просто е искало да се отърве от колелото, а според най-новото предположение става дума за кражба. Полицията също твърдо се придържа към това предположение.

Още нещо за адамитите в околностите на Лоучен. Както ни осведоми един приятел на нашия вестник, тези дни неколцина търговски пътници станали свидетели на странна сцена в гората край Ябкенице. Сред младите крайпътни дървета те забелязали фигурата на гол мъж, който надал вик: „И нека онеправданият те поздрави!“, а после побягнал към Худиш. Желателно е този човек да бъде издирен и откаран в лудница, защото целият път от Ябкенице до Лоучен минава през гора и в неделен ден там е пълно с жени и момичета, тъй че подобни религиозни манияци могат лесно да станат опасни за околните.

В навечерието на поетичните коледни празници. Авторите на трогателни коледни разкази имат нужда от вдъхновение. Такова божествено вдъхновение буди първият сняг. Но Бог се сърди на писателите. Тая нощ наистина заваля, но Бог примеси в снега и лъжица катран. Снегът веднага се топеше и според последните съобщения тази сутрин на площад „Крал Иржи“ във Винохради се удавил в калта неизвестен мъж, който потънал, и засега тялото му не е открито.

Кражба на 15 килограма хумор. В събота пощаджията Деймек от Хърдлоржези взел от печатницата в Жижков 600 новогодишни книжки за изпращане по пощата. Хуморът тежал петнайсет килограма, тъй че трябвало да го натовари на каруца, която пътувала за Хърдлоржези. По пътя обаче хуморът се изгубил и продължил пътешествието си до гъсталака на хълма Сметанка край Малешице. Сигурно се е скрил там от срам — намерила го жандармерията, но в редуциран брой, тъй като били останали само 150 от новогодишните книжки. Другите навярно са били разпространени от крадците сред народа.

Последна разходка в парка „Ригер“ в Краловске Винохради. Над Прага се спускал здрач, по алеите в парка „Ригер“ утихвали хорските стъпки. Видът на оголелите храсти навявал тежка меланхолия. Цялата тази безнадеждност, която трептяла над опустелите алеи, била почувствана от чиновника в банка „Славия“ Аугустин Тесарж, син на винохрадски архитект. Снощи той се

застрелял на една от алеите, по която весело се разхождал през лятото, когато всичко наоколо ухаело и било изпълнено с живот и добро настроение. Самоубил се от нещастна любов, от безнадеждност — в ден, когато над всичко била надвиснала тъга и зеела огромна празнота.

Откраднал кошчетата за боклук, за да разсее тъгата си. Тъжно му е на човек, когато в пет часа сутринта се отпрати сам на далечен път. По-приятно е да вървиш с някого. Трийсет и седем годишният безработен фойтонджия Франтишек Бина разбирал много добре, че му липсва компания. Затова взел със себе си две от кошчетата за смет на Франтишковия кей. И се запътил за дома в компанията на двете кошчета. На Вацлавския площад обаче забелязал с почуда, че някакъв стражар го е хванал за яката и го отвежда в полицейския участък, където Бина обяснил, че е взел кошчетата, за да разсее тъгата си.

След десет години получил покана за среща, или трогателната история на една пощенска картичка, пътувала десет години от Прага за Прага. Марушка се влюбила в един господин. Господинът работел в Прага. Тя също живеела в Прага. Кореспондирали си с пощенски картички. На 28 декември 1901 г., тоест преди десет години, Марушка му изпратила от Бубенеч следната пощенска картичка: „Уважаеми господине! С благодарност получих писмото ви. За съжаление картичката пристигна на двацет и трети следобед, а вие ми определяте среща на двацет и трети по пладне. Тъй че до утре. Поздрави. Марушка.“ Нещастното момиче отишло на срещата. Но той не дошъл. Тя ходила там и на втория, и на третия, и на четвъртия, и на петия ден, но напразно. Не идвал. Първата година ходела там разплакана всеки Божи ден. През втората, през третата година тя все се надявала, че той най-после е получил картичката. Така изминали пет години. През това време тя свикнала с мисълта, че любимият ѝ в края на краищата ще получи писмото ѝ, но всичко отново било напразно. Тя продължила да ходи всеки ден на уреченото място и през 1906, 1907, 1908, 1909, 1910 г. И хранела надежда, че нейният Йеничек все пак би трябвало да получи картичката ѝ. И не се излъгала. Австрийската пощенска служба доставя всичко безпогрешно. Само че няма нужда да се бърза. Бързата кучка слепи ги ражда. След десет години Йеничек получил картичката — точно на 20

ноември тази година. Трябвало да мине почти цял месец, докато си спомни за някогашната си любов, след което отишъл на срещата. Тя го чакала там търпеливо през тези десет години, после те отишли заедно пред сградата на пощенското управление и извикали с ентузиазъм: „Ура!“ Пощенската картичка е изложена във витрината на експедицията на „Ческе слово“ в „Златната гъска“.

Пожар в магазин за продажба на картини в пети район. На улица „Краснохорска“ има магазин за продажба на картини. В „Портрет на една дама“ живописецът е нарисувал такива огнени очи, че огънят обхванал вчера и други два портрета. Пожарът обаче бил бързо потушен от стражарите и от обитателите на сградата.

Опит за самоубийство с двайсет и четири патрона. Тя му казала, че не го обича, и той с безумието на двайсет и двете си години тутакси решил да се застреля. Наумил си да замине от село Подлуски за Прага, за да могат там повече хора да видят как той слага край на живота си, нали Прага има половин милион жители, а Подлуски — само петстотин. Освен това намислил да се повесели преди самоубийството. И така, в събота Йозеф Тидлитат пристигнал в Прага и от спестяванията си купил броунинг и пет патрона. Сторило му се обаче, че пет патрона няма да стигнат, та изчакал до понеделник и си купил още пет. В понеделник не се застрелял, защото установил, че при толкова голяма болка дори десет патрона няма да му свършат работа. Във вторник взел още десет, а на другия ден с голяма решителност купил още четири. Само дяволът можел да му попречи да се направи на решето. Зачакал да дойде четвъртък. Сутринта заредил пистолета и се отправил към Олшанските гробища. Бил твърдо решен да напусне тоя свят, да се надупчи като решето и затова на булевард „Юнгман“ в Краловске Винохради се приближил до полицейския патрул и като извикал: „Господа, разубедете ме, за Бога!“ — им подал броунинга, разтреперан от страх. Тъй че сега в дирекцията на полицията се мъчат да го разубедят. Настанили го при крадците, които го развличат и разтушават с изисканите си шеги.

Покварен от добро четиво. Тринайсетгодишният ученик от прогимназията Матоушек не четял нито криминални, нито каквито и

да било други романи за убийства. Не ходел и на кино. Единствената му радост била да вземе в ръка полезно четиво, хубава книга. И навярно това го е покварило, защото вчера следобед на връщане от училище намушкарал с нож тринайсетгодишния си съученик Кожелух от Бубенеч.

Странна причина за спукване на тръба. Вчера в долния край на Вацлавския площад се спукала една водопроводна тръба. Пристигналите водопроводчици дълго не успели да установят причината за повредата. Едва по-късно излязло наяве, че на площада точно над мястото, където е монтирана тръбата, били спрели двама общински съветници, които разправяли на един гражданин, че дълговете на град Прага от ден на ден намаляват. Когато чула това, тръбата се пукнала от смях.

Пекарският занаят не му бил по вкуса. Чиракът в една пекарница Йозеф Червени решил да напусне завинаги този отворителен свят и работилницата на майстор Хлебна в Краловске Винохради. Мечтите му се реели високо над тестото и понеже сред гъсталака от разни печива не могъл да намери друг изход, той се облякъл с топли дрехи, за да не му е студено, когато се застрелва. Такава смърт си бил избрал, за да се оттегли от света. Навлякъл се с няколко сака и с дебел балтон, а на сърцето си сложил книжка. И насочил изстрела към сърцето си. Разбира се, нищо не му станало, все едно че бил брониран. Оставили го в полицейския участък, докато се поуспокои.

Модерни ролетки за магазини. В рекламите за тези ролетки е казано всичко освен това, че са опасни. Вчера на една такава ролетка в книжарницата на централното земеделско книгоразпространение ѝ се скъсала веригата в момента, когато дванайсетгодишният ученик Освалд Роуднице от „Длоуха тршида“ № 41 преглеждал каталога на земеделските издания. От него едва ли ще излезе аграрен деец, тъй като аграрната ролетка го халосала по главата и му нанесла рана с дължина шест сантиметра. Момчето е оставено на домашно лечение.

Кренвирши в пламъци. Вчера в пет часа във витрината на колбасарската фирма „Филипек“ на улица „Хибернска“ се подпалило декоративното коледно дръвче, по което Дядо Коледа бил накачил кренвирши за добрите дечица. При гасенето пламъците опърлили мустаците на един от продавачите. Огънят предизвикал голям смут и оживени разисквания по въпроса, как е могло брашното в кренвиршите да се подпали толкова лесно.

Краят на търсача на удоволствия. Епикурейството на ковача Вацлав Силовски било във съмнение. Но тъй като доходите му не позволявали да се отдава на истинско римско разточителство, а било събота, когато всичко живо се весели из мрачните кръчми, той отворил чекмеджето на своя хазаин — дърводелеца Травничек от „Винохради“ №337 — и със сто четирийсет и седем крони в джоба тръгнал по пътя на удоволствията. Задигнал и три книжки на потребителна кооперация „Пчелица“, в една от които била мушната банкнота от сто крони, но без да ги разглежда, ги захвърлил с все стотачката. После пирувал и утрото го заварило, както казва поетът Г. Р. Опоченски, „седящ умислен в мрачни кръчми и чакащ там да се разсъмне, самин, дори без сетен грош“. След това го арестували с два халера в джоба, такъв бил краят на търсача на удоволствия. Книжките от потребителна кооперация „Пчелица“ с банкнотата от сто крони са намерени.

Прекаленото любопитство е вредно. В Поржичи се намира колбасарската фирма „Душек и Шафранек“, чийто магазин по примера на други такива магазини нощно време винаги е затворен и със спуснати ролетки. Вчера около три часа през нощта оттам минал пешеходец, който се спрял пред затворения магазин и започнал да размишлява какво ли може да има вътре. Погледнал фирмата и щом забелязал, че магазинът е колбасарски, започнал да се чуди дали вътре няма и мортадела. Този въпрос не му давал мира. Любопитството му надделявало над душевния му стремеж към разсъдливост. От мортаделата той преминал на дебреценското печено. Дали има и от него, дали в затворения магазин освен това няма и истински магарешки салам? Колко ли голямо е парчето? Дали е пресен, или е вече съвсем сух и корав? Дали в дюкяна има столове? А стенен часовник? Дали има чекмедже с пари? И дали в чекмеджето има

изобщо някакви пари? Този въпрос, който нощният мислител задал сам на себе си, бил най-важният. Има ли там пари, или няма? Той вдигнал ролетките, внимателно сложил катинарите на тротоара и тъкмо се канел да задоволи любопитството си, когато полицейският патрул, разтревожен от подозрителния шум, дотичал до магазина от любопитство да види какво става всъщност. Сепнатият в своя размисъл минавач престанал да любопитства какво има в магазина, и хукнал да бяга. Това е съвсем естествено, защото човек, който отключва нощем чужд дюкян, трябва да има предвид, че полицията ще сметне постъпката му за нещо повече от чисто любопитство. Сега пък полицаите от патрула проявили интерес към вътрешността на магазина, начело с портиера те огледали всичко и не установили никакви липси. Подтикван от незадоволеното си любопитство, любознателният беглец се разхождал из околностите на съдбовното място до четири и половина сутринта, когато един от полицаите, който го бил запомнил и го помнил цели два часа, го арестувал. Любопитният мъж се оказал Томаш Пищек от Пърчице. Тъй като е без жилище и без работа, оказана му е първа помощ в областния съд.

Борбата между захарта и захарина. Търговският посредник Франтишек Сауер^[2] от Жижков застанал решително на страната на захарина и както изглежда, по контрабанден път се стараел да запознае с него колкото се може по-широки слоеве от населението, но полицията, която е на страната на захарта, го арестувала и извършила обиск в жилището му.

О, любов! Любов, владетелко могъща! Нещастна любов! Хората, които работят край реката, имат две грижи. Първо, да си гледат работата и, второ, да внимават за влюбените, та да могат да ги вадят от водата. Вчера следобед Ружена Радова, дваисетгодишна келнерка от „Бискупски двур“ № 3, отворила неприятна работа на хората, които работят близо до пристанището на Крайбрежната улица в Карлин. Тази дама скочила от брега в един от ръкавите на Вълтава, но в присъствието на стеклото се множество била измъкната от служителите и закарана в общинската болница.

Странното забавление на пиколото. Единствената мечта на чирака келнер Алоис Весели била да си има картечница. Но тъй като доходите му не стигали за закупуването на картечница, се снабдил на първо време с флоберов пистолет. Радостно възбуден, той застанал на тротоара пред кафенето в сграда № 772-II и с явно удоволствие показвал пистолета на минувачите, като им го тикал под носа, тъй че имало опасения да не застреля някого. Гражданите обърнали внимание върху забавлението му на един стражар, който му отнел пистолета. А сега си представете какво е щял да прави, ако е имал картечница.

Още нещо за пожара в колбасарницата на господин Филипек на улица „Хибернска“. Преди няколко дни ви съобщихме за пожара, избухнал в магазина на реномираната колбасарска фирма „Филипек“ на улица „Хибернска“. Огънят скоро бил угасен, но един час след потушаването на пожара пристигнали няколко команди пожарникари, които задръстили улицата, и то тъкмо по това време на деня, когато стотици хора отиват в магазина, за да си купят от отличната колбасарска стока на фирмата „Филипек“. Господин Филипек претърпял значителни загуби, а хората, които предвкусвали удоволствието от пресните колбаси, трябвало да се върнат с празни ръце.

Завръщането на блудния общински стражар. „В човешкия живот има мигове, когато и говедото може да пощурее“, беше казал навремето доктор Соукуп на събрание на остров Щванице. А сега си представете, че пощурелият е общински стражар. Той положително би предпочел името му да се изтрие от паметта на човечеството, както е станало с името на блудния син от Библията, за когото еврейските хроникьори, общо взето, не са отбелязали нищо повече освен това, че е бил негодник. В нашия случай обаче човекът е вече известен на читателите от съобщението на трийсети ноември. Тогава ви осведомихме, че общинският стражар Вацлав Рабох от Вацков край Жижков се влюбил в джебчийката Антония Шкопкова, жителка на Нецмен, Колинска околия, и избягал с нея. Той всъщност е женен и е баща на осемгодишно момченце, но това няма значение. Такива работи се случват дори във висшето общество. Пощурял човекът, и това си е. Къде-къде по-важен е фактът, че пак се завръща при семейството си.

Също като блудния син от Библията, който, щом останал без пукната пара, пак станал добър син, и той, щом си изхарчил парите и загубил обичта на възлюбената, която междувременно била арестувана някъде, се върнал при семейството си, след като пътьом се отбил при майчицата си в Хостивице и ѝ обещал да стане добър и порядъчен. По време на вълнуващите коледни празници жена му ще го постави на Бъдни вечер под елхата и ще каже на синчето си: „Ето, Дядо Коледа ти е донесъл татенцето!“ И всички ще се разплачат.

Крайт на просяка. Все се скитал по света, преживявайки кога добре, кога зле от просяя, през мразовитите нощи бродел насам-натам, защото бил бездомен. Докато в снощната леденостудена нощ се строполил в полето край Котларжка в Дейвице и умрял от изтощение. На сутринта намерили трупа му и установили, че е на просяка Йозеф Ржехоржик.

Тайнствена нощна прегръдка. Ако някой ви прегърне нощем на връщане вкъщи, у вас възниква известно подозрение, което се засилва, когато новият ви приятел започне и да ви пребърква джобовете. Естествено, понякога се случва нощем на връщане от пивницата човек да има странни видения, зрителни и слухови халюцинации. После, разбира се, е трудно да се разбере къде започва и къде свършва истината. Да се открие поне зрънце от нея. Днес призори например двайсет и шест годишният бръснар Йозеф Спаленка от „Старе Место“ № 809 извикал полиция и обяснил, че когато през нощта отключвал жилището си, оттам изскочил някакъв мъж, който го прегърнал и избягал. Бръснарят е ерген, тъй че тук едва ли може да става дума за някакво друго приключение. Той не успял да обясни и защо непознатият го е прегръщал. От жилището му не липсвало нищо. Да не би непознатият да е бил влюбен в него? Но защо тогава е избягал? И така ли е било наистина? Може да се зададе и въпросът, колко чаши е обърнал доблестният гражданин, прегръщан нощно време от непознати мъже.

Пожар в тютюнопродавница. Вчера в три часа следобед в тютюнопродавницата на Барбора Херцогова срещу „Братя Шнел“ в Мала Страна избухнал пожар, който унищожил складирания там

тютюн. Откъм огъня се носела воня на горящи дрипи. Тя идвала от австрийските „къси“ цигари, в които покрай другото изгорели и свитите заедно с тютюна парченца върви и косми. Загубите са значителни, но собственичката не е застрахована.

Всички сме в ръцете Божи! Днес около десет часа по улица „Овоцна“ минавала каруца на фирмата за износ на минерална вода „Фройнд“, натоварена с бутилирана минерална вода. Каруцарят ни най-малко не се уплашил, когато чул, че задната ос изпращяла. Човекът бил хладнокръвен и се оставил в ръцете на съдбата. Обърнал се назад и въздъхнал: „Всички сме в ръцете Божи!“ , след което продължил пътя си. Каруцата започнала да се накланя и се чул нов трясък. Той отново въздъхнал: „Какво да се прави, всички сме в ръцете Божи!“ — и безгрижно продължил напред. Но Бог не се смилил над него. Когато наближил Мустек, задното колело се разпаднало и каруцата клекнала на паважа. Движението на трамваите било спряно, докато не изтеглили каруцата настрани от релсите. „Ами всички сме в ръцете Божи!“ — отвърнал оставилият се в ръцете на съдбата човек на въпроса на полицията относно причините за злополуката.

Крадял „Одол“ от любопитство. Така се оправдавал трийсет и една годишният Йозеф Шах, когото един прислужник във фирмата „Кноблех“ на Овощния пазар в Прага открил в склада на магазина. Оттам липсвали четиристотин петдесет и осем бутилки „Одол“ на стойност деветстотин крони, а у Шах намерили ключ от вратата на склада. Шах обаче твърди, че влязъл в склада просто от любопитство и също само от любопитство го бил отключил. Полицията е на мнение, че четиристотин петдесет и осемте бутилки „Одол“ са задигнати от него, макар и само от любопитство, и го е задържала.

Злополучно дезертъорство от семейното огнище. Полицейският комисар господин Скршиван, същински ангел витлеемски, извикал: „На земята мир, между човеците благоволение!“ Той и вчера говорил като ангел, а плачът, който огласял канцеларията му, разтърсвал стените на дирекцията на полицията. Вчера сивата сграда на дирекцията сълзяла, а вътре плачел разкиснат съпругът, който не успял да избяга от жена си. Това били сълзи на искрено

разкажание. Гласът на комисаря Скршиван също треперел от вълнение, понеже всичко това станало в поетичното време на Коледа, а събитията протекли така: преди няколко дни при полицейския комисар Скршиван дошла жена от провинцията, която носела със себе си заповед за арестуването на нейния съпруг, и разказала една доста тъжна история. Няколко години преди това тя се влюбила в един миньор от Мотичин. Направил ѝ впечатление на порядъчен мъж и тя го взела за съпруг. Имала прилична зестра, с която си купили къщичка. Живеели щастливи и доволни, добили си детенце и семейният им живот течал спокойно. Тазгодишната пролет обаче пробудила у мъжа ѝ други копнежи. Намерил си любовница. Това бил първият удар. Чакало я и нещо по-лошо. Наскоро при нея дошъл един приятел на съпруга ѝ и казал: „Не се плашете, мила госпожо, и бъдете готова на всичко. Ние с Йозеф сме добри приятели, но той е негодник, мила госпожо. За момичето знаете. Не се плашете, но той продаде без ваше знание къщата ви. И това още не е всичко. Аз съм му приятел, тъй че мога да ви го кажа. Той иска да избяга с момичето в Америка. Не искам да ви плаша, мила госпожо, но вече е купил и билети. Преди Бъдни вечер ще заминат от Прага за Бремен. Не се плашете, там ще се качат на парахода, ама много ви моля да не се плашите, корабът се казва «Пенсилвания».“ Тя всъщност се уплашила не от последното, а от онова, което предхождало името на парахода, и в резултат на уплахата си показала бебето на комисаря и го помолила да се намеси. От полицейския комисариат започнали да телеграфират и да телефонират наляво и надясно, а клетата жена, пред която се разкривали изгледи за не особено светло бъдеще, през това време плачела. След известно време телефонът иззвънял и комисарят могъл да съобщи на изоставената съпруга: „Полицията току-що е задържала съпруга ви на гарата и вече го водят насам.“ Довели го и тук вече можем да се върнем към началото на съобщението. Комисарят предумвал дезертъора като същински ангел. А злополучният беглец сред неудържими ридания умолявал жена си да прости провинението му. Тя му простила и отново събралото се щастливо семейство тръгнало да си ходи, а на излизане, след като благодарила на господин комисаря, блажената съпруга отбелязала: „Вкъщи ще си поприказваме.“ При тези думи нещастният дезертъор се разтресъл като трепетлика.

Светата нощ. През нощта на Бъдни вечер на площада в Старе Место се сбили помежду си част от клиентите на близките пивници и в този квартал, който започва да добива модерен облик, така си префасонирали физиономиите в бароков стил, че започнали да изглеждат твърде закръгленички. Тази архитектурна украса на лицето не се понравила особено на едного от тях, който направил опит да отреже с готически замах ухото на един от компанията. Полицията се намесила и ги отвела в ареста.

Борбата между файтоните и автомобилите е приключила тази сутрин към три часа с неизбежния сблъсък. На булевард „Подебрадски“ в Жижков един файтон се блъснал с автомобил марка № 75. Файтонът спечелил почетна победа, защото автомобилът претърпял по-големи повреди.

Съпружеска свада. Трябва да се каже, че тази сутрин Фр. Айзенщайн от Либен направил голяма щуротия. Обикновено по време на свада между съпрузи съпругата халосва съпруга или евентуално го намущква с нож. Но на Франтишек Айзенщайн не му стигнала смелост дори да изчака да се стигне дотам, ами по време на кавга с жена си нанесъл сам на себе си няколко удара с нож в гърдите. Откаран е в общинската болница.

Повлякъл го ремъкът. От фабриката на Вацлавик в Жижков изчезнал един трансмисионен ремък на стойност шестстотин крони. Вчера следобед в „Хмелнице“ бил арестуван човекът, който откраднал ремъка — двацет и осем годишният Антонин Ригър, известен крадец. Оправдавал се с това, че ремъкът го повлякъл и нямало друг начин за спасение, освен да последва ремъка.

Дъщерята на каруцаря. Става дума не за страстна черноока брюнетка, а за невинна и скромна седемнайсетгодишна блондинка на име Анна, която от дванайсетгодишна имала познанства с господата на различна възраст — между единайсет и четирийсет години. Живеела в долния край на Нове Место в Прага, където около улица „Петърска“ може да се натрупа много опит, достоен за паметта на Казанова. Какво друго би могло да се очаква от нея, освен рано или късно да избяга от

къщи? Тя така и постъпила. Изчезнала от дома си заедно с двайсет и една годишния обушарски калфа Матоушек, който преди празниците се явил при баща ѝ и му казал: „Аз съм напълно почтен човек и ще си позволя да ви отнема Анчето, за да отидем на забава, а довечера в десет часа ще я върна в пълна исправност в уважаемите ви ръце.“ Негодникът обаче не постъпил така и изобщо не довел Анчето. Издирванията на детективите по време на празниците останали без резултат, едва снощи любовниците по-сетне били открити в хотел „При чешката корона“ в Жижков и отведени в дирекция на полицията. Дъщерята била предадена на баща ѝ, който се заклел, че въкъщи ще я смаже от бой, а Матоушек го закарали днес в предварителния арест на областния наказателен съд, където ще го съдят за отвлечане.

Относно статията на господин Шпунта в брой 20, озаглавена „Коледен разказ“ и отпечатана в неделната рубрика „Весел към“ на „Ческе слово“. Много добре ми е известно как се приемат вестникарските опровержения. Всеки вагабонтин, извършил някоя поразия, си позволява да публикува във вестника опровержение, защото всички вагабонти се намират под закрилата на параграф 19 от закона за печата, който, естествено, покровителства и напълно невинни хора, но преобладават негодниците. По тези съображения въз основа на параграф 19 изпращам и аз това опровержение и моля уважаемата редакция да има любезността да го отпечата, за да не попадне под ударите на почитаемия областен съд и на неговия отдел по печата №82.

Истина е, че навремето пишех коледни разкази, но не е вярно, че мой разказ е причинил смъртта на редактора на списание „Тъща“. Истина е освен това, че изобщо не съм разговарял с редактора на „Тъща“, а просто го помолих да ми даде аванс от двайсет крони срещу най-новия ми коледен разказ.

Не отговаря на истината, че в този коледен разказ се говори само за призрака в Смихов и Коширже, а е вярно, че, придържайки се към традицията на Козма^[3] и воден от чисто религиозни убеждения, съм писал за привиденията изобщо. Държа да отбележа, че редакторът на „Тъща“ не умря на часа, нито беше поразен от гръм, а се мъчи още цели два часа, докато не го довърши Квидо Мария Вискочил — той пъкнал в ръката на умирация последния си коледен разказ, в който се разправя не за една, а за осем бедни жени. Трябва да спомена и това, че

по време на тази трагедия не съм казвал нищо дълбокомислено, а само твърде весело се приближих до редактора на „Тъща“ и усмихнат го помолих освен аванса да ми даде и една цигара. Не е вярно освен това, че съм написал прекрасно съобщение за смъртта му поради простата причина, че за умрелите се говорят само хубави неща. Ще изтъкна и това, че що се отнася до коледните разкази, от много време насам ги смятам за идиотщина и ако съм се унизил чак дотам, то съм се ръководил само от финансови съображения, както е и при другите автори на коледни разкази.

За кучето, което имало две имена. Тези дни в едно провинциално съдилище в Чехия се е гледало любопитно дело, показващо как едно куче може да се дресира да отговаря на няколко имена. Един железопътен кантонер враждувал с някакъв старши полицай, много жесток мъж, и по време на кавга с него изведнъж млъкнал, после извикал високо, обърнат към къщата си: „Чиба, Вахмистър!“ Чиста проба обида на служебно лице. Изправен пред съда, той заявил: „Имам куче, което се казва Вахмистър, аз на него извиках. Мога да ви докажа, че е истина. Кучето е отвън, господин съдия, благоволете да го повикате.“ Съдията, твърде разумен човек, така и направил, за да установи всички смекчаващи вината обстоятелства, и в присъствието на старшия полицай извикал: „Ела тук, Вахмистър!“ Песът весело завъртял опашка и изтичал при съдията. Въз основа на това обвиняемият бил освободен, но не след дълго отново бил изправен пред съда, този път за обида на капелана Шорейс. Той се бил скарал със споменатия господин и по време на разпратата извикал: „Ама и ти си един тъпанар, Шорейс!“ Пред съда заявил, че кучето му се обажда и на името Шорейс и че се бил обърнал към него. Твърдението му било доказано, тъй като съдията в присъствието на капелана извикал на кучето: „Шорейс, ела тук!“ — и то, въртейки приятелски опашка, се примъкнало към съдията. Така че собственикът на кучето и този път бил освободен, а съдията, произнасяйки оправдателната присъда, се обърнал към оправдания: „Само много ви моля да не го учите да се обажда на името Ваня, защото тогава няма да ви се размине.“ Ваня било презимето на почитаемия съдия.

По следите на някогашната военна слава. Две кранти служили във войската, докато станали негодни за войнски подвизи. Купили ги от либенската бирена фабрика, за да теглят каруци с бурета бира. Вчера на булевард „Елишка“ те се подплашили и препуснали така, сякаш ги преследвала вражеска армия. На улица „Соукеницка“ били задържани от Йозеф Кршиванек и Емил Нич. До злополука не се стигнало.

Подозрителна среща. Не може да се отрече, че понякога появата на непознат човек има демонично въздействие. Щом погледът ви се кръстоса с погледа на непознат човек, изпускате от ръцете си това, което държите, а ако на всичкото отгоре и съвестта ви е нечиста, гледате да избягате по-надалеч. Това се потвърждава от следния случай. Вчера от спирката във Винохради към Вършовице двама хлапаци носели сандък със сушени сливи. Срещнал ги два̀сет и две годишният Йозеф Млейнек от Винохради и ги изгледал така втренчено, че те захвърлили сандъка и офейкали. Той напразно викал: „Чакайте, не бойте се!“ Момчетата изчезнали и все още не са издирени.

Вреден ли е тютюнът? На този въпрос може да ви отговори утвърдително осемнайсетгодишният файтонджия от Кобилиси Вацлав Кршиж. „Тютюнът ме вкара в затвора“ — ще каже той. С което ще потвърди мнението на мнозина лекари, твърдящи, че тютюнът е вреден, особено в големи количества. А в случая с Кршиж действително става дума за големи количества. За цели петстотин пакета тютюн, които той се опитал вчера да продаде в будката на №287 в Карлин. Но тъй като не пожелал да каже откъде се е снабдил с вредния за здравето продукт, бил арестуван. Заявил само, че нямало да му стигнат силите сам да изпуши всичките петстотин пакета, и затова решил да ги продаде.

Нервните коне. Конете на каруцаря Фридъл, впрегнати в натоварена с месо каруца, отдавна стояли пред къща №973 и спокойно слушали грохота на електрическите трамваи. По едно време от съседен прозорец засвирил грамофон. Той издавал толкова ужасни звуци, че на конете не им останало друго, освен да загубят и последната капка от

животинския си разум и да побегнат. Стигнали чак до №975, където двама минувачи решили, че конете са се подплашили, и ги задържали.

Новогодишен дар. Метранпажът ме хока, че закъснявам, затова съвсем накратко: Карел, С., майстор пекар от един град в Южна Чехия. Заминава за Прага. Купува новогодишни подаръци. Среща някаква хубавица край Прашна брана. Душите им се сливат в един хотел. Красавицата изчезва, часовникът, пръстените, парите — също. Майсторът не може да плати сметката. Предаден на полицията. Разпит. Невярната любовница се оказва Лойзка. Тъжно завръщане на клетника при семейството му.

След съпружеска разпра. Вчера съпругата на кръчмаря в Холешовице №463 Божена Фридрихова пожелала да умре от смъртта на големия римски търсач на удоволствия Петроний от романа на Сенкевич „Quo vadis“ и след съпружеско недоразумение се опитала да си пререже вените на ръцете. С кола на Бърза помощ я закарали в болницата, където установили, че нараняването не е сериозно. След като я превързали, я оставили на домашно лечение.

Аха! Тази дума значи какво ли не. С нея можете да покажете, че любопитството ви е задоволено, с думата „аха“ можете да дадете израз и на съмненията си, тя може да означава и писоар. Днес към четири часа следобед в гостилницата на госпожа Сикорова край Карловия мост № 1262 влезли двама непознати посетители и едва отпили от чашите си, попитали къде е „аха“-то. Единият от тях излязъл, а другият останал на масата. След известно време гостилничарката полюбопитствала да види какво става с човека, отишъл до „аха“-то. Като забелязал това, другият, който бил останал в заведението, също побързал да изчезне. Обзета от неприятно предчувствие, съдържателката се упътила към стаята си, която се намирала в приземния етаж, и намерила вратата заключена отвътре, макар че преди това жилището ѝ било отключено. На виковете ѝ, че в стаята има крадец, се притекли хора, които видели как крадецът строшил прозореца, скочил на двора и останал да лежи там с изкълчен крак. Откарали го в полицейския участък. Въздържал се да си каже името, но при арестуването в устата му намерили златна брошка и той заявил,

че ако не си бил изкълчил крака, след час щял да бъде вече в Ухржиневес. Тъй че следите водят към Ухржиневес.

Нова година в Прага. Победа на алкохолизма... Онези, които станаха свидетели на вчерашните безсмислени изстъпления из улиците, когато въодушевени групички хора, погълнали всевъзможни спиртни напитки, вино и бира, нападаха мирните минувачи, блъскаха се помежду си и си събаряха един другиму шапките, не можеха да не плюят настрана и да не си спомнят с прискърбие за всички усилия на въздържателното движение. Това не са младежки немирства и желание за забавления; това, което се вършеше в Пршикопи, е хулиганство на душевно ограничени хора, събрали се там да се накрещят и да потормозят полицията. Колкото по-идиотски хрумвания им идваха, толкова по-горещо бе одобрението на тълпата, която се люшкаше насам-натам и като си дереше гърлата, пееше различни шлагери.

Когато човек, който вони на бира от два километра, си обърне палтото наопаки и тръгне в този вид към Пршикопи, той се смята за остроумен; когато някой се разхожда с голям изкуствен червен нос, под който крие собствения си червен нос, той се има за находчив и смята, че има право да се блъска в минувачите. Вчера подобно остроумие проявиха най-малко шест хиляди ограничени глави. Блъскаха се, крещяха, свиреха, биеха се. И нямаше разлика между тях.

Прилично облечените господа се държаха като тарикати, а тарикатите — като прилично облечени пияни господа. В това отношение всички представляваха една и съща сган, която спираше файтоните и автомобилите в Пршикопи и другаде. Докато Пршикопи бяха изпълнени с публика с неприлично поведение, по-прилични граждани се бяха струпали пред кметството в Старе Место и там в относително спокойствие очакваха поправеният часовник на кулата да удари полунощ, след което се запътиха към Пршикопи, където оргиите на човешката глупост не престанаха до сутринта.

Не беше трудно да се допусне, че това ще доведе до сериозни сблъсъци. Подсилените полицейски патрули бяха нападани по грубиянски начин при всеки опит за намеса, макар и съвсем съдържана. Но защо беше тая съдържаност? Защо тъкмо в този ден се позволява на всевъзможни глупаци да отпуснат така демонстративно юздите на чудовищната си тъпота? Подобна Нова година до голяма степен

затрива всички добри намерения. Защо се позволява това? Всеки дангалак с най-голямо удоволствие псува полицаия навръх Нова година, защото смята, че това му е позволено и че още в началото на новата година трябва да се прослави с някаква голяма свинщина.

Във всеки друг сезон биха го арестували или тикнали в общинската килия дори за една трета от безобразията, които си позволява по улиците на Нова година. Разбира се, полицията може да каже, че не разполага с шест хиляди общински килии, но навярно ще се намери и друг начин за радикална намеса. От демонстрациите и публичните политически изяви ни е известно, че полицията умее да се намесва — защо тогава се разрешава тази глупашка разюзданост, да не би да се смята, че така е наредил навремето добрякът папа, свети Силвестър^[4]? Случаите, които изискваха намесата на полицията, бяха безчет. Страницата няма да ни стигне да изредим имената на всички задържани. Привеждаме само по-сериозните примери.

Един студент безчинствал. Патрулът го арестувал, понеже ударил няколко пъти един от полицаите. За студента се застъпил двамайсет и седем годишният общ работник от Коширже Вондрачек, който ударил полицаия по главата с юмрук. Арестували го и го отвели в затвора, а студентът избягал. Малко по-късно един шестнайсетгодишен ученик от търговското училище се сбил с патрула и нанесъл удари на стражарите. Той е арестуван и оставен в затвора. По същия начин се държали Вацлав Носек, фармацевт от Кутна Хора, и Блеха, който го защитил. И двамата са задържани. Арестуван е и деветнайсетгодишният Антонин Колиска. Такива случаи има много, твърде много.

От Пршикопи веселието се отклонило в околните улици и окъпаната в алкохол Нова година станала съвсем разпасана. В Здераз братята Комарек от Смихов се сбили през деня с полицаите и в ареста допълнили броя на хората, които ще получат строго, но справедливо наказание за безразсъдството си.

А накрая и едно алкохолно отравяне. На улица „Водичкова“ бил намерен в конвулсии Франтишек Калва, трийсетгодишен шивашки калфа от Смечки. В болницата било установено алкохолно отравяне.

Тъжни, твърде тъжни случаи. Кога най-сетне хората ще проумеят, че алкохолът погубва и притъпява всички човешки чувства,

и кога най-сетне от историята на човечеството ще изчезнат подобни новогодишни празници, а хората ще започнат да празнуват прехода от старата година към новата с бистра глава, чийто мозък не е просмукан с алкохолни пари както досега?

Искал да мине през Вълтава по сухо. Това му дошло на ум снощи при входа на водната повърхност на Вълтава. Този смел мъж, чието име положително ще остане в историята на водните спортове, се нарича Ян Бочек и живее в Либен. На четирийсет и три години е и след няколко халби бира често му идват оригинални хрумвания. Снощи се сетил, че Моисей минал през Червено море, без да се намокри. Щом Моисей го е направил, защо пък Ян Бочек да не мине през Вълтава при Карлинския кей? И той смело тръгнал напред. Но го сполетяла участта на фараона, водите наистина се отдръпнали, но веднага след това пак се събрали над него и той само след голямо усилие успял да се измъкне отново на брега. Отишъл да се изсуши в полицейския участък, откъдето го закарали в общинската болница, за да не получи бронхопневмония.

Внезапната смърт на скитника. Скитниците са като прелетните птици. Похвърчат, похвърчат и загинат на път. Птицата скитник се приютява някъде на уединено място, отпуска уморено глава, а на сутринта намират вцепененото ѝ тяло. Такъв един стар скитник, петдесет и шест годишният Йозеф Воржишек, се отбил да преспи в конюшната на хана „При зелената лисица“ в Михле. И снощи внезапно издъхнал в един ъгъл върху сламата.

Приключението на метача. Петдесет и пет годишният метач Иржи Чехура е добър човек, но не обича да го правят на глупак. Смята, че по Нова година има право да си пийне колкото му се ще, и ако в кръчмата не му наляят, ядосва се и мисли как да си отмъсти. На Нова година влязъл в пивницата на улица „Соколска“ №572 в Нове Место, където отказали да му поднесат бира. Той приел това като неуместна шега и започнал да крои план за отмъщение. Ако беше испанец, Чехура би ги изпозастрелял всичките, но хладнокръвният гражданин на Средна Европа предпочита да употреби не нож или револвер, а тухла. Подготовката траяла цял ден. Вчера сутринта той отишъл на

църква и се помолил за успеха на достойното си начинание, след пладне застанал пред вражеската кръчма с тухла в ръка и подкрепен от изпитата ракия, халосал с тухлата големия дървен кепенк на стойност сто крони. Тухлата го пробила, прелитнала през прозореца, стоварила се върху една маса и счупила мраморния ѝ плот на стойност десет крони. На Чехура му паднал камък от сърцето и в настроение, весел и доволен, обяснил в полицията, че го е направил за отмъщение. Задържан е в ареста.

Бягството на мнимия самоубиец. Снощи в десет часа до полицейския патрул, който дежурел на улица „Стройница“ в Холешовице, се приближил видимо възбуден млад мъж и казал на полицаите: „Ваша милост, брат ми ще се застреля, бяга, револвер в джоба, Новотни!“ А сред вечерния мрак се виждал някакъв силует, който подтичвал край ъгъла на улицата. Стражарите се втурнали подире му. Предполагаемият самоубиец наистина стрелял с револвер във въздуха и се изгубил някъде около парка „При изворчето“. Междувременно изчезнал и брат му. И от двамата засега няма следа.

Призори се смилал над измъчвания кон. Ото Херц, чиновник в частна кантора, живеещ на улица „Платнаржска“ № 13, е възторжен приятел на животните. Той се занимава със защита на конете денем и нощем, вечер и сутрин. Чувствителната му душа тръпне в упоение, когато му се удаде да се намеси и да спаси някой кон от побой. Щом попадне на такъв случай, дотолкова се разгневява, че не признава стражарските униформи. И полицейска униформа не го спира. А пък призори копнежът му да брани животните не знае предел. Днес обаче той претърпя поражение на файтонджийската пиаца пред кметството в Старе Место. Там към три часа след полунощ паднал конят на файтонджията Вацлав Шах. Файтонджиите Шкарка и Елен се опитали да го изправят на крака, но конят дори не помръдвал. Те подложили под него чул и кротко и с благодост се заели да го подканят да стане и да не се излага пред файтонджийските кобили. Но всичко останало напразно. Все едно че говорели на стената. Конят си лежал на чула и доволно пръхтял. Тогава Шах взел камшика и го шибнал няколко пъти по гърба. Свидетелите потвърждават, че е направил това дори прекалено деликатно. Конят изобщо не разбрал, че това е намек за

ставане, продължил спокойно да си лежи и не станал дори тогава, когато към него се приближил един полицай и с думите „Опомнете се, не правете глупости, а ставайте!“ го подканил в името на закона да се изправи. Конят изгледал нагло полицаая с големите си очи, изпръхтял и твърдоглаво продължил да се излежава. Шах отново вдигнал камшика, но в този миг за ръката го хванал господин Ото Херц: „До гуша ми дойдохте вече, ще ви арестувам до един, как може да измъчвате горкото животно.“ В очите му се появили сълзи, той се обърнал към коня и извикал: „Лежи си и не мърдай, от къде на къде ще ставаш.“ После господин Херц скочил към полицаая, сграбчил го за рамото, разтърсил го и закрещял: „Господин полицай, в името на закона тръгвайте с мен към участъка, ще ви науча аз вас — да измъчвате конете и да търпите да ги измъчват!“ Полицаят се възползвал от същата магическа формула, хванал господин Херц за яката и извикал: „Щом е така, в името на закона да вървим!“ И те се запътили към полицейския участък, следвани от сума народ: искреният приятел на животните господин Херц, а след него, като го държал за яката — намръщеният полицай. Вървели в утринния мрак през тихите улици, а зад тях откъм Старе Место се дочувало веселото цвилене на файтонджийския кон, който продължавал да се излежава блажено на чула пред кметството. В участъка господин Херц попитал как ще свърши тази история. „При конския касапин“ — отговорили му кратко и многообещаващо. На господин Херц му се подкосили краката и той паднал в несвяст. Представил си как ще направят от него конски салам.

Самоубийство на войник. „Той ще вдигне пушка и ще вземе на мушка сърцето си може би...“ Така пееше поетът Франя Шрамек^[5], а новобранецът Жачек от четиринайсета рота на единайсети пехотен полк в Албрехтските казарми превърна стиховете в действителност. Вчера предобед той се е застрелял в казармата.

Скръбният край на любовта на Адолф Гейза и на неговите гешефти. Веднъж пред една слугиня се изправил млад хубав мъж и й се представил с името Йозеф Шимандъл. Като същински ангел заприказвал той с нея по въпроси на банковото дело. На другия ден дошъл пак и й казал, че я обича. На третия ден заявил, че ще отвори бюро за обмяна на валута. На четвъртия ден рекъл: „Зная, че имате

хиляда крони в спестовната каса, зная също, че ме обичате. Можете да бъдете уверена, че и аз ви обичам — най-добре ще бъде да ми дадете тези мизерни хиляда крони да ги пазя като човек, който ви обича, но преди всичко търговец, който е запознат изтънко с паричния пазар и с всичките му комбинации. Тъкмо ми трябва да боядисам новосъздадената кантора; за мен, обожаема девойко, ще бъде голяма чест да видя, че не ви е страх да оставите в мои ръце хилядата крони, които освен за боядисване на кантората ще бъдат употребени и за други финансови операции, за да си осигурим постоянен приход и източник на благосъстояние.“ И господин Йозеф Шимандъл получил хилядата крони, за да не се вести повече, понеже си спомнил, че името му всъщност е Адолф Гейза и че не би могъл да се върне при своята възлюбена нито като Гейза, нито като Шимандъл, тъй като междуременно бил останал вече без пари, а човек, който няма пари, взема на заем. Гейза си дал добре сметка за това и публикувал обява в „Народни политика“, че отпуска заеми срещу скромна лихва. И тъй, при него дошъл един господин, за да поиска заем от петдесет крони. „Разбира се, мили приятелю — рекъл му господин Гейза, — ще ви ги дам на драго сърце, но трябва да получа справка за вас. А това ще ви струва пет крони.“ „Ето ви пет крони“ — казал нещастникът. „Елате утре.“ На другия ден човекът пак дошъл и се разделил с нови пет крони. Искал да получи заем от петдесет крони, а заплатил за справките общо шейсет крони. Пристигали все нови и нови клиенти, които желяели да получат заем от Гейза, и той измъквал пари от всичките. Но всяко нещо до време. Така че в края на краищата бил арестуван и от вчера е подследствен.

Добрият Рудолф и лошият Рудолф. Добрият се казва Рудолф Шисъл, а лошият — Рудолф Рус. Добрият е на седем години, а лошият — на дванайсет. Добрият Рудолф се изплезил на лошия, а лошият Рудолф го цапардосал и побягнал от страх да не го сполети наказание заради плесницата. И наистина не му се разминало, защото паднал и си счупил ръката. Полицейският лекар в Либен го превързал, а родителите му го завели в общинската болница.

Ограбен от полицията склад. Тази сутрин полицейски патрул е ограбил изоставен кантон край бущеградската железопътна линия,

която води към Мотол зад Коширже. Полицията задигнала всички складирани запаси, състоящи се от три бутилки вино и спестовна касичка. Полицаяте не само откраднали вещите, укрити от непознати в кантона, след като били ограбени в Радлице, ами и стигнали дотам да предприемат издирване на лицата, които са укрили вещите в изоставения кантон.

Кой как се забавлява. Когато се съберат два празника един след друг, хората ги отбелязват по различен начин. Някои оползотворяват почивните дни, като ги проспиват, други пък ги прекарват в побоища. Към втората категория принадлежи Ярослав Вотруба от Михле, който снощи след девет часа направил порядъчен скандал в кварталната пивница №122, тъй че се наложило да го изведат от заведението. По време на разправията ръката му преминала през стъклото на вратата и той си порязал китката. Превързали го, но той смъкнал превръзката и изтичал чак до булевард „Палацки“, където се строполил на земята почти обезкървен. Закарали го в общинската болница. Почти по същото време в пивницата „У Примасу“ създал големи неприятности двайсет и четири годишният строителен надзирател Йозеф Дърбоут от Долни Тршебонин. Младежът бил отведен в полицейския участък, където направил опит да се обеси. По-късно взел да буйства и му сложили усмирителна риза.

Дребни кражби. С настъпването на студовете парите стават кът и кражбите се увеличават. Хората крадат каквото им падне. Така например на Вацлавския площад задигнали стълбата на мияча на прозорци Ст. Ходинарж на стойност двайсет крони, а от витрината на фирмата „Новак“ на улица „Водичкова“ изчезнали пет дюзини носни кърпи. На една госпожа ѝ откраднали златните очила. На Матилда Тържилова от Смихов — боята. На Йозеф Манделбаум — голям пухен юрган и възглавница. На Алозия Блимова от улица „Салмовска“ — червен маншон. Близо до ума е, че има и кражби на пари. На нашия редактор Ханзличек му откраднаха портмонето. (Съдържанието на портмонето е редакционна тайна.)

Метеор над Прага. Вчера в осем и нещо над Прага се появи голям метеор, който летеше от север на юг. Метеорът имаше

кълбовидна форма и значителни размери, а от него на юг стърчеше израстък с прекрасен червен цвят. Това рядко явление бе наблюдавано цели осем секунди.

Любители на черния пипер. Много са хората, които си купуват тази подправка от магазина на Вацлав Йелинек в Холешовице №11. Но вземат от нея най-много по за два халера. От дъжд на вятър някой ще купи за четири халера, а да си вземе човек чер пипер за шест халера, е вече нещо необикновено. Както споделил самият господин Йелинек, тази стока се пласира ужасно бавно. За да го успокои, неизвестен крадец му откънал наведнъж цяло сандъче със седем килограма чер пипер.

Шопар, загинал във влак. Става дума не за милиардера Уайнигниг от Сидни, който получил удар в спалния вагон на път за Гестаун, а за един съвсем обикновен шопар от унгарско потекло. Той бил сполетян от трагична смърт и си заслужава да скърбим за загубата, още повече че не е известно къде се е дянал. Доказано е, че преди да настъпи внезапният край, той се е опитал да намери общ език с всички началник-гари в Унгария и Долна Австрия чрез грухтене. Когато благородният шопар пристигнал в Холешовице, във вагона влязъл неизвестен човек, който цинично го заклал и спокойно го изтърбушил на място, като оставил вътрешностите му в голяма кърпа, белязана с инициала „К“. По всяка вероятност това е начало на изречението: „Какво толкова има за чудене?“

Дали поручиците все още имат пари към десето число? Положителен отговор на този въпрос е дал непознатият крадец, вмъкнал се чрез взлом в жилището на поручик Йозеф Шадерл от деветдесет и първи пехотен полк на №171 в Карлин. Той откраднал оттам четиристотин и трийсет крони в брой и дори един златен пръстен, а така също никелиран часовник на стойност десет крони и цигаре на стойност петдесет халера.

Птицевъдство. Непознат човек четял „Светът на животните“. От списанието научил, че птицевъдството е важен отрасъл на народното стопанство. И си наумил да отглежда домашни птици. С

тази цел взел на заем от гостилничарката Мария Маржикова в Дейвице петнайсет кокошки и две гъски на стойност шейсет крони. Навярно е решил да основе птицевъдна ферма. Полицията издирва приятеля на животните.

След нощния гуляй. Тази сутрин в „Стогодишното кафене“ седял на чашка двајсет и две годишният техник Рудолф Букач, живеещ на улица „Шумавска“ № 32 във Винохради. Призори такива заблудени хора обикновено не са с всичкия си и Букач не правел изключение. С мъждиво съзнание за скръбната утрин, както би се изразил Карасек от Лвовице^[6], той стрелял в главата си с револвер. Лекарят от Бърза помощ доктор Свобода му оказал първа помощ и наредил да го откарат в болница.

Безхарактерният крадец. Да се вмъкнеш някъде смело чрез взлом, да откраднеш петстотин и двајсет крони, а след няколко дни да върнеш тези петстотин и двајсет крони с пощенски запис — от гледна точка на крадците това е най-малкото безхарактерност. Такива безхарактерни крадци се срещат в Писек. Наскоро някой обрал магазина за книжарски стоки на Лудмила Восаткова, а вчера изпратил откраднатата сума от петстотин и двајсет крони на главния полицейски комисар Рошкота заедно с писмо, в което изразява разкаяние.

Добавка към съобщението за метеора. Вече е почти установено, че метеорите са били няколко. Един от тях е летял от север на юг, а друг — от запад на изток. Последният е паднал край селището Парник. Както ни известява брат Кроб от Петровице край Раковник, в неделя там прелетял в южна посока огромен метеор, съпроводен от силни тътнежи и мощни въздушни вълни.

Тайно въоръжаване. Преди около месец неизвестен грабител открадна от витрината на оръжейния магазин „Карел Шулц“ на площада в Старе Место четири пистолета „Броунинг“. Усиленото издирване на крадеца се увенча с блестящ резултат. Снощи той отново се вмъкнал в магазина и взел от витрината два револвера и три броунинга. След месец се очаква отново да намине към магазина.

Въздействието на една постановка в театър „Пищек“. В театър „Пищек“ се поставят пиеси с толкова глупаво съдържание, че дори водопроводът не издържал. Вчера след представлението се е спукала тръба на самата сцена. „След нас потоп!“ — са могли да извикат зрителите и щяха да бъдат прави. Потопът започнал едва след като публиката излязла от залата.

Сблъскване между млекарска каруца и електрически трамвай. Вчера в Либен край Балабенка млекарят Матиаш Лимбуски управлявал каруцата си толкова несръчно, че се опитал заедно с нея да прескочи вагона на трамвая. Това не му се удало, а сблъсъкът с мотрисата на трамвай №5 бил толкова силен, че Лимбуски паднал от капрата. Но изобщо не се наранил.

Кайзеровата смърт. Вчера в град Ческа Скалице една тревожна вест предизвикала голямо вълнение. Причината била получената в местната поща телеграма: „Kaiser ist gestorben.“^[7] Ставало дума за Кайзер — обичания от всички железопътен кантонер от околностите на Храдец Хралове.

Качвайте се в електрическия трамвай по време на движение! Нищо друго не ни остава, освен да нададем този призив. Досега пишехме: „Недейте!“ — но сега трябва да напишем: „Скачайте, скачайте колкото си искате. Щом видите, че трамваят е тръгнал, метнете се вътре в движение!“ Защо ли? Защото вчера ученикът от търговското училище Ян Кратохвил от Краловске Винохради № 240 толкова ловко се качил в движение на електрическия трамвай по булевард „Палацки“ във Вършовице, че паднал от вагона на паважа и се ранил в главата. Тъй че, който иска да го последва, нека не се смущава и да продължава да се качва в движение. Колегата от „Право лиду“, приятелят Новотни, също обича да се качва в движение. Нека тези редове му послужат като искрено предупреждение, защото един редактор социалдемократ също може да си строши главата.

Злополучният свидетел. Случва се свидетелят в стремежа си да докаже нечия невинност да закъса и така да се оплете в показанията

си, че да се разтрепери и накрая да излезе наяве, че и той има пръст в работата. Нещо подобно станало вчера в полицейския участък в Храдчани. Предхождало го сбиване — хубаво, наистина прекрасно сбиване в историческия квартал Храдчани сред атмосферата, която навяват старинните керемиди и аркади на „Похоржелец“ № 139. Там има едновременна гостилница, за която отдавна побоищата не са всекидневие, а стават само от време на време, когато повечето посетители изпитат желание да се излявят в тази историческа обстановка на двубои и стълкновения. Оттук шведите са нахлули в Прага през пролома в крепостната стена, тук са се били французите, тук се е сражавала войската на пруския крал Фридрих и са претърпели поражение воините на Пасау, тук са оставили кости чуждестранни и местни наемници, а вчера там се е бил Йозеф Капалин, трийсет и една годишен общ работник от Бржевнов. Бил се той юнашки за славата на някогашните атамани, счупил с една халба главата на гостилничаря Алоис Тихи и продължил да го налага със страшна сила, докато не пристигнал полицейският патрул, за да го арестува и да го отведе. „Няма ли кой да докаже невинността ми?“ — провикнал се Капалин сред зловещата тишина на Храдчани. „Аз, Йоско“ — дочул се глас откъм разпръснатата навалица и към патрула се приближил трийсет и две годишният работник от Бржевнов Кицъл. „Вие не ни трябват“ — протестирали стражарите. „Кълна се във всемогъщия Бог — викнал Кицъл, — че приятелят ми е невинен като агнец Божи, и ще дойда да засвидетелствам това.“ Оттук нататък започнали злочестините на нещастния свидетел. От мига, когато Кицъл от обикновен гражданин се превърнал в свидетел, щастливата му звезда се отвърнала от него. При пристигането на полицията орисниците успели да го изведат бързо на улицата, но Кицъл се върнал в ноктите на правосъдието, в лъвската яма на полицейския участък в Храдчани. Ето го с Капалин в тясно помещение, изправен пред писалище със служебни книжа, той говори грубо, но убедително. Позволява си на няколко пъти да обиди служебни лица — патрула, и заявява тържествено, че приятелят му Капалин е невинен и че трябвало да арестуват вместо него самия Кицъл, само че не го хванали, макар той да държал нож в ръката си. „И с тоя нож ще се разправам с всеки, който каже, че Капалин е виновен, той е чист като ангел, мръсникът съм аз, ваша милост. Капалин не е побойник.“ Всичко свършило така, както можело да се очаква.

Печално, трагично, сурово, жестоко, не е за разправяне. Горещото приятелство между двамата останало невъзнаградено. Задържали в затвора и двамата според изпитания лозунг „Виновен, невинен, карай наред“ — възглас, който те надавали по време на сбиването. Проливам сълзи над тези редове, защото знам, че въпреки всичко нито една от улиците в Храдчани няма да носи името „Кицъл“.

Краят на столуващия в старопиталището. В старопиталището в Босковице бил зачислен на храна някогашният заможен касапин Йозеф Фиала. Храната изобщо не ставала за ядене и той изпадал в меланхолия. Всички му давали да разбере, че живее от милостиня. В такъв пристъп на меланхолия той приложил японския начин за самоубийство — харакири. Разпрал си с бръснач корема от левия до десния край и умрял след няколко секунди.

Избягал от казармата. Драгунът Йозеф Махалек от четвърти ескадрон на драгунския полк в Бърно си уредил среща с годеницата си в Ходонин. Но предварително не бил разговарял с капитана по въпроса. Поискал отпуска едва след като срещата била уговорена. Тъй като не му разрешили да излезе в отпуска, той заминал без позволение, върнал се в Бърно потънал в кал, явил се пред един полицаи и му заявил, че е избягал от казармата, но че след това, което му се случило в Ходонин, желаел да продължи службата си. Завели добрия войник Швейк Махалек в казармата и му друснали шест седмици арест.

С помощта на железен лост убеждавал жена си, че е прав. Става дума за сарача Цирил Циприан, живеещ във Винохради №440. Двамата със съпругата му често поддържали противоположни възгледи. Вчера той придал тежест на доводите си, като грабнал един железен лост и го запокитил срещу главата на жена си. Това станало в дюкяна му, а след като Бърза помощ откарала съпругата в общинската болница, където я приели на лечение в клиниката на професор Кукула, нежният съпруг спуснал ролетките и избягал.

Господин Розенхайм излязъл от „Конските порти“ и там случайно срещнал двама очарователни полицаи. „Накъде сте се запътили, господин Розенхайм, не желаете ли да ви изпратим?“ „Имате

много здраве!“ — рекъл им той, но въпреки това се върнал заедно с тях, защото господин Розенхайм, който отивал към Винохради, за съжаление бил неколkokратно осъжданият крадец господин Борживой Розенхайм, а в джоба му имало няколко шперца.

Когато свинското поскъпва. Цената на свинското месо скочи толкова нагоре, че натоварените с него каруци биват нападани, сякаш карат чували със злато. Ето един подобен случай. Докато каруцарят Карел Щепан карал за Нусле товар свинско месо, някакъв непознат му експроприирал цял свински бут — при днешната скъпотия навярно ще го продаде на някой златар или бижутер.

История с три чифта панталони. Ян Рол, крояч от булевард „Хус“ №43 в Жижков, държал на витрината си три чифта панталони. Привечер пред дюкяна му се появили трима младежи с чужди панталони — полицията издирва не само панталоните, но и лицата, обути в тях.

Забравила си детето. Има различни степени на разсеяност. Някои винаги си забравят чадърите, други си губят ума, трети пък си оставят вкъщи портмонето и тръгват да си купуват автомобил или излизат от дома без шапка. Наскоро един сънен мъж беше излязъл от къщи само по наполеонки и с цилиндър, а вчера някаква разсеяна майка дори си бе загубила дъщеричката на годинка и половина. Детето било намерено привечер зад входната врата в къща № 1034 в Холешовице. Момиченцето седяло на стъпалата и повтаряло: „Аз няма мама, мама няма.“ Детето било дадено в Майчин дом, а разсеяната майка се издирва от полицията.

Старинният завършек на една веселба (драма в две действия). Печкарят калфа Йозеф Мац от Карлин № 244 се забавлявал толкова добре на някакво увеселение, че когато в шест часа сутринта влязъл във входа на дома, където живеел, решил, че вече си е в леглото, само че никой не се е сетил да му запали печката и затова креватът му се видял някак студен. Въпреки това си съблякъл дрехите и грижливо ги подредил върху стъпалото, което сметнал за стол. Турил си шапката върху нощното шкафче, тоест върху една от каменните плочи в

коридора, едната си обувка закачил на входната брава, а другата оставил на крака си, но навлякъл върху нея чорап и го увил с вратовръзката. След като се настанил така удобно, се завил с жилетката, с панталона и с балтона си, помолил се на ангела хранител да бди над душата му и заспал с блажен израз на лицето. Но това не продължило дълго. Второто действие тепърва започва. В същата сграда живее шейсет и седем годишната работничка Катержина Брозова, която всяка сутрин в шест и нещо излиза да си купи мляко. Така сторила и тази злополучна сутрин и в тъмното се спънала в спокойно заспалия Йозеф Мац, разбила си носа и останала да лежи върху спящия момък, викайки за помощ, понеже така се оплела в тоалета му, че не могла да се измъкне. Двете прострени тела, кръстосани едно върху друго, създали у притеклите се хора впечатлението, че става дума за някаква любовна трагедия. Но не след дълго всичко се изяснило и те успели да изправят старата жена на крака. Повече време им отнело събуждането на младежа, който, като видял толкова много народ около себе си, се развикал: „Моля ви се, добри хора, не ме погубвайте!“ Тъкмо бил сънувал разбойници. Още по-дълго време било нужно, за да му обяснят къде се намира — най-сетне това му се изяснило и той със сълзи на очи и по долно бельо се прибрал в жилището си, където само след миг пак заспал сладко.

Счупената стомна. Става дума не за комедията на Клайст, а за едно печално, несъчинено събитие, за една от хилядите подобни случки от незапомнени времена до днес, които си приличат като две капки вода. Щом открият сред горите някое древно селище и направят разкопки, незабавно намират отломки от счупени гърнци — свидетелство, че и в древността по тези места са живели хора и че съпругите са замеряли с домашни съдове главите на мъжете си. От мига, в който счупвала главата на мъжа си с някое гърне, жената преставала да бъде негова робиня. Отминали векове и цели епохи, докато се стигнало до вчерашния ден, когато във Вършовице се повторило същото, което ни е известно от древността и от което се оплаква философът Сократ. Там Франтишка Конопова, съпруга на зидар, строшила една стомна в главата на мъжа си. Печално и трагично събитие. А след хиляди години ще открият парчетата на тази стомна и ще има да се чудят как ли се е счупила. Учените ще напишат за това

цели томове, дебели книги, макар че и след хиляди години ще се повтарят същите домашни истории.

С какво се препитават хората в Прага (из залите на околийския съд). Из цяла Чехия се знае поговорката: „Добре се живее в Прага, ала с пари.“ Само че в Прага човек може да е честит и без пари, стига да има сърчни ръце и остро зрение, за да забелязва навреме приближаването на стражаря. Вчера един такъв хитрец се озовал на подсъдимата скамейка в околийския съд. Той също си живеел доста добре в Прага без пари и без да работи. Навремето някакъв добър човек му казал, че всеки би трябвало да има кокошка за обяд — споменатият гражданин бил доволен и без кокошка в тенджерата, стига да имало куче във фурната на печката му. А това се случвало твърде често. Разбира се, не е далеч от ума, че за да има кучешко печено, той не отворил собствен кучкарник, нито пък угоявал кучета, а оставял тази грижа на ближните си. Ходел из улиците, гледал кога слугините ще изкарат кучетата „на повън“, и при удобен случай хващал някое подебелшко. Собственикът или собственичката на кучето можели да обикалят всички пражки кучкарници, но единственото нещо, което оставало от песа, била леката миризма в едно сутеренно жилище. Но в онази стара поговорка ненапрасно се говори за стомната, с която се ходи веднъж за вода, втори път за вода, докато стомната се счупи. Любителят на кучешко месо също ходел за вода със стомната от пословицата, докато един ден, тъкмо когато бил прегърнал един добре охранен дакел, не го спипала полицията. Оправданията му, че искал просто да погали кучето, останали напразни, вчерашните „милувки“ му стрували два дни затвор, защото веднъж вече му се било случило ловът му да не излезе сполучлив. Тогава се отървал само с двайсет и четири часа. Щом си излежи четирийсет и осемте часа, сигурно ще тръгне в друг квартал.

Обир в народния дворец на социалдемократите на улица „Хибернска“. В помещението на сдружението на калфите шивачи се вмъкнали крадци, които задигнали пощенски марки за дванайсет крони, както и десет крони в брой. Имали намерение да задигнат и пишещата машина, но като се сетили за борбите на социалдемократите, си тръгнали, без да пипнат машината.

Развален въздух. Осемнайсетгодишната санитарка в чешката детска болница Магдалена Кинетова отишла да се помоли в църквата „Свети Игнатий“ на Карловия площад. Там тя припаднала от изпаренията, излъчващи се от телата на богомолците, и била откарана в общинската болница.

Случай с два вола. Докато се разтоварвала стоката на търговеца на добитък Жак от Краловске Винохради на гара „Франц Йосиф“ в Прага, избягали два вола. Единият стигнал до тунела под Жижков, където бил блъснат от товарен влак и убит на място. Второто говедо стигнало чак до държавната прокуратура.

Крадецът Витасек тръгва по правия път. Преди четири дни от затвора „Панкрац“ бил пуснат на свобода крадецът Витасек, който след дългото прекъсване незабавно започнал отново да практикува. Ограбвал тавани, крадял балтони, но тъй като в „Панкрац“ междуременно бил поизгубил форма, скоро го заловили и го изправили пред съда.

В църковната изба. Известно е, че в църковните изби не се чувства липса на добро винце и ликьори. В това бил твърдо убеден и работникът Франтишек Храбовски, който избил прозореца на църковната изба в Марианске Хори и се вмъкнал в избата с надеждата да открие там изобилна плячка. Човекът не останал излъган в очакванията си, но едва започнал да опитва ракиите и виното, когато го изненадали и трябвало да бяга. На другия ден обаче го открили и той бил задържан от полицията, тъй че виното и ракиите все пак ще си ги изпият господата свещениците.

Кибрит в чая. Да се изсипе в чая изстърган фосфор от кибритени клечки, да се изпие сместа и напитката да разстрои стомаха за няколко дни (защото нищо друго не може да се постигне по такъв начин) — това средство за самоубийство днес вече е толкова демоден, че към него в най-добрия случай би могло да прибегне някоя слагиня, незапознатата с нещо по-добро. На кибрита, разбира се, трябва да се отдаде полагаемото, защото твърде дълго е бил предпочитано средство

при нещастна любов. Сега, естествено, нещата са се променили и нещастната любов вече се лекува другояче. Вчера следобед се опитала да се отрови с кибрит съпругата на един монтьор, двацет и пет годишната Лудмила Ружичкова, жив. „Подол“ № 39. Тя настъргала кибрит в чая, изпила го и била откарана в общинската болница, където разполагат с ефикасни средства за промиване на стомаха. Причината за отчаянието ѝ не е известна.

Разрешили въпроса с поскъпването. Гражданинът Янох, портиер и същевременно разсилен на „Сокол“ в Дейвице, и гражданинът Клима, портиер на „Златният папагал“ в същия квартал, от доста време насам обсъждали заедно въпроса, как най-добре да се преборят със скъпотията. Начинът, който предлагали по събрания социалдемократите, никак не им допадал. Да хулят властта, картелите, парламента, общината или да участват в улични демонстрации, където да ядат пердах от стражарите — това изобщо не било по вкуса им. Те си мечтаели непрекъснато за Аржентина, за тази златна страна, където има такова изобилие от евтино месо, че го карат за продан дори в Прага. Аржентина им си явявала навред и по всяко време. Накрая те решили да се допитат до един човек, когото били слушали да говори по събрания за аржентинското месо и за когото научили, че е отличен познавач на живота в Америка и в Аржентина. Пропагандаторът на великата социална идея и изтъкнат деец на социалдемократическата партия Кнежек така картинно им обрисувал всичко, че им замаял главите. Те решили веднага да потеглят за Аржентина и буквално паднали в обятията на гражданина Кнежек, който предложил да им покаже пътя. Пътешествието им започнало в понеделник, но при особени обстоятелства. Щом събрали парите за наема от поверените им жилищни кооперации, двамата, придружени от Кнежек, заминали първо за Бремен и оттам с кораб за Аржентина, при евтиното месо. Според получените съобщения корабът им вече се намира в открито море. Трудно е да се каже дали ще пристигнат, понеже собствениците на двете жилищни сгради са взели мерки да ги върнат колкото се може по-скоро заедно със събрания наем. Присвоената сума възлиза на шест хиляди крони.

[1] Крайни пражки квартали, враждуващи помежду си. ↑

[2] Приятел на Хашек, с когото започват издаването на „Приключенията на добрия войник Швейк“. ↑

[3] Козма Пращки (ок. 1045–1125) — първият чешки хронист. ↑

[4] Силвестър — Нова година. Има и папа със същото име. ↑

[5] Франя Шрамек (1877–1952) — чешки поет, модернист, известен с популярните си мелодични стихове срещу милитарисма и войната. ↑

[6] Иржи Карасек от Лвовице (1871–1951) — чешки поет декадент. ↑

[7] Кайзер умря (нем.). ↑

ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ ИЗ СВЕТА НА ЖИВОТНИТЕ

Лама. Тя спада между най-чистите животни и трупа изпражненията си на купчинка, която грижливо покрива с пръст. Тя постъпва така, докато малката купчинка се превърне в голям куп, от който впоследствие туземците се снабдяват с гориво, така оскъдно по тия места.

Бяла мечка. Бялата мечка е най-издръжливият бегач в света. Освен това умее и да плува, въпреки че не може да се сравнява в това отношение с тюлена. Ето защо, за да не хаби напразно пот, когато тюлените са на сушата, тя отрязва пътя им за отстъпление към морето и така те се превръщат в лесна плячка. Бялата мечка не е така опасна, както твърдят за нея, тъй като страни от хората и бяга от тях. Само когато я ранят, тя се защитава отчаяно.

Леопард. Много лесно може да бъде ослепен. Трудно бяга и живее в усамотение. Не се плаши от огъня както други хищници от род Котки. Нежен съпруг и баща е и от хищните котки е най-интелигентен.

Лъв. Когато тръгне на лов, лъвът започва да реве, но не, както може да се помисли, от великодушие, ами за да уплаши животните, които е намислил да вземе за плячка. Не умее да се катери и изобщо не може да се прехвърля през високи огради. Зрението му е слабо. Когато го ранят, хапе раните си. Може да бъде прогонен с огън. Периодично мени начина си на живот: ту живее сам, ту пък се движи в групи. Рядко успяват да го хванат в яма. Ако с един скок не успее да повали жертвата си, в случай че не е ранен, се оттегля. Предпочита сланината пред месото. И накрая, нещо за нашите прелестни читателки. Лъвът повече се поддава на укротяване от красиви укротителки, отколкото от укротители мъже. Твърде галантен е.

Мандрил (червенобузест дуран). Един от най-интелигентните павиани е мандрилът, забележителен с обичта си към униформите и същевременно с необикновения си страх от мъже с дълги мустаци. Към жените изпитва силна любов и много от мандрилите в зоологическите градини са известни с това, че са се влюбвали в дъщерите на пазачите си.

Мечка. Мечката е самотно животно и не понася компаниите. Зрението ѝ отслабва в мъгла и това я вбесява; когато човек я удари в муцуната, тя изпада в несвяст, лесно може да ослепее; повече се поддава на укротяване от жени, отколкото от мъже. Не обръща внимание на разни трупове и мърши и е лош баща.

Пеперудите имат необикновено развито обоняние. От голяма далечина долавят уханието на любимите си цветя, при които долитат, без да държат сметка за разстоянието.

Мишка. Когато кракът ѝ попадне в примка, мишката се освобождава от плен, като прегризва въженцето и избягва. Полската мишка много трудно може да бъде отровна. Змийската отрова не действа на полските мишки.

Прилепи. Нападат фенерите, от които струи неприятна за очите им светлина. Търпимост проявяват само по отношение на виолетовата светлина. Зелената светлина им прави поразително впечатление. Те изпадат в уплаха и се разтреперват. Червената светлина ги довежда до ярост. Обикновената светлина на лампа или светлината на огъня увеличава яростта им и много често в такова състояние прилепите политат в огъня.

Жълдници. Който е минавал зимно време през смръзнала се гора, често е бил изненадан от груби свадливи звуци, издавани от птици, които изглеждат възбудени и се държат на почетно разстояние от пътника. Лятно време обаче те дори не могат да бъдат забелязани в листака на дърветата. Птиците се наричат жълдници. Жълдникът е лисицата между птиците, кокетният рицар на клонака, красив и умен и както се полага, духовно събуден, брутален и нагъл по отношение на

слабите и жалък страхливец по отношение на силните. От много отдавна жълдникът се слави като жесток обирник на чужди гнезда. Брем го нарича „ангела на опустошението“. Въпреки че последвалите по-късно наблюдения не са потвърдили по неоспорим начин вредността му, все пак е уместно да се ограничи пребиваването на тази красива птица в горите и изобщо да не се търпи присъствието ѝ в градините, ако искаме да се наслаждаваме на птичите песни. Жълдникът се отличава със странната си привичка есенно време да събира жълди, шикалки и други горски плодове, с които се запасява, като ги заравя под горския мъх и в специални дупки в земята. С присъщото си лекомислие жълдниците забравят за скривалищата си и по такъв начин се превръщат в неволни радатели за подновяването на горите, защото от струпаните семена напролет израстват млади горски дръвчета. Особено впечатление прави неприятният крясък на жълдниците, който при доближаване до тях се превръща в истинско ругателство, псуване и кълнене. Въпреки това жълдниците са в състояние да издават и приятни звуци, тъй като притежават немалък талант да имитират пеенето на другите птици. Често могат да се чуят жълдници, които викат като горски ястреб, а малко след това запяват като червенушки с нежни меланхолични тонове. Младите жълдници, отгледани в клетка, ни веселят като истински уличници, тъй като се научават да свирят с уста разни сигнали, а и да подвикват с думи.

Вредно ли е да се пие вино? Повсеместно пиенето на вино се препоръчва по време на обяд, то има специалното предназначение да предпазва жените от заболяването, известно под медицинското название ентерит — възпаление на червото, което се среща често при жените поради пиене на вода. В човешката природа открай време е вкоренено влечение към напитките, произлезли от ферментация, като виното, мътеницата, кваса, медовината, пивото и подобни. Това явление според най-новите изследвания на френския професор Тиси има известно оправдание. Според него пиенето на напитки, получени от ферментация, унищожават тифозния бацил на Еберт, например с вино бацилът на Еберт се ликвидира за два часа. Противно на това доктор Болерио твърди, че и умерената употреба на вино е опасна за лицата, които страдат от ставен ревматизъм, и за хора, които са възпрепятствани поради професията си да се движат достатъчно.

Неумерената употреба на вино, разбира се, е опасна за всеки, както и неумерената употреба на всички напитки, съдържащи алкохол.

Китайски певци мишки. Без съмнение никой няма да се залови да превъзнася китайците като особено музикален народ. Музиката, която произвеждат те, е от такъв характер, че са необходими здрави нерви, за да може европейското ухо да понесе китайската музикална продукция. Китайците обаче обичат и по-деликатна музика, тъй като отглеждат в домовете си особен вид дребни мишки, които писукат доста мелодично. Тази музика — „пао линхе“ или „букет от мелодии“, както казват китайците — е твърде приятна за китайското ухо и колкото повече такива мишки писукат в домакинството на един китаец, той толкова повече се гордее със своите певци, а след като те остаряят и престанат да „пеят“, китаецът погребва „букета от мелодии“ с подобаващата се почит в стомаха си, тъй като месото на тия певци било твърде вкусно.

Човекоподобната маймуна Диана. Тук е уместно да се кажат няколко думи за целувките. Би трябвало да се разпрострем твърде нашироко, ако поискаме да изброим различните възгледи за целуването и да споменем и да констатираме различните други прояви, които заместват у някои народи целуването. Мястото, с което разполагаме, не е достатъчно, за да изброим и да опишем случаи, като триенето на нос о нос, взаимното изплезване на езиците у тибетците и подобни. Така ще стигнем до въпроса, по какъв начин изявяват любовта си животните. Кучето например и котковидните хищници лижат ръцете на господарите си, значи можете да си представите за какъв прогрес говори фактът, че човекоподобната маймуна, шимпанзето Диана, собственост на госпожа Харлин, съпруга на известния английски търговец на животни, целува господарката си в устата, проявявайки пълно разбиране за красотата на целувката. И това не е само механично, престорено целуване, в тези случаи проговаря душата на човекоподобната маймуна, която в пълна мяра се отдава на притегателната сила на устните.

Най-големият хищник в света безспорно е бил тиранозавърът, чийто скелет, намерен от професор Браун южно от

Глазгоу, в Монтана, се съхранява днес в залите на Природонаучния музей в Ню Йорк. Това грамадно създание е най-големият хищник, живял някога на Земята. Бил е дълъг 40 стъпки, зъбите му са достигали до 4 стъпки на дължина и са били много остри. Една част от скелета му е била намерена в пясъчникова скала, втората част била открита в по-долния аспиден пласт. Няма жив хищник, който би могъл да се сравни с това праисторическо месоядно животно. Лъвът и тигърът ловуват по правило само тревопасни от средна големина и не обръщат никакво внимание на дебелокожите, като носорога и слона. Ситуацията през периода креда, през който е живял тиранозавърът, е била различна. Тиранозавърът, въоръжен със страшните си зъби, е могъл да напада с успех и най-големите тревопасни. Големината му надвишава ръста на всички праисторически животни. И най-големите тревопасни през този период без съпротива са ставали жертва на тоя страхотен хищник.

Какво може да се получи от човека. Човекът, както е казано в Библията, не е нищо повече от прах. Но от какво се състои този прах? Един известен английски химик, който подложил на анализ човешки прах, установил, че човек със среден ръст съдържа в себе си същите вещества, от които се състои яйцето, и то в такива количества, че от него биха могли да се получат хиляда яйца. Във всеки от нас има толкова кислород, водород и въглеродород, че с тях би могъл да се напълни един голям балон, който да вдигне човека във въздуха. С произведения от човека светилен газ би могло да се осветява в течение на цяла една нощ улица с дължина 500 метра. Ако въглеродът, който се съдържа в човека, се превърне в графит, от един човек биха могли да се произведат 780 дузини молива. От желязото в нашата кръв биха могли да се изковат 7 подкови. Тялото ни съдържа освен това 600 грама фосфор, от който биха могли да се произведат 820 000 кибритени клечки или пък да бъдат отровени 500 души. Освен това нашето тяло съдържа 6 килограма мазнина, от която биха могли да се изляят 60 качествени свещи. Тялото ни съдържа и 20 чаени лъжички сол.

Утринни упражнения с тигър. Физкултурата е много здравословно нещо и всеки от нас може да си избере най-подходящия

начин да прави физкултура и най-подходящата система за упражнението ѝ. Ето защо в атлетическите кръгове напоследък силно привлече вниманието физкултурната система на главния редактор на настоящото списание Ладислав Хайек, който всяка сутрин се хваща на класическа борба с един голям бенгалски тигър. Отначало, разбира се, след подобна борба той чувстваше известна отпадналост, но днес, след като вече продължително време всяка сутрин се е подлагал на това физкултурно лечение с тигъра, то вече никак не го уморява. Тази физкултурна система оказва влияние и за избистряне на мисълта и както уверява господин Ладислав Хайек, той винаги има твърде приятното усещане, когато смъква тигъра от плещите си. Не ни остава нищо друго, освен да препоръчаме горещо тази физкултурна система на всички, които проявяват интерес към мъжествения спорт.

Заразеният шаран. Страстният рибар господин Бенке уловил тези дни в пролетните води на Вълтава особена риба, за която твърди, че е шаран, прихванал странна зараза. Шаранът по негова преценка бил на около 54 години, обрасъл с мъх, сплескан, под влияние на заразата крайниците на тялото му били окапали. Въпреки това бил много пъргав и чевръст във водата, така че господин Бенке едва успял да го хване на въдицата си и с големи усилия да го измъкне на брега. Господин Бенке е известен рибар, запознат с различни видове енциклопедии, така че е напълно изключено да има грешка в изводите му за забележителната риба; затова ние бяхме принудени да се присъединим към мнението му, че шаранът е заразен. Остава само да се обясни от какво е заразен шаранът.

БИТКА С АРМИЯТА НА СПАСЕНИЕТО

I.

Господин Чарлс Ларсон, командир на Армията на спасението в Чехословакия, изпрати до централния бюлетин трогателно съобщение за рубриката „Международни новини“: „Южна Африка. Подполковник Смит, който от 30 години работи сред местното население, е бил изяден заедно с двама офицери, негови помощници, от 17 отскоро покръстени доброволци. По този начин успял да покаже на цял свят, че любовта към религията има и практическа стойност.“

Господин командирът беше в мрачно настроение. В Южна Африка туземци изяждат подполковници, че и офицери, а тук, в Чехословакия, търговията с души е направо мизерна. На Свети Силвестър от обед нататък имаше войнишко събиране. Наложиха се да отворят всички прозорци — така вонеше на ром. Обществената изява приключиха след полунощ няколко особи, които бяха задържани за пиянство.

На Нова година сред редиците на покаяващите се бяха коленичили десетина души, от чиито джобове стърчаха гърлата на бутилки коняк.

В неделя капитан Пивонка отиде в Пардубице, в което според слуховете единайсет души търсели спасение на душите си. Накрая излезе, че им трябвали пари за кръчма.

На 31 декември от Швеция пристигна капитанката Блеуда Хелспонг да помага в работата. Още с идването си научи песента: „Наливайте, пантери!“

Работата в Словакия започна на седми януари, а на девети пристигна телеграма, че водачът на похода си поръчал в Скалице 3 хектолитра вино за сметка на Армията на спасението.

Капитан Хънт се върнал в родната си Англия да се лекува.

На поручик Кукач му изчезнали униформените панталони, разправят, че ги сменил за мармалад, който раздал на бедните деца, и сигурно така е станало.

На втория ден от Коледа младежката лига изпрати във Винохради сержантката Либуше Аронова, която рецитирала наизуст 38 стихотворения и разнообразила празничната програма със свирене на пиано и пеене, вследствие на което в отделението за нервнболни на виноhradската болница до ден-днешен лежат двайсетина младежи и девойки, дошли заради коледните подаръци.

Приятният глас на капелмайстора на сборния китарен ансамбъл извади командира Ларсон от унилите му мисли.

— За всекиго има надежда, Ларсон!

— По дяволите, капелмайсторе, мисля, че светът е така затънал в поквара, че няма никаква надежда!

— Чудото на вярата ни води, Ларсон, в тъмнината на мрачните епохи тя ни свързва с Него.

— Оставете го Него! Не го месете. Знаете много добре, че бях поканен от генерал Брамвел Бут да организирам през 1921 г. поход за спасяване на грешниците, обаче не се получи. Равносметката е печална. Трябва да посветя във вярата някой истински негодник. Такова покръстване би било истинска сензация.

— Сещам се за един, командир Ларсон! Бях вчера с него в една винарна.

Командир Ларсон пребледня от разочарование.

— И вие ли, капелмайсторе на китарния ансамбъл, сте в лапите на порока?

Достойният капелмайстор се усмихна снизходително и рече кротко:

— Кое струва повече, капитан Ларсон, да изпиеш няколко четвъртинки вино и да си спечелиш името на човек, сграбчен от лапите на порока, или да измъкнеш една душа от властта на дявола. Освен това пих вино *Lacrimae Christi*, „Христови сълзи“. А на негодника трябва да изпратим някой надарен младеж, какъвто безспорно е нашият секретар Хопс.

— Ах, Уили Хопс е същински ангел. В Цейлон туземците насмалко да го обесят, докато ги учил да пеят в плантациите химните на Армията на спасението. Извикайте го и му обяснете коя винарна посещава негодникът.

II.

Така се срещнах във винарната с господин секретаря Хопс от местното ръководство на Армията на спасението.

— Изпратен съм — започна той — от Армията на спасението. За вас може би ще е изключително интересно да се запознаете с моите възгледи. Ще съм ви много благодарен, ако намерим някое местенце, където да останем сами.

— Разбирам — казвам аз, намигайки му многозначително. — Напълно съм съгласен, ще влезем вътре, ще си поръчаме бутилка вино.

— Разрешете...

— Какво да разреша? — отвърнах, потупвайки го поверително по гърба. — Знам, че най-добрите воители на Армията на спасението се набират от редиците на бившите алкохолици. Ще си поръчаме и бутилка ром.

Когато седнахме, младият Хопс каза:

— Разрешете, обаче аз говоря сериозно. Мога ли да ви изпея нещо?

— Пейте — заръчах, настаних се удобно и си дръпнах от пурата.

Хопс започна с тих затрогващ глас:

Да крачим бодро срещу всяко зло, Сатаната ще остане сам, напред към победа срещу света на лъжата, Божието царство е нашата цел. Крачим ний неотклонно, изкушение не знаем, верни сме на правдата стражи. Крачим към победа, от греха към милостта, навред да се възслави новият живот.

Щом той свърши, му рекох:

— И аз знам нещо, чуйте! — и запях:

Който излезе от заблуждение и обърне гръб на измамата, Божията правда ще получи, ще се избави от всяка скръб, нищо няма да

го боли. За ваше здраве чашите да пресушим!

Хопс кокореше срещу мен сините си очи.

— Позволете, господине, защо пиете?

— Защото ми харесва, искате ли да опитате? Но всъщност защо ли ви предлагам? Чешката гражданка Павла Моудра изнесе веднъж лекция за Армията на спасението, в която доказваше, че армията правела истински чудеса. Пияници за една нощ ставали трезвеници, бърлогите на разврата и нечистите страсти се превръщали в образцови домашни огнища, проститутките се преобразявали в жертвоготовни милосърдни сестри, печените престъпници — в ревностни проповедници на строгия морал. Вие не ми допадате! Пияница били ли сте? Не сте! Обикаляли ли сте свърталищата на разврата и долните страсти? Не сте! Проститутка били ли сте? А закоравял престъпник? И това не. Извинете, но кажете ми, млади човече, как искате да проповядвате морал без съответната подготовка на закоравял престъпник, бандюга или алкохолик. Знаете ли от какво семейство произхожда Дейвид Ливингстън, откривателят на Централна Африка? И дядо му, и баща му са били обесени за светотатство. А къде се е учил Ян Патон, мисионер сред човекоядците от Хебридските острови? В каторгата, където лежал за отцеубийство. Пийнете си и не дрънкайте глупости.

Той вдигна механично чашата с ром и я изпи.

— Ама аз наистина съм от добро семейство — каза Хопс с извинителен тон.

— Е, млади човече, това все още не е голяма беда, не всичко е загубено. Имате време например да отарашите някой таван, а, дал Бог, и някоя банка да оберете. Не увесвайте нос. Пийнете си. Да, ромът е превъзходен!

На несвикналия с такива питиета господин Хопс започнаха да му се затварят очите. Запах му с тих нежен глас приспивна песен:

*Щом запее славеят в дъбака,
Щом се обадят гълъби в листака,
Щом зимата си вдигне чукалата,
И навред цветенца запъстроят,*

Алилуя!

Заспа на стола. Целунах го по челото, погалих го лекичко по главата и на пръсти се измъкнах.

— Сметката ще плати господинът — казах на кръчмаря, — като се събуди след малко.

Отвън вдигнах глава към звездите, осеяли небосклона, и запях из пражките улици Деветдесет и втори псалм: „Колко велики са делата Ти, Господи! Дивно дълбоки са Твоите помисли! Несмислен човек няма да разбере това!“

Какво пък, останаха ми двайсет крони да си платя глобата за нарушаване на обществения ред!

ЗА МИСИОНЕРИТЕ

I.

В областта на Чешко-Моравските възвишения строго спазват обичаите. Между брането на сливите и Коледните пости е времето на стомашните разстройства и затягащите кнедли, приготвени от сурови картофи.

След разстройствата и кнедлите от сурови картофи в разгара на сезона на прясното кисело зеле пристигат мисионерите.

И те като ситно накълцаното зеле са продукт на предколедния период с тази разлика, че не ги нареждат в каци и не ги тъпчат с боси крака.

Те се появяват в областта на Чешко-Моравските възвишения точно когато се колят прасетата.

Няма да е неуместно да добавим и това, че те с пълно основание са си избрали времето, когато гъските на вярващите в рая и в пъкъла са достатъчно угоени.

Настава мисионерска идилия, по време на която Божиите служители могат добре да похапнат. Тези мисионери са такъв поучителен спомен за средновековието, че в интерес на нашия музей би могло чрез всенароден събор да се прокара закон, съгласно който всички бродещи из републиката мисионери да бъдат изловени, препарирани и поставени във витрините на музея редом с другите исторически забележителности.

Естествено, това предложение би могло да се поизмени по чисто икономически съображения, понеже, като се вземе предвид, че препарирането на един язовец в момента струва 1500 крони, препарирането на един мисионер ще излезе не по-малко от 15 000 крони. По тази причина предлагам мисионерите да бъдат поставяни в спирт, което за тях би означавало пребиваване в естествена среда: никъде из Чешко-Моравската област не съм срещал мисионер, който да няма червен нос.

II.

През 30-те години на миналия век в китайската провинция Сучау се появил мисионер от ордена на йезуитите. След продължителен престой в градеца Мадзъ този ревностен и неуморен в разпространението на вярата мъж успял да създаде от местното население набожно паство, в което влизали и неколцина мандарини, както и местният палач и четиримата му помощници.

Мисионерът проповядвал толкова убедително, че паството му от ден на ден укрепвало във вярата.

Веднъж мисионерът обяснил на покръстените китайци колко прекрасно и възвишено е да умреш от мъченическа смърт в името на вярата си и каква награда очаква онзи, който понесе страдание заради тази вяра. Най-голямата награда: включване в списъка на светците.

След като описал райските наслади, които очакват праведните на небето, мисионерът си тръгнал и богомолците останали сами.

— Мили приятели — рекъл им най-главният мандарин, — всички ние, разбира се, обичаме преподобния отец, въпреки че лицето му е като на белите дяволи от Запада. Длъжни сме да му засвидетелстваме нашата любов и благодарност, като му направим някакъв подарък.

Всички започнали един през друг да предлагат разни подаръци. Някой предложил да му подарят няколко чифта вкусни кучета чау-чау, друг — да му дадат две монголски танцьорки, трети — ведро оризова ракия саке и т.н.

Накрая отново взел думата най-старият мандарин и благо заявил:

— Нито едно от тези неща няма трайна стойност. Не ни ли учеше нашият преподобен отец, че няма по-голяма и по-достойна награда за богобоязливия човек от това да стане светец? Не ни ли каза и това, че всички светци са станали такива след мъченическа смърт? Приятели, нека да отсечем главата на преподобния ни отец, да го направим мъченик и да го дарим с царството небесно.

Предложението било прието с горещо одобрение и не след дълго хората извели яростно съпротивляващия се мисионер извън града, като го успокоявали:

— Имай още малко търпение, преподобни отче. Преди да преброиш до двеста, ще станеш светец.

Последната мисъл, която минала през главата на нещастния мисионер, била: „Защо ли не си затварях устата, а дрънках за славата на мъчениците?“

След тази случка мисионерите заобикаляли отдалеч християните от градеца Мадзъ.

Християните от Мадзъ и досега обичат да показват на пътешествениците гроба на нещастния мисионер с гордостта на хора, които си имат светец собствено производство, а не някакъв вносен фалшификат.

III.

По повод на обиколките на мисионерите из Чешко-Моравската област не можем да не споменем и за начина, по който туземците в Нова Гвинея и Полинезия приготвят мисионерите. Щом свърши проповедта си, ръцете и краката на мисионера се завързват за четири кола, забити в земята, после той се разрязва внимателно и се изкормва грижливо. Главата се сварява отделно, а след това от черепа се изработва чаша, от която покръстеният вожд пие при тържествени случаи.

Изкорменият мисионер се шпекова с дебели резени месо от костенурка и му се добавя пълнеж от специален вид просо, подправено с листенца от силно ароматното растение катотаура. Така приготвеният мисионер се зашива и се пече на бавен огън от клоните на храста пао, чийто благоуханен дим придава на мисионера извънредно изискан привкус.

Освен това е доказано, че жителите на споменатите острови смятат вътрешностите на мисионерите негодни за ядене, докато на Хебридските острови мисионерските черва се ценят като деликатес и биват поднасяни само на мъжете с изключителни заслуги пред племето.

Въз основа на достоверни източници е установено, че описаните процедури се извършват едва след като мисионерите завършат проповедите си.

От друга страна, според една статия, публикувана в „Списание за човешката духовност“ през 1837 г., лотарингският епископ се оплаква, че в Нова Зеландия били изядени петима изпратени от него мисионери, без изобщо да им дадат думата.

В същия брой е отпечатана и рецепта за мисионерско печено, вероятно за да може да се използва и от островитяните от други страни и архипелази. По нея е бил приготвен един от гореупоменатите възпитаници на лотарингския епископ.

ПОЛЕМИКАТА МЕЖДУ „ГЛАСОВЕ ОТ НУЧИЦЕ“ И „НУЧИЦКА СТРАЖА“

Когато редакторът на органа на градския координационен съвет „Гласове от Нучице“ се върна в редакцията от обяд, откри в пощенската кутия новия брой на органа на опозицията „Нучицка стража“, издание на народно-социалната партия. Той въздъхна в предчувствие на нещо ужасно и погледът му инстинктивно се спря върху уводната статия с многообещаващото заглавие „!!!Истината е само една!!!“. Редакторът бе потресен. Отново го бяха прецакали. Това беше отговор на статията му „!!Истината трябва да излезе наяве!!“. Удивителните в неприятелската статия бяха повече. А и е в три колони, а неговата беше само в две.

— Рафинирани негодници! — процеди той и се залови да чете с пресипнал глас, в който се долавяше отчаяние:

„Веднъж вече бяхме насочили вниманието на читателите ни към блудкавите идиотщини на «Гласове от Нучице» (с извинение) и с основание ги бяхме предупредили да очакват от редактора им в най-скоро време нов вонящ снаряд, зареден с детински лъжи и старчески наивности. Бяхме споменали, че безочливото държание на този вестник (с извинение) ни прилича на кучешки лай по месечината и че свинщините от този род са достойни за индивида, чийто характер така добре описахме в брой 15 от миналата година. Още веднъж ще заявим, че този почтен редактор е обещавал да се ожени за собствената си братовчедка и че е бил подследствен за кражба на велосипед. Повтаряме само всичко онова, което искахме да докажем пред съдебните заседатели. Присвоената с измама стока е на стойност 272 крони и 18 халера. Никой не знае какво е станало с парите, които е събрал в пияно състояние на 18 май миналата година в хотела «При декана» уж за лечението на страдащия от остеопороза Франтишек Новак. Доказахме, че тукашният общар Франтишек Новак не е и чувал за остеопороза и че е много глупаво увъртането на редактора, че след като изтрезнял, бил превел събраната сума в околийската управа,

за да се изпрати на пострадалите от опустошителния пожар в Буч на Морава. Доказахме, че селище Буч на Морава изобщо не съществува, че село с име Буч има в Силезия в околностите на Тешин и че там не е имало никакъв пожар. След това многоуважаемият господин редактор ни съобщи с писмо, че се е пошегувал и че събраните пари на стойност 18 крони и 30 халера ще бъдат предадени на благотворителната кухня за безплатна супа на бедните ученици. А сега чуйте! Във вестника си (с извинение) той е обявил подписка за допълване на събраната сума до петдесет крони. Това предложение бе посрещнато благосклонно от неосведомените за характера на споменатия господин, ето защо ние бяхме първите, които настояха парите да се съхраняват в кметството, за да се упражнява по-добър контрол. Ние самите направихме вноска от десет крони (без да вземаме тази сума на заем, както постъпва многоуважаемият редактор, когато дава обувките си за смяна на подметките). Но стига вече лична полемика, винаги сме се застъпвали за конкретната критика, ето защо продължаваме без каквито и да било лични нападки с въпроса, по какъв начин са останали без средства онези, които са изпратили парите си направо в редакцията на «Гласове от Нуцице» (с извинение). Случайно ни попадна списъкът на сметките, които редакторът е платил със събраните пари, възлезли на 272 крони и 30 халера.

1. На шапкаря Пакоска: 6 крони за шапка, поръчана преди осем години. Цели осем години ходи с омазана шапка.

2. На кръчмаря Ян Палечек от «На Модра» — първа вноска от 56 крони.

3. На един келнер в хотела «При пощата» е заплатил дължимата сума за скъсан фрак, взет от него на заем миналата година — 25 крони.

4. С този фрак е ходил с общинските съветници в градския хотел, където от два месеца насам не си бил плащал обедите. Платил е 61 крони.

5. На госпожица будкаджийката е купил пръстен, взет от него преди три месеца за един ден на заем. Заплатил е също цялата сума за изпушените от него на вересия пури и цигари, общо 32 крони и 70 халера. (Дългите пури ги е плащал в брой.)

6. Платил е втората вноска за обезщетение на братовчедка си в размер на 50 крони.

7. Похарчил е остатъка в публичния дом «Зад водата» в компанията на градския съветник и училищен инспектор Ваноушек.

За да може след всичко това да се хареса на гражданството, той е предал с благодарност събраните пожертвувания за благотворителната кухня за безплатна супа на бедните ученици. С тази цел той е влязъл във връзка с ковчежничката, която след това е ходила в помещенията на редакцията заедно с прислужничката си, за да вари супа. Супите са били от такова естество, че на 18 септември тежко се е разболял дванайсетгодишният ученик Шрабек. На 19 септември господин ковчежникът шамаросал публично готвача и съпругата си в интерес на нравствеността на бедните ученици, които в началото на зимата престанали да ходят за супа, защото половината от тях хванали язва на стомаха. Това го уточняваме само за да могат читателите да си припомнят колко ужасно се изложиха «Гласове от Нучице», след като отговориха на гореизложените факти единствено с твърдението, че всичко това било само нелепа измишльотина на налудничав нехранимайко, който едва успял да се отърве от многогодишен затвор за подпалвачество, когато, преди да стане редактор, се скитал като вагабонтин из околностите на града.

Толкова сме безпристрастни, че повтаряме и неща, обидни за нас, но го правим само защото в последния брой на «Гласове от Нучице» към тази перфидност е добавена и нова безсрамна лъжа, а именно че редакторът на нашия вестник бил разработил план за ограбването на търговеца Вондрак и че е в близки роднински връзки с извършителя на кражбата. Заявяваме, че би било под достойнството ни да опровергаваме това твърдение. Хората, които ни познават, знаят добре колко високо стоим над лъжеца от «Гласове от Нучице» (с извинение), с когото миналото лято никой не искаше да влезе в къпалнята, защото тялото на представителя на общинския вестник беше не по-малко мръсно от подлата му душа.

«Истината е само една», гласи пословицата и тази истина гласи, че дори италианските мафиози не биха подали ръка на човек, абониран за «Гласове от Нучице», защото «Каквото повикало, такова се обадило».

А ние, стъпили върху здравия темел на истината, продължаваме да твърдим същото, което заявихме и в миналия брой: Редакторът на «Гласове от Нучице» повече от три месеца не си е мил краката. Както

всичко дотук, ще докажем и това и с чиста съвест ще очакваме редакторът на «Гласове от Нучице» да дойде в нашата редакция и да ни покаже чистите си измити крака, а също така — непреклонни и уверени в правотата си — спокойно очакваме новия брой на «Гласове от Нучице» (с извинение).“

ПРЕДИ СВИДЕТЕЛСТВОТО

Има хора, за които прекрасният иначе сезон, когато пшеничните зърна се наливат и започват да зреят, е време на неопределено, но неприятно усещане във вътрешностите. Мнозина ученици от последните класове на гимназията ги присвива стомах преди изпитите.

Те имат чувството, че са узрели за жътва, и не се държат толкова надменно като зърната от житните класове, които се оставят да бъдат позлатявани от слънцето за радост на поетите, без дори да подозират, че славата им ще свърши с вършитбата.

През ясните дни мнозина ученици излизат сред природата с неясната надежда, че когато изсипват това зърно в хамбара, техните притеснения вече ще са свършили, но кой знае, може пък и да ги чака поправителен изпит, от който не е сигурно какво ще излезе.

Един съботен следобед ученикът от шести гимназиален клас Данек се разхождаше сред пшеничните ниви край малката горичка и гледеше хвойната, дръзко израсла досами междата, зад която започваше златната житна нива.

И както се беше загледал в хвойната, без да иска, се сети за преподавателя си по вероучение Шембела. Косата му напомняше по нещо хвойновия храст и в мига, когато това сравнение изникна в главата му, Данек престана да се радва на природните прелести.

Загледа се в красивия лилав цвят на магарешкия бодил, гордо щръкнал край житата, и се сети, че преди немного време учителят Шембела го беше нарекъл „магаре“, когато, отговаряйки на въпроса, колко от папите са носили името Сикст, той сбърка с около трима.

Въпросът го бе заварил малко неподготвен.

Тогава си мислеше, че предишната вечер можеше да спечели партията билиард, ако беше играл с четвъртата топка и не беше приложил рискования удар с рикошет в банда изотзад.

Чудно нещо, в час по църковна история винаги си мислеше за билиард.

И този път, тъкмо когато учителят по вероучение разказваше, че папа Сикст VII обичал да носи червена мантия, Данек, сякаш събуден внезапно от сън, промърмори на доста висок глас: „Трябваше да играя с червената.“ След това събитията се развиха светкавично. Той стоеше пред черната дъска и напразно се напъваше да се сети за папите с името Сикст.

После отново се върна на чина, след като го нарекоха „магаре“, и успя да види как учителят по вероучение плюнчи химическия си молив и коментира с изключително неприятен тон:

— Този път двойката няма да ти се размине.

Вчера пак го извика на дъската и го накара да обясни историческия произход на цимбория.

Понеже не му бяха ясни тия работи, учителят му каза, че за тази година няма намерение да се занимава повече с него и че го оставя на поправителен, а там — каквото сабя покаже. Даде му задача за през ваканцията — да напише дали е получил похвали за двойката по вероучение. Накрая го нарече най-големия калпазанин в класа.

Ученикът стана, удари с една пръчка хвойната и продължи да се разхожда сред великолепието на юнската природа.

Птиците пееха весело, защото не ги беше грижа, колко са били папите с името Сикст, гущерите също не се интересуваха от такива неща и само се стрелкаха по напечения от юнското слънце склон.

Разни буболечки и мравки пъплеха весело насам-натам, всяка гадинка бе заета с работата си, два заека си играеха преспокойно на ливадата, защото явно не ги беше грижа за историческия произход на цимбория.

Ученикът от шести гимназиален клас Данек имаше чувството, че няма по-нешастно същество от него сред буйната природа, и замери с пръчката си една катеричка, която се катереше по стъблото на един бор и презрително му показваше червено-кафявото си задниче.

После се приближи до хвойната, чийто връх му напомняше с формата си главата на преподавателя му по вероучение, прекърши го с една тояга и продължи нататък.

Слезе в селото, сгушено зад покрития със зеленина склон.

Селцето бе живописно, стоборите на градините му се извисяваха над потока, който се спускаше откъм гората.

Загледа се към тази красота, която свършваше на хоризонта със синкавата ивица на върховете, и в този момент в главата му се роди мисълта да влезе в селската кръчма и да си поръча сирене, хляб и халба бира.

След като осъществи своя замисъл и режеше от хляба в кръчмата, мажеше го отгоре с топено сирене и си отпиваше от бирата, лека-полека мрачното му настроение започна да се подобрява.

Реши, че ще научи имената на всички папи, както и историческия произход на цялата църковна утвар, и зарадван от доброто си намерение, си поръча още едно пиво.

За негов ужас обаче тъкмо преди да му го донесат, с чадър в ръка в кръчмата влезе преподавателят по вероучение Шембела, който носеше праметната през ръка наметка с петолъчна звезда, тъй като беше член на Малтийския орден. В същата ръка държеше и китка полски цветя, набрани по време на излета.

Щом видя Данек, който се изправи зад масата, като поглеждаше крадешком към прозореца, защото му бе хрумнало, че оттам най-бързо ще може да се измъкне, той каза:

— Охо, Данек, ти така ли се подготвяш за изпита?

Той остави наметката, чадъра и китката на съседната маса, седна срещу Данек и рече:

— Е, момко, значи се срещнахме, седни де. Я кажи къде си ходил?

— На излет, господине. Много е хубаво, ама наистина — едва успя да изломоти Данек.

— Е да, много е хубаво — рече учителят по вероучение Шембела. — Всичко, което си видял, говори за славата Божия, за делото на Твореца. Какво си поръча?

— Топено сирене, господин учителю.

— А, сигурно ти се е усладило след ходенето на чист въздух, когато всичко околоръст възхвалява делото на Всевишния, нали така, а добре ли е узряло?

— Много добре, господин учителю.

— Щом е така, и аз ще си поръчам, момко. Ти къде ходи?

— Край гората.

— Край гората е много хубаво. Там птиците възхваляват Господнето творение. А пивото добро ли е?

— Бива го.

— Много се радвам. Е, ти не трябва да ходиш по кръчмите без разрешение от дирекцията на гимназията, Данек, дори само за да се нахраниш, нали си запознат с правилника, но днес по изключение ти прощавам.

Беше се разположил величествено на стола и докато хапваше сирене, не преставаше да говори за Божията природа и да възхвалява сътвореното от Създателя.

След като се нахрани (Данек през това време се беше поокопитил), избърса устата си с голяма червена кърпа и попита:

— Да знаеш случайно къде се намира онова място?

— Да, господин учителю, от другата страна на двора.

Преподавателят по вероучение излезе, върна се почти веднага и започна да се оглежда насам-натам из кръчмата. Ясно беше, че търси вестник.

— Много несъвършено съоръжение, Данек — промърмори той, — нямат даже парче вестник да прочете нещо човек.

Данек започна да рови из джобовете си, най-сетне откри едно писмо от чичо си и го подаде на учителя с думите:

— Заповядайте, господине, можете да прочетете какво пише чичо ми.

Когато се върна, преподавателят по вероучение наистина не върна на Данек писмото от чичо му, но затова пък му каза:

— Доколкото разбирам, този твой чичо е извънредно порядъчен човек. Само заради него ще получиш една тройка по вероучение в свидетелството.

След което се разприказва за безкрайната милост Божия.

ЧЕШКА КУХНЯ

И депутатите трудно устояват на миризмата на моравските колбаси. Господин депутатът Скухерски предпочиташе колбасите от ситно смляно месо пред тези от едро смляно, както и виното от Далмация пред виното от Долна Австрия и Унгария. Ясно е каква беше радостта му, когато в Осми виенски район на една забутана уличка, където по-скоро би очаквал да срещне дами със съмнително поведение, откри далматинска винарна със скромно свряна зад прозореца табелка с чешки надпис: „Маркови вина от Далмация. Днес: моравски колбаси от дребно смляно месо със зеле.“ На другия прозорец имаше транспарант със същия надпис, изписан с едри букви на немски върху прозрачна хартия, а под него пишеше: Johann Ružička. Господин депутатът влезе. Беше един от онези неприветливи дни, когато и небето, и политиката са навъсени, а в кулоарите на парламента човек не може да подремне от шумните разговори на колегите депутати на съседните маси. При тези обстоятелства най-добре е да излезеш навън и да потърсиш място, където да си отдъхнеш и да се поразсъниш.

„Виж ти — рече си депутатът Скухерски, вдъхвайки топлия мирис на зеле и моравски колбаси, — утре ще трябва да кажа за това място на колегите в клуба.“

Във винарната нямаше никой. Съдържателят Ружичка, както сновеше около депутата, изведнъж се спря и обяви:

— Утре е петнайсети! — така си беше без всякакво съмнение. Господин депутатът кимна, а съдържателят, очевидно зарадван, че е успял да завърже разговор, седна срещу него на стола и продължи: — Утре е петнайсети, вторник, значи ще имаме шпекови кнедли и домашно пушено месо!

Приятно изненадан, господин депутатът остави вилицата на ръба на чинията и приятелски отвърна:

— Непременно ще дойда!

В този миг пред очите му се замержеля порция благоуханни шпекови кнедли и черен домашно пушен бут, примамливо прошарен със сланинки. Представи си тънката кожаца и нежното месце под нея, украсено с тънки ивички мазнина. В миг като този човек лесно забравя за проблемите с държавния бюджет.

— Тук сервираме на уважаемите клиенти чешка кухня — съобщи съдържателят.

Той се разприказва и говореше за най-обикновените чешки ястия по-скоро с благоговение, отколкото като за търговски продукти. Наблягаше най-вече на кнедлите и скоро премина към картофената супа с гъби, каквато правели в родната му Южна Чехия.

— И аз съм оттам — благо каза депутатът.

Истина беше, защото тъкмо в неговия избирателен район готвеха знаменитата картофена супа с гъби. Когато го избираха, беше студено и влажно и избирателите му сгряха стомасите си с по една чиния с такава супа.

Пак се върнаха на кнедлите, които у нас на юг са любима храна. Стана дума за тъй наречените босяци, които се приготвят от сурови картофи.

Толкова беше увлекателно, че депутатът Скухерски напълно забрави за държавния бюджет, който тъкмо тогава се четеше в парламента при твърде слаб интерес от страна на депутатите, повечето от които сучаеха, докато слушаха цифри като: 320 милиона за военни нужди, 22 милиона за просвета...

Депутатът Скухерски беше твърде приятно изтръгнат от цялата тази отчайваща скука от разговора за кнедлите босяци.

— Тях ги приготвяме — рече съдържателят — също така със зеле и със свинско.

Депутатът Скухерски изведнъж усети, че тежко бреме се смъква от гърба му, от същия гръб, който, както уверяваше своите избиратели, ще издържи всички тояги на виенското правителство.

Обръщаше чаша след чаша, все повече приказваше и си представяше онези полета сред иглолистните гори с изкуствените езера, собственост на рода Шварценберг, където живееха основната част от избирателите му. Виждаше снажните мъже, много от които плачеха възхитени, когато избраха Скухерски за депутат. Съзираше редиците от възторжени хора, на които обещаваше всичко на тоя свят,

малките къщурки в Южна Чехия, където по време на събора ухае на сладкиши и на гъска със зеле.

Толкова приятно му стана след осмата четвъртинка вино, че каза:
— Утре ще ви доведе уважаемите си колеги да хапнат шпекови кнедли.

Поръча още една чаша и запя малко фалшиво една песен от Блати, на която беше забравил началото: „... добре ще ви подкове ковача, стига вий да си платите...“

После плати, стисна ръка на съдържателя и тръгна към клуба.

Господа колегите народни представители от клуба много се зарадваха, че се е намерило място, където поднасят шпекови кнедли с домашно пушено месо. Щеше да е приятна разтуха по време на разискванията за бюджета. Освен това във Виена не е много лесно да се открие уютна винарна, където да не вземат чешките депутати на подбив.

Освен това с чешка кухня...

Първия ден — с шпековите кнедли, дойдоха осем от тях. На втория ден имаше кнедли от сурови картофи, парче свинско и малко зеле. Тогава вече дойдоха дванайсет души. После започнаха да идват обед, следобед, вечер, предобед. Редуваха се да търсят това заведение, докато траеше обсъждането на бюджета. Драго им беше, че усещат миризмите на домашните огнища, чиито представители ги бяха изпратили тук.

Доволният господин Ружичка даде за публикуване в чешкия вестник, излизащ във Виена, следната обява:

Домашна чешка кухня!

Имам честта да поканя чехите, живеещи във Виена, да заповядат в моята винарна, където предобед, по обед и вечер се събират чешките депутати, за да се насладят на домашната чешка кухня. Специалитет на заведението са шпековите кнедли със зеле и домашно пушено месо. Разполагам с богат избор от далматински вина.

ВИНАРНА „ЯН РУЖИЧКА“, Виена VIII, Scheirellsche-straße.

На господин Ружичка и до ден-днешен му е много чудно защо след отпечатването на тази обява господа депутатите изведнъж

престанаха да го посещават...

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕДАТЕЛ ОТ ХОТЕБОРЖ

В един от ъглите на ресторант „Господарска среща“ всеки божи ден си седи възрастен мъж. Никой не разговаря с него, никой не му обръща внимание. От време на време той се опитва да се включи в нечий разговор, но заговорените от него плюят с презрение, без да му отвърнат. Погледнем ли го отстрани, ще видим върху челото му знака на Каин. Господинът е изменил на целия чешки народ, а името на този национален предател е Ян Павличек, селянин от Свинско. Историята на това предателство е завладяваща и датира от времето, когато пробуденият чешки народ организираше големи демонстрации и прословутите народни събори през 1868 г. Та дядо Ян Павличек в онази епоха на въодушевление извършил нещо, което до ден-днешен хвърля не само върху него, но и върху потомците му мрачната светлина на предателството.

Дори и сега, спомни ли си за онова време, брадичката му винаги се разтреперва като на старците от творбите на Карел Вацлав Райс.

Толкова години са минали оттогава, но той все още усеща, че не е изкупил вината си спрямо целия чешки народ в момента, когато конницата, събрала се в околностите на Хотеборж, се спускала към Часлав, където бил свикан народният събор.

Времената вече са други. След големите възторзи на шейсет и осма година дойде изтрезняването, последвано от политиката на позитивизма с цялата ѝ разплутост. Ян Павличек обаче все още си седи в своя ъгъл в „Господарска среща“ и накъдето и да се насочи чешката политика, на него все ще му тежи позорът на извършеното предателство. Тогава той пътувал с каруца, нагиздена с националното знаме, и заедно с другарите си от хотеборжката Омладина отивал на народния събор в Часлав и минавал по пътя към Либице над Дубравка, където към тях щели да се присъединят тамошните им съмишленици.

Все още са живи свидетелите, които помнят как, преди да потеглят от Хотеборж, Ян Павличек страшно преял с грах и препил с мътеница, след което обърнал три халби хотеборжко пиво.

Не зная дали и тогава хотеборжкото пиво е било със същото отлично качество като днес, но ако е така, ще трябва да възкликнем: „Горкият Ян Павличек!“

В онази епоха на големи възторзи все още не са били известни модерните очистителни средства, та затова ти си пил хотеборжко графско пиво, клети Ян Павличек!

Да добавим към това и въодушевлението, както и друсането на каруцата, когато буйните коне, накичени с панделки, препускали със съборяните надолу към Либохай.

Ян Павличек бил много въодушевен. Той пръв запял на висок глас „Хей, славяни“ и песента, подета и от останалите, се понесла в тихия следобед над долината на Доубравка. После ненадейно млъкнал и станал сериозен.

Успял да каже „Брей, да му се не види!“ и докато останалите пеели възторжено „О, вий, врази, напразно се морите!“, Ян Павличек се хванал за корема.

Има една шотландска балада, в която се пее как рицарят Орфинг Чарт, измъчван от угризения на съвестта, скача от каруцата, когато конете препускат в галоп, и се скрива в близката дъбрава.

Тук нямало дъбрава. Само тук-там покрай пътя като последни мохикани се извисявали дъбове, останки от някогашните обширни кории в подножието на Железни хори.

Също като рицаря Орфинг Чарт и нашият Ян Павличек с мощен скок от каруцата потърсил убежище зад гигантския дънер на един клонест дъб.

На петдесетина крачки от дъба каруцата спряла, ръководителят на похода погледнал назад, внезапно пребледнял и викнал:

— Боже милостиви! Братя, бързо след мен!

Скочил, последван от останалите, и всички хукнали към дъба.

Но вече било късно. В този момент Ян Павличек ставал и по лицето му вече не се четяла угриженост. В същия миг обаче ръководителят на похода го хванал за рамото, посочил нагоре и му казал с леден глас:

— Чети!

Ян Павличек погледнал учудено нагоре и се втрещил, като видял какво пише на закрепената за дървото табела: „Под този дъб си е почивал Ян Жижка по време на похода към Пршибислав.“ Наложило се да хванат Ян Павличек, за да не се строполи.

— Предател! — рекъл му ръководителят на похода. — Ти не си достоен да стъпваш по тази земя, връщай се в Хотеборж, не те искаме с нас на събора!

И докато нагиздената каруца продължила по пътя към Либохай, Павличек се затърлил обратно към Хотеборж, а зад гърба му откъм каруцата ехтяла песента „С Божия помощ ще победим“...

Като че ли и самият дъб, под който си е почивал Жижка по време на похода към Пршибислав, разбрал какво огромно предателство извършил Ян Павличек спрямо целия народ и спрямо родната история. Той разтърсил клони и обсипал с жълъдите си земята околоръст, милостиво прикривайки всичко свързано с предателството на Павличек.

Аз разговарях със стария господин Павличек и му споменах за онзи исторически дъб, под който е почивал Жижка.

Павличек отпи щедро от халбата си и каза:

— Я си е почивал, я не, кой го знае къде е почивал!

С което Ян Павличек потвърди поговорката: „Всяка коза за свой крак.“

МАЛЪК ИЗОБЛИЧИТЕЛЕН МАТЕРИАЛ

От известно време бях редактор на провинциален вестник в малък градец, когато при мен дойде един от членовете на общинския съвет, който всяка година отпускаше материална помощ в размер на 500 крони. Това беше господин Струшка, железар и търговец.

— Господин редакторе — рече благо той, — донесъл съм ви малък и съвсем приличен изобличителен материал срещу оня негодник ковача Кезъл. Взел, че написал в „Наше охласи“, че не съм знаел да поправам стопански машини, че съм пияница, че му подкупвам чираците, за да ме научат на нещо, и че много добре знаел при кого съм ходел в предградието Жабак.

Това не беше нещо особено от страна на „Наше охласи“, понеже редактор на конкурентния вестник беше прочутият кръчмарски побойник Вакерт, когото веднъж бяха разследвали по обвинение в убийство. За съжаление не можаха нищо да докажат. И хората се плашеха от „Наше охласи“. Никой не смееше да се оплаче от редактора му, всички се страхуваха за живота си.

— Материалчето е съвсем прилично — продължи господин Струшка, — затова ви моля, господин редакторе, имайте добрината да го направите малко по-силно. Написах го във винарната, там беше и кожарят Семански, той също има зъб на оня негодник Кезъл. И майсторът зидар Юрникъл, и него го е яд за нещо на мръсника Кезъл. Те двамата ми помогнаха да го напишем. Не е дълго, съвсем спретнатичко... — и той зачете:

„Изобщо нямах намерение да изпростявам като вас, господин Кезъл, тъй като се придържам към правилото да заобикалям такива индивиди от сто метра разстояние, но все пак ще ви кажа нещо. Разправяте, че не съм можел да поправам стопански машини. Тази жалка лъжа може да се изрече само от твар, на чието чело пише, че е долен лъжец. Не съм от ония, дето се ядосват на всяка дивотия, но не ще пропусна да ви кажа, умнико, че не пия по трийсет чаши дневно като вас, че не вися в ракиджийницата на Попър като вас и не изпивам

всеки ден ръжена ракия за двайсет крайцера като вас, нито пък ми е притрябвало, нещастнико, да ви подмамвам чираците, защото и чираците ви знаят точно колкото вас, тоест нищо. Ами твърдението, че ви било известно защо ходя до предградието Жабак! Оттам минавам само пътьом покрай домовете, които вие посещавате за всеобщо възмущение, където не си плащате дълговете и откъдето вече кой знае колко пъти са ви изхвърляли пиан като талпа, защото сте се опитвали да подпалите някакъв шкаф. Моралът ви е под всякаква критика, господин Кезъл. Вие някак крадешком се намъкнахте в нашия град, хората разправят, че са ви въдворили тук по етапен ред, господин нравоучителю. После в общинския съвет се получи запитване, дали сме осведомени, че представлявате опасност за обществената нравственост, хитрецо. С това засега свършвам, господин умнико, а следващия път най-добре, вместо да пишете дивотии и да ги пращате в «Наше охласи», вместо да публикувате окаяни писания, вземете, та си купете един сапун и се измийте барем веднъж, както трябва, на двайсет години, за да могат хората да разговарят с вас поне от разстояние.“

— Както виждате — рече поверително господин Струшка, — не е прекалено силно. Мразя неприличните нападки. Което си е вярно, вярно си е. Нека го наберат като писмо на читател, а вие го подсилете малко. Впрочем тук ще дойде господин Семански, той ще го допълни.

Отиде си и ме остави сам с това антрефиле. Но не за дълго. Не минаха и десет минути, и в редакцията влезе кожарят господин Семански. Стисна ми ръката, извади един лист от джоба си и каза:

— Приятелят ми Струшка идва ли вече? Да? Аз само съм допълнил написаното от него. Попитах жената какво знае за Кезъл и какво се говори за него, защото, господин редакторе, и аз имам да уреждам сметки с него. Веднъж се скарахме, като играхме на карти. Не ми призна боята. Така че описах случката, няма да е зле да се включи в материала. Прилично е, но изобличително. Истината няма начин да не излезе наяве. Ето какво знам за него.

И той ми прочете цяла страница. Веднъж Кезъл отишъл да се причести и по пътя изял цяла свинска гуша с хрян. Убил в избата един от калфите и нищо не могли да докажат, защото калфата уж бил умрял от вариола. Грабнал цяла шепа от дребните монети в шапката на един латернаджия. Ходел в месарницата, когато имало най-много хора,

вземал пържолите и викал: „А сега ми върнете рестото от онази жълтица, дето ви я дадох преди малко“, макар че влизал в магазина без пукната пара.

— Друго има ли?

— Не поздравява господин викария. Май това е всичко, което знам за него от хората. С него можете да допълните материалчето. Ние във винарната си рекохме, че трябва да е изобличително, но прилично. Ще дойде и господин Юрникъл, той отиде да разпита из града още за тоя негодник, щял да го даде и в бюлетина на общината.

Господин Юрникъл също донесе някои допълнения към материала. Пак толкова прилични, колкото предишните, и стегнати като тях.

— Ама че обикаляне беше, докато намеря познати, които да имат зъб на тоя негодник, затова пък ви нося цял куп материали срещу него.

Те наистина надминаваха всички очаквания. Кезъл имал четири извънбрачни деца в Подивин, осем в Кринч-Телин, пет в Бавария. Дезертирал от войската. Вкарал в гроба жена си. Отровил тъста си с чорба от мухоморки. Когато преди години в предградиято Жабак изчезнала безследно жената на мебелиста Малички, той цял ден не си бил вкъщи, а когато се върнал, бил развълнуван. В гората нападнал една бабичка, която събирала съчки. И той, и цялото му семейство ядели кучета. И накрая най-лошото — не поздравявал господин кмета.

— Този човек трябва да разбере, че няма скрито-покрито — каза на тръгване господин Юрникъл. — Между другото един мой близък, кръчмарят Ржезничек от „Тройхран“, ще дойде, и той да каже нещо.

Отиде си и ме остави в недоумение. След малко се появи господин Ржезничек, усмихнат отдалеч:

— Ама че весело, господин редакторе, целият град е на крак. Така му се пада на тоя негодник Кезъл. Сипвал съм бил по-малко, та затова сега щели да ходят да пият шльокавицата на Графнетър от другата страна на улицата. Тук съм ви написал всичко каквото трябва за него.

Работата ставаше дебела. Лъжесвидетелствал. Изчезнали му трима калфи, след като изучили занаята при него. Тормозел децата и горял ръцете на жена си в печката. Лъжел на карти. Обиждал околийския управител.

— Един мой съсед, пенсионерът Галма, също знае някои работи, остава само да поразпита на улица „Водна“, където преди живеел тоя негодник. Всеки момент ще дойде — каза на сбогуване господин Ржезничек.

Гледах съкрушен към площада. Пред полицейския участък цареше оживление. Отвътре излязоха четиримата местни полицаи и последвани от тълпа любопитни, се запътиха важно към съседната улица.

В този момент нахълта търговецът от долния етаж.

— Жив ли сте? — викна той още от вратата. — Слава Богу, значи не е вярно това, дето го разправят из града, че сте се канели да отпечатате някакво невинно материалче срещу ковача Кезъл, а пък той разбрал, заклал ви в жилището и ви разпорил корема...

Някаква гълчава отвън прекъсна думите му. Видях през прозореца как от едната страна се зададоха общински служители, които носеха предназначения за мен ковчег, а от другата страна четиримата местни стражари влачеха към участъка злодея Кезъл...

ЗА ПАРЛАМЕНТИТЕ

Това вече постепенно се забравя, понеже се е случило през 1897 г., а сега е 1907-а. Тогава при нас през декември дойде един депутат от Виена. Пристигна, вечерта се събрахме в кръчмата и той ни разказа какво е станало във Виена и какво значи парламентаризъм. Разправяше, че парламентаризмът е такава форма на политическо устройство, при която държавата се управлява с участието на представители на народа, които притежават имунитет, или, с други думи, на които полицията не бива да посяга. След това млъкна, изсекна се и ни разказа за малката неприятност, която го сполетяла във Виена.

Полицията проникнала в парламента, набила неколцина депутати, дърпала ги и ги изнасяла за косата и краката от парламента на улицата. Той, както си имал имунитет, получил няколко пестника, преди органите на сигурността да го изхвърлят от парламента, обаче се съпротивявал. И отново заповтаря мечтателно, че парламентаризмът е такава форма на политическо устройство, при която държавата се управлява с участието на представители на народа...

Там имаше един гимназиален учител, който каза, че на латински имало дума *parlare*, която значи „говоря“, и че думата „парламент“ по всяка вероятност идва от същата основа и следователно означава форма на политическо устройство, при която държавата се ръководи с участието на говорещи представители на народа.

Освен него там имаше и един друг човек, който беше цапнат в устата, ухили се и каза, че му се вижда странно това участие на говорещи представители на народа в управлението на държавата, след като правителството с помощта на полицията може да ги изхвърля от парламента.

Тогава онзи депутат започна да се върти нервно на стола и заяви, че от целия този парламентаризъм направо му призлява...

Както ви казах, оттогава са минали десет години и през това време се нагледахме и се наслушахме на доста неща от този род.

Правителството разполага с власт, а народните представители — само с гласовите си органи.

В Унгария един поручик от хонведите разпусна имперския парламент. Влезе вътре, извади сабята си и издекламира нещо. Депутатите не искаха да помръднат от местата си. Дойде войска.

Правителството има войска. Войската има пушки, войската има оръдия, а депутатите какво имат?... Както казваше онзи учител, *parlare* значи „говоря“. Депутатите могат да се противопоставят на сабите, пушките и оръдията само с устата си.

Да се говори, разбира се, може. Като в руската Дума. Депутатите заявиха, че земята, собственост на помещиците, трябва да мине в ръцете на първоначалния ѝ собственик, мъжиците. Разбира се, после им се наложи да избягат чак във Финландия, неколцина бяха арестувани, други — изпратени в Сибир и тъй нататък.

И ето че в Русия отново има избори, пак ще си имат парламент, пак ще се говори, депутатите пак ще бягат във Финландия и говорещите представители на народа, вземащи участие в управлението на държавата, пак ще бъдат арестувани, глобявани и пращани в Сибир.

Това се нарича участие в управлението на държавата. Според правителствените теории такива депутати, изтърпяващи наказания, управляват държавата. Те биват арестувани, но им остава хубавият спомен, че са имали имунитет. А като излязат от затвора, ще им се иска ли отново да станат депутати? Само идиот би пожелал да го изберат, за да разполага с по-малко свобода, отколкото има като избирател.

Думите „парламент“, на английски *parliament*, на френски *parlement*, на немски *Reichstag*, на руски „дума“, на италиански *dieta*, в Америка *congress*, в Испания *cortes*, в Сърбия „скупштина“, в България „събрание“, имат един и същ основен смисъл. Събират се хора, избрани от народа. После те нещо си говорят. Ако то се харесва на правителствата, хубаво, защо пък да не говорят. Ако не им се харесва, пак добре. Представителите на народа ги из-пращат да се приберат по домовете си. Толкова е просто, че на народните представители често и през ум не им минава да не се разотидат по домовете си, след като правителството така желае. То е все едно на улицата да се приближи до мен полицаи и да каже: „В името на закона разпръснете се!“ Ако не си тръгна, ще извади сабята си и ще викне: „В името на закона разпръснете се!“ И ако пак не си тръгна, ще ми рече: „В името на

закона сте арестуван!“ Така става на улицата, а в парламента, където са неприкосновени, пак така става.

Ще ви разкажа една случка за неприкосновеността на народния представител от декември 1897 г.

Когато полицията проникнала в парламента и заизмъквала депутатите навън, всички викали, че са неприкосновени. „Господин полицаю, аз съм неприкосновен, ако не възразявате!“ „Господа, обръщам ви внимание, че съм неприкосновен!“ „Абе, хора, не разбирате ли, че имам имунитет?“ „За Бога, как можете да ритате човек с депутатски имунитет!“ „Ей, старши, как си позволяваш да ме шамаросваш, като съм неприкосновен!“ „Marsch hinaus, Sie, Lausbuben!“^[1], „Позволявам си още веднъж да подчертая, че притежавам иму...“ Индивид като този не бивал оставян да се доизкаже, ритвали го по онази част от тялото, на която допреди малко седял в депутатското кресло, и той изхвърчавал навън.

Там имало и един народен представител, който се скрил под прекатурените депутатски кресла. Не смеел и да диша от страх, но му се случило нещо, което се случва и в най-добрите семейства. Издал звук.

Полицаяте тръгнали по посока на гласа и измъкнали горкия последен парламентарен мохикан.

— Още един неприкосновен! — казал полицаят, който го хванал за ръката и го повлякъл към стълбището.

— Аз съм неприкосновен! — викал отчаяно клетникът, въобразявайки си, че това ще го предпази от ударите.

Не познал.

— Тоя нещастник дори не си знае правата — ядосали се полицаяте. — Не знае дори че има имунитет, и такива хора ги избират за народни представители, срамота!

Хванали нещастника и му ударили един пердах.

— Ама и ти си един депутат, как може да не знаеш, че си неприкосновен!

Парламентът е отдавнашна институция. Той е нещо подобно на религията. Хората вярват. Вярват в Господа Бога, вярват в парламента.

Още в древна Гърция представители на отделните общини са разисквали потребностите на Елада. В Рим е заседавал *Senatus populusque Romanus*. Естествено, понякога в римския Сенат са се

вършили много мили дела, както когато заговорниците убили тиранина Цезар.

Иначе още в древността са пропилявали много време за този вид събрания, на които само се приказвало.

През средновековието Франция за пръв път е използвала думата „парламент“, само че първоначално с нея наричали съдилищата.

Френските парламенти са осъждали хора на смърт.

По-късно във Франция започнали да употребяват тази дума в смисъл на „народно събрание“.

А що е народно събрание? Според най-общото определение това е съвкупност от хора, които имат право да се събират от време на време, за да разискват от името и вместо всички останали хора в страната или от името и вместо големи човешки общности или групи от населението, както е например при църковните събори. Следователно в народните събрания се разисква вместо някого. Не всеки има право да разисква лично. И аз нямам това право, но имам правото да добавя гласа си към гласовете на останалите, които решават кой ще отиде там вместо нас, за да говори, че еди-колко си хиляди души трябва да се задоволят с това голямо безправие, наречено право, а именно да напиша на едно листче името на някого, за да разисква вместо мен в парламента, към когото не мога да изпитвам доверие, защото парламентът е предразсъдък, какъвто е и религията.

Ние изкореняваме всички стари предразсъдъци, но да изкореняваш парламента, чийто позор следва историята на човечеството, това е нещо, което трудно може да се проумее с разума.

А сега за парламентите изобщо. Що се отнася до това, как човек може да стане депутат, възможностите са две: или пряко от властите получавам право на глас аз самият, моята личност, респективно го получавам по наследство, или бивам избран от избирателите.

Някои парламенти имат долна и горна камара. И ето какво става. Решаваща е горната камара. Там по-горните, високопоставените, се произнасят по това, което е решила съвещателната долна камара, съставена от представители на народа.

Горната камара трябва да служи като противотежест срещу демократичните елементи и се състои от висши представители на благороднически родове, от високопоставени лица, висши духовници, представители на различни университети, корпорации и институции.

В Англия това е Камарата на лордовете (House of Lords), в Бавария — Камарата на имперските съветници, в Италия и Америка — Сенатът, в Испания — Съветът на грандовете, у нас — Благородническо събрание и тъй нататък.

И всички тези членове на аристократични родове, епископи, благородници и други представители одобряват или не одобряват решенията на демократично избраните депутати от демократичната долна камара.

Депутатски задължения! Ще видите какво ще стане след въвеждането на всеобщо право на глас. Ще бъде чудесно. Ще пристигнат народните представители, всичките републиканци, и ще кажат: „Ние искаме република!“ И ще стане както в Испания между 1870 и 1880 г. И там така казали. Властите, то се знае, насочили оръдията към парламента и го обкръжили с войска. Не, няма да стане така. Новите депутати, избрани въз основа на всеобщото, без привилегии право на пряко и тайно гласуване, ще се съберат и един от тях, най-големият храбрец, ще открие разискванията например с такава реч:

— Уважаеми колеги! Отглеждането на свине в Австрия е забранено на кождерите в чешките земи с министерско постановление № 8823 от 10 май 1866 г. В противоречие с горепосоченото постановление на кождерите, които упражняват безупречно своя занаят, им е разрешено да отглеждат прасета за свои нужди. Ние, членовете на това събрание, основавайки се на правото на всеобщо пряко и тайно гласуване, се обръщаме най-почтително към многоуважаемото правителство с молба да вземе съответните мерки за слагане край на тази очевидна несправедливост и да разреши на кождерите отглеждането на свине и за благото на обществото, което...

[1] Марш навън, нехранимайковци недни! (нем.). ↑

КАКВО БИХ ПОСЪВЕТВАЛ КОМУНИСТИТЕ, АКО БЯХ ГЛАВЕН РЕДАКТОР НА ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ ОРГАН „ЧЕХОСЛОВАШКА РЕПУБЛИКА“

Уважаема редакция на „Руде право“!

Никак не мога да се съглася с това, че вие наричате правителствения орган „Чехословашка република“ лакей на правителството. Напълно естествено и ясно е, че правителственият орган не може да действа другояче, тъй като „чийто хляб ядеш, неговата песен ще пееш“. Хората, които заседават в редакционната колегия на „Чехословашка република“, не проявяват лична, собствена инициатива и никъде по света не съм виждал редактор на правителствен орган да пише против правителството. Известен ми е само един-единствен случай по време на династията Манчжу в XVI столетие, когато редакторът на „Син Вей Чан“, правителствения вестник на императора Небе и Земя, се осмелява да пише, че на императора Небе и Земя се е огънал нокътят на кутрето на дясната ръка. За това той бива окачен за реброто на една кука също като нашия хайдутин Яношик и допълнително разсечен на четири части.

Сега сигурно ви става разбираема моралната квалификация на правителствените редактори в Китай, над които постоянно е надвиснала опасността от неприятна телесна деформация. Може би бихте желали редакторите на правителствения орган да се обявят за комунисти и да предприемат атаки срещу правителството?

Когато главният редактор Сватек, редакторът Филип или Адолф Земан бяха в редакцията на австрийските

„Пражске уржедни новини“¹, те пишеха ли против Австрия? Редакторът Филип, сега в „Чехословашка република“, написа тогава дори един панегирик по случая юбилея на покойния Франц Йосиф, а Сватек беше правителствен съветник. Това е действителната морална квалификация. А че имало нещо гнило в Дания? Това не може да засяга правителствения орган, където всичко е разпределено по чин и заслуги. Това не са редактори, това са службашаи. Тяхното менторство не е от най-лошите. Те биха могли да поучават и в много по-широки размери, но както споменах вече, липсват им инициатива и въображение. Надявам се, че моята статия ще даде насока за по-нататъшното поведение на правителствения орган.

Жофин, 7 април 1921 г.

Статията в „Чехословашка република“, с която се напомня на комунистите да спазват благоприличие в поведението си, би имала следното съдържание:

ПЕДАГОГИЧЕСКА МЪДРОСТ

Като съвършено неуместно трябва да се изтъкне обстоятелството, че някои комунистически оратори говорят на твърде висок глас. Ние бихме желали ораторите, които се изпрацат по митинги и събрания, да говорят с един тънко нюансиран език и да изразходват пестеливо гласа си. Би било желателно преди всяко събрание те да се явяват в секретариата на нашия орган, където да получават определени указания от нашия правителствен съветник относно това, какво да говорят и как да говорят. Там те ще бъдат фотографирани и снимките им ще се изпратят за спомен в дирекцията на полицията.

Убедени сме, че нашите доброжелателни съвети няма да останат криворазбрани и че с тях няма да се злоупотребява. Ще бъдем доволни, ако ни се удаде да помогнем с идея, със съвет, с указание. За комунистическите оратори сме приготвили изработени с вкус значки, на които пише „Одобрен от «Чехословашка република»^[1]“. Който носи тази значка, ще избегне опасността да бъде арестуван от полицията.

В доброжелателството си към господа комунистическите оратори ние отидохме дотам, че сме съставили подходящи тезиси за речите, които те ще произнасят по митинги и събрания.

Не искаме да разглезим комунистите със своята любов към тях, не отстъпваме на всички техни искания, не ги насочваме към чревоугодничество и груб материализъм, към своеволие и непослушание, но наред с това се стремим да уравновесим своята строгост. Стараем се да не заповядваме грубо, а любезно и от добре обмислените заповеди не можем да отстъпим нито на йота. И ако забраняваме нещо, то бъдете сигурни, че това е абсолютно необходимо. За разлика от правителството ние избягваме телесните наказания. Наказанието у нас не е отмъщение, а сериозно напомняне, което безусловно трябва да следва непосредствено след простъпката, както може да се види и от случая в Търханов^[2].

От всичко това става ясно, че нашата любов към комунистите трябва да се разбира съвършено другояче, а не така, както някои си я представят. Постоянството и търпението са тия, които водят нашия правителствен орган към педагогическа мъдрост, а тя дава възможност и на правителството да различи добре и с тънък усет кое може да бъде полезно и кое е вредно за комунистите. Нашата „Чехословашка република“ подбира добри пътища и средства, за да сближи комунистите с правителството.

Правителственият ни орган не желае друго, освен да направлява комунистите с юздите на своята любов от самото начало на връзката и да не загуби приятелската си

власт над тях и по-късно. Ще се стараем с нашата любов да преодолеем всички трудности, за да оставяме винаги у комунистите благоприятна почва за въздействието на нашите съвети.

Нека комунистите почувстват силното влияние на нашата истинска любов и нека в живота им не остане незапълнена нито една празнина.

Нашите съвети и наставления представляват за комунистите ценен капитал, рядък житейски дар.

Преди всичко ние не бихме желали те да се занимават с политика и с решаване на социалния въпрос.

Колко хубаво би било, ако, вместо да се занимават с митинги и събрания, комунистите си играеха с пясък и лудуваха весело по детските площадки на многобройните ни паркове и вместо да изнасят доклади за Третия интернационал, играеха разни масови игри. С тая цел ние ще открием в „Чехословашка република“ колонката „Игри и забавления“, каквато имаше навремето в „Щастни домов“^[3].

На първо време препоръчваме игрите на „сляпа баба“, на гоненица, на челик. Ако пък политическият хоризонт е безоблачен, можем да се забавляваме с изрязване на хартиени човечета и със замрежване на скъсани чорапи.

В случай на локаут и когато останем без работа — тогава ще разполагаме с достатъчно свободно време, — можем да изработваме разни предмети от твърд картон за украса на собственото си жилище.

Най-главното е да се предпазваме от четене на други вестници освен правителствения орган. Да излизаме на излети в природата, за да дишаме чист въздух, да наблюдаваме как прилежно се трудят мравките.

Неотдавна „Руде право“ упрекна нашия вестник, че сме давали рецепти за ораторите, как да говорят на Първи май. Всъщност досега не сме дали да се разбере как собствено си представяме речите на комунистите на Първи

май, но бидейки предизвикани, предлагаме в сбита форма само тезиси:

„Първи май е първият ден на месец май. Май е първият месец на по-усиленото засаждане на цветята и главно месец за довършване на пролетната сеитба. През този месец се садят всички зеленчуци, най-деликатните от които — към средата на месеца; сега се засажда и отгледаният вече в парници разсад на различните цветя. Семената на ония растения, чийто разсад би могъл да се повреди по-рано от студовете, сега се посяват на самото място; това са преди всичко семената на някои зеленчуци, на фасула, тиквите, краставиците.“

В такъв дух би трябвало да се произнасят речите на всички оратори и ние сме убедени, че масите биха се разотивали от събранията напълно задоволени и със съзнанието, че през месец май следва да се сеят салатата, гулията, карфиолът, грахът, морковите, репичките и други подобни.

За всички е ясно, че ние не сме оказали никакво влияние и никакъв натиск по отношение на лозунгите, които бяха издигнати и носени от манифестантите. Никой не може да отрече това. Ние обаче наблюдавахме със съжаление и констатирахме, че колкото по-нататък се отива, толкова повече се задълбочава пропастта между капитала и пролетариата.

Криво да седим, право да съдим! Какъв интерес има пролетариатът от капитализма? Колко хубаво би било, ако манифестантите носеха транспаранти с надписи: „Да живее капиталът! От вашите предани работници.“

За това, разбира се, са необходими по-високо вътрешно възпитание и възвишен дух, необходимо е цялото работничество да се издигне до такава степен, че да бъде доволно от съдбата. И ако до това съвършенство е достигнала така наречената партия на десницата, ние се надяваме, че и комунистите с прилежно четене на „Чехословашка република“, на нашата правителствена програма, ще постигнат същата вътрешна извисеност и

тогава Първи май ще бъде истински празник на труда за всички трудещи се слоеве в полза на техните братя капиталисти. Нима в човешкия живот има нещо по-красиво от съзнанието, че можеш да бъдеш полезен за своя съгражданин.

Ако всички се ръководят от нашите съвети, убедени сме, че и в най-бедното работническо семейство делничен ден ще се поднася за обяд това, което министърът яде само в неделя:

Супа с топчета, застроена с яйца.

Рагу от раци с масло и гарнитура от руска салата в чашка от цвят на червен мак.

Ростбиф с мадейра, гарниран със зеленчук.

Карфиол с гарнитура от шунка във форма на рози.

Бут от сърна с виенски кнедли.

Лимонени кошнички, пълнени с конфитюр от червени боровинки.

Пилета печени със салата и компот.

Крем „Крамарж“ в купички от гриляж.

Торта „Тусар“^[4]. Торта „Бенеш“.

Кошница сладкиши. Черно кафе. Плодове.

[1] Австрийски и австро-унгарски официоз, излизащ в Прага на чешки език (1825–1864, 1895–1919). От 1920 до 1938 г. вестникът се нарича „Чехословашка република“. ↑

[2] През 1921 г. в гарнизона в Търханов бил застрелян от началниците му за неизпълнение на заповед войникът Лудвик Херман, член на социалдемократическата партия. Двамата извършители (офицер и сержант от чехословашката армия) били оправдани. ↑

[3] „Щастлив дом“ — популярно женско списание. ↑

[4] Владимир Тусар (1877–1924) — председател на чешката социалдемократическа партия; министър-председател на Чехословакия (1919–1920). ↑

Издание:

Ярослав Хашек. Безкрайни лъжи

Превод от чешки: Светомир Иванчев, Стефан Бошнаков,
Василена Мирчева

Издателска къща „Труд“, 1998

Кн. 8 от поредица „Колекция «Хумор»“

ISBN: 9545280735

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.